

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย

“รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปี
ด้วยพลังเยาวชน ในพื้นที่บ้านดง เทศบาลตำบลสวนเขื่อน อ.เมือง จ.แพร่”

โดย

นายธีรภพ เชื้อนสี, นายวีระยุทธ เยียดยอด และคณะ

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น
ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล

บอกเล่าที่ความเข้าใจร่วมกัน

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่คนในชุมชนได้มาร่วมคิดทบทวนสถานการณ์ ตั้งคำถาม วางแผน หาข้อมูล ทดลองทำ วิเคราะห์ สรุปผลการทำงานและหาคำตอบเพื่อปรับปรุงงานต่อไป กล่าวคือ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือหนึ่งที่เน้นการให้ “คน” ในชุมชนเข้ามาร่วมในกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การเริ่มคิด การตั้งคำถาม การวางแผน และค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบเป็นรูปธรรม โดยเรียนรู้จากการปฏิบัติการจริง (Action Research) อันทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ สร้างผลงาน มีความเข้มแข็งในการแก้ปัญหาของตนเอง และสามารถใช้กระบวนการนี้ในการแก้ไขปัญหาอื่น ๆ ในท้องถิ่น โดยมีกระบวนการศึกษาเรียนรู้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ดังนั้นจุดเน้นของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงอยู่ที่ “กระบวนการ” มากกว่า “ผลลัพธ์” เพื่อให้ชาวบ้านได้ประโยชน์จากงานวิจัยโดยตรง และให้งานวิจัยมีส่วนในการแก้ปัญหาของชาวบ้าน รวมทั้งเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นจริงในชุมชน ซึ่งจะต้องอาศัย “เวที” (การประชุม เสวนา พุดคุยถกเถียง) เป็นวิธีการเพื่อให้คนในชุมชน ทั้งชาวบ้าน ครู นักพัฒนา สมาชิก อบต. กรรมการสหกรณ์ ข้าราชการ หรือกลุ่มอื่น ๆ เข้ามาร่วมหา ร่วมใช้ “ปัญญา” ในกระบวนการวิจัย

“กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น” หมายถึง การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อตอบ “คำถาม” หรือ “ความสงสัย” บางอย่าง ดังนั้นสิ่งสำคัญคือประเด็น “คำถาม” ต้องคมชัด โดยมีการแยกแยะประเด็นว่า ข้อสงสัยอยู่ตรงไหน มีการหา “ข้อมูล” ก่อนทำ มีการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูล มีการ “วางแผน” การทำงานบนฐานข้อมูลที่มีอยู่ และในระหว่างลงมือทำมีการ “บันทึก” มีการ “ทบทวน” ความก้าวหน้า “วิเคราะห์” ความสำเร็จและอุปสรรคอย่างสม่ำเสมอ เพื่อ “ถอด” กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นออกมาให้ชัดเจน ในที่สุดก็จะสามารถ “สรุปบทเรียน” ตอบคำถามที่ตั้งไว้ แล้วจะทำใหม่ได้ดีขึ้น ตลอดจนสามารถนำไปใช้เป็นบทเรียนสำหรับเรื่องอื่น ๆ หรือพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป ซึ่งทั้งหมดนี้กระทำโดย “ผู้ที่สงสัย” ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นนั่นเอง ดังนั้นกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นงานวิจัยอีกแบบหนึ่งที่ไม่ยึดติดกับระเบียบแบบแผนทางวิชาการมากนัก แต่เป็นการสร้างความรู้ในตัวคนท้องถิ่น โดยคนท้องถิ่น เพื่อคนท้องถิ่น โดยมุ่งแก้ไขปัญหาด้วยการทดลองทำจริง และมีการบันทึกและวิเคราะห์อย่างเป็นระเบียบ การวิจัยแบบนี้จึงไม่ใช่เครื่องมือทางวิชาการ ไม่ใช่ของศักดิ์สิทธิ์ที่ผูกขาดอยู่กับครูบาอาจารย์ แต่เป็นเครื่องมือธรรมดาที่ชาวบ้านก็ใช้เป็น เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

สกว. สำนักงานภาค ได้ใช้วิธีการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นตามแนวคิดและหลักการดังกล่าวมาแล้วในระยะเวลาหนึ่ง พบว่า ชาวบ้านหรือทีมวิจัยส่วนใหญ่สามารถสะท้อนการดำเนินงานด้วยการบอกเล่าได้เป็นอย่างดี ในขณะเดียวกันก็พบว่า การเขียนรายงาน เป็นปัญหาที่สร้างความหนักใจให้นักวิจัยเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นด้วยความตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว สกว. สำนักงานภาค จึงได้ปรับรูปแบบการเขียนรายงานวิจัย ให้มีความยืดหยุ่น และมีความง่ายต่อการนำเสนอานออกมาในรูปแบบที่นักวิจัยถนัด โดยไม่ยึดติดในเรื่องของภาษาและรูปแบบที่เป็นวิชาการมากเกินไป ซึ่งเป้าหมายสำคัญของรายงานวิจัยยัง มุ่งเน้นการนำเสนอให้เห็นภาพของกระบวนการวิจัยมากกว่าผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย โดยกลไกที่สำคัญที่จะช่วยให้นักวิจัยมีความสามารถเขียนรายงานที่น่าเสนอ

กระบวนการวิจัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ศูนย์ประสานงานวิจัย (Node) ในพื้นที่ ซึ่งทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงโครงการวิจัยมาตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบการทำงานวิจัย ดังนั้น Node จะรับรู้พัฒนาการของโครงการวิจัยมาโดยตลอด บทบาทการวิเคราะห์เนื้อหาหรือกิจกรรมของโครงการจึงเป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง Node และนักวิจัย ซึ่งความร่วมมือดังกล่าวได้นำมาซึ่งการถอดบทเรียนโครงการวิจัยสู่การเขียนมาเป็นรายงานวิจัยที่มีคุณค่าในที่สุด

อย่างไรก็ตาม รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นอาจไม่สมบูรณ์แบบดังเช่นรายงานวิจัยเชิงวิชาการโดยทั่วไป หากแต่ได้คำตอบและเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัย ซึ่งท่านสามารถเข้าไปค้นหา ศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมได้จากพื้นที่

สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

เรื่อง : โครงการวิจัย “รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปีด้วยพลังเยาวชนในพื้นที่บ้านดง เทศบาลตำบลสวนเขื่อน อ.เมือง จ.แพร่”
ผู้วิจัย : นายธีรภพ เชื้อนสี, นายวิระยุทธ เยียดยอด และคณะ

บทคัดย่อ

โครงการวิจัย “รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปีด้วยพลังเยาวชนในพื้นที่บ้านดง เทศบาลตำบลสวนเขื่อน อ.เมือง จ.แพร่” เป็นโครงการที่อาศัยพลังเยาวชนเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการวิจัย โดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการทำงานวิจัย คือ ศึกษา รวบรวมและจัดระบบข้อมูลทางภาษา วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์อิมปีในชุมชนบ้านดง รวมทั้ง ศึกษารูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปีด้วยพลังเยาวชนในพื้นที่บ้านดง และศึกษาปัจจัยเงื่อนไขและผลกระทบของการสื่อสารในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปีด้วยพลังเยาวชน

การวิจัยนี้เป็นโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่อาศัยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม กระบวนการวิจัยเริ่มจากการจัดเวทีชี้แจงโครงการวิจัยสู่ชุมชน ต่อจากนั้นจึงเข้าสู่กิจกรรมการสร้าง ความสามัคคีให้แก่หมู่คณะ และการอบรมให้รู้จักการวิจัย เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับลงชุมชนเก็บ ข้อมูลใน 3 หัวข้อหลัก ได้แก่ เรื่องประวัติศาสตร์ชาวอิมปี ความเชื่อชาวอิมปี และศาลแม่หมอน เมื่อลง พื้นที่เก็บข้อมูลชุมชนตามหัวข้อที่สนใจแล้ว ทีมวิจัยจึงนำข้อมูลมาสรุปร่วมกัน และเอาข้อมูลที่ได้มา ผลิตเป็นนิทานสั้น หลังจากที่ได้ทดลองเก็บข้อมูลชุมชน และผลิตสื่อเพื่อสืบทอดภาษาได้แล้ว ทีมวิจัย ได้เข้ามาศึกษาดูงานที่ สถานีโทรทัศน์ Thai PBS, บริษัทป่าใหญ่ ทีวีเอชเอ็น และศูนย์ศึกษาฟื้นฟูภาษา และวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล ผลจาก กิจกรรมนี้ทำให้ทีมวิจัยวางแผนที่จะทดลองทำ Music Vdo เพลงภาษาอิมปีต่อไปแต่ก็ประสบปัญหา ด้านเทคนิควิธีการ ทีมวิจัยจึงเปลี่ยนแผนมาเป็นการทำภาพยนตร์สั้นซึ่งทีมวิจัยมีความพร้อมในการทำ มากกว่า นอกจากนี้ทีมวิจัยได้ร่วมมือกันทำสื่อเพื่อฟื้นฟูภาษาอิมปีเพิ่มเติม ซึ่งสื่อต่าง ๆ ที่ทีมวิจัยผลิต ขึ้นก็ได้นำมานำเสนอต่อชุมชนในกิจกรรมเวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชน ซึ่งเป็นกิจกรรมสุดท้ายที่จัดขึ้นในชุมชน ชาวอิมปี

ผลการวิจัยที่ได้รับประกอบด้วยข้อมูลด้านภาษา วัฒนธรรม และภูมิปัญญาอิมปี และพบว่า รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมในการฟื้นฟูภาษาอิมปีบ้านดง มี 4 รูปแบบ ได้แก่ 1. การสื่อสารใน ชีวิตประจำวัน 2. การฟื้นฟูภาษาด้วยการรวบรวมนิทาน - เรื่องเล่าภาษาอิมปี ซึ่งรวบรวมได้ จำนวน 10 เรื่อง 3. การรวบรวมและการแต่งเพลงภาษาอิมปี จำนวน 3 เพลง และการผลิตสื่อเพื่อการฟื้นฟู ภาษาอิมปีในรูปแบบอื่น ได้แก่ ภาพยนตร์สั้น, ภาพภาพวัฒนธรรมอิมปี, บัตรคำประยุกต์, โมเดลวิถีชีวิต ชาวอิมปี, ปฏิทินวัฒนธรรม, กลอนประวัติศาสตร์อิมปี

บทสรุปโครงการ

บทนำ

กลุ่มคนอิมปี ตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ใน 2 จังหวัดในประเทศไทย คือ ที่บ้านดง จังหวัดแพร่ และบ้านสะเก็น จังหวัด ลำปาง แม้ว่าบรรพบุรุษของคนอิมปีอพยพมาจากแคว้นสิบสองปันนา มาอยู่ที่หมู่บ้านเสือกิน จังหวัดพะเยา (ปัจจุบันคือ อ.สองแคว จ.น่าน) ต่อจากนั้นคนอิมปีบางส่วนได้ย้าย มาอยู่ที่ตำบลสวนเขื่อน อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ และเรียกชื่อหมู่บ้านของตนว่า “บ้านอิมปี” แต่คนอื่นๆ จะเรียกว่า “บ้านดง”

ด้วยกลุ่มอิมปีเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีการถ่ายทอดเรื่องราววิถีชีวิตวัฒนธรรมภูมิปัญญาแบบการเล่าปากต่อปาก แต่ไม่ได้มีตัวเขียนเป็นเครื่องมือในการบันทึก เป็นผลให้เมื่อกาลเวลาผ่านไปการสืบสานคุณค่าดังกล่าวเริ่มเลือนหายไปกับกระแสวิถีวัฒนธรรมสมัยใหม่ จากสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้ในปี 2551 ชาวอิมปีบ้านดง จ.แพร่ มีโอกาสดำเนินการโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น “สร้างระบบตัวเขียน: สืบชะตาภาษาอิมปีบ้านดง ต.สวนเขื่อน อ.เมือง จ.แพร่” ทำให้สามารถสร้างตัวเขียนเพื่อใช้ในการบันทึกภาษา ประเพณี และพิธีกรรมของชาวอิมปีได้ แต่ก็มีข้อจำกัดในเรื่องของการขยายผลการทำงานไปสู่การเรียนรู้ในระดับชุมชน ในระหว่างโครงการมีข้อค้นพบระหว่างที่โครงการวิจัยดำเนินอยู่นั้นคนที่เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเยาวชน โดยมีผู้สูงวัยมาช่วยกันบอกภาษาและให้ข้อมูล และเมื่อเยาวชนได้เข้ามาคลุกคลีกับโครงการอยู่นั้น ได้สัมผัสถึงความวิกฤตของภาษาอิมปีด้วยตนเอง เยาวชนเหล่านี้จึงเกิดความตระหนักที่จะอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมของตนไว้ จึงได้มีการรวมกลุ่มแกนนำเยาวชนเข้ามารับบทบาทหลักในการเป็นกลไกที่จะช่วยกันฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาของชาวอิมปีให้มีความเข้มแข็งและดำรงอยู่ ในการนี้ ทีมวิจัย ซึ่งเป็นเด็กเยาวชนที่ได้ร่วมเรียนรู้กระบวนการทำงานวิจัยร่วมกับผู้ใหญ่มาตั้งแต่ต้น จึงได้ร่วมกันจัดทำ โครงการวิจัย “รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปี ด้วยพลังเยาวชน ในพื้นที่บ้านดง เทศบาลตำบลสวนเขื่อน อ.เมือง จ.แพร่” เพื่อค้นหารูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปี ซึ่งมีความเฉพาะในบริบททางสังคมและวิถีวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อิมปี

โจทย์วิจัย

รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปีด้วยพลังเยาวชน ในพื้นที่บ้านดง เทศบาลตำบลสวนเขื่อน อ.เมือง จ.แพร่ ควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษา รวบรวม และจัดระบบข้อมูลทางภาษา วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์อิมปีในชุมชนบ้านดง เทศบาลตำบลสวนเขื่อน อ.เมือง จ.แพร่
2. เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปีด้วยพลังเยาวชนในพื้นที่บ้านดง เทศบาลตำบลสวนเขื่อน อ.เมือง จ.แพร่

3. เพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขและผลกระทบของการสื่อสารในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปีด้วยพลังเยาวชน

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตเนื้อหา

งานวิจัยนี้มีเนื้อหาที่เน้นการสร้างกระบวนการให้ทีมวิจัยซึ่งเป็นเยาวชนชาวอิมปีได้รวมพลังกันสืบค้นเรื่องราวของชุมชนโดยมีภาษาอิมปีเป็นสื่อกลางในการสื่อสารระหว่างทีมวิจัยด้วยกันเอง และทีมวิจัยกับปราชญ์ท้องถิ่น จากนั้นจึงนำเอาข้อมูลที่ได้มาพัฒนาเป็นสื่อเพื่อการสืบทอดภาษาอิมปีในรูปแบบที่ทีมวิจัยได้ร่วมกันคิดและสร้างสรรค์ร่วมกันสำหรับใช้สืบทอดภาษาอิมปีให้กับชาวอิมปีในชุมชนและนอกชุมชนต่อไป

ขอบเขตพื้นที่

พื้นที่การศึกษาวิจัยอยู่เฉพาะชุมชนชาวอิมปีในพื้นที่บ้านดง ตำบลสวนเขื่อน อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ รวมทั้งในพื้นที่จังหวัดแพร่ และพื้นที่อื่น ๆ ที่มีชาวอิมปีที่สื่อสารภาษาอิมปีได้อยู่

ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายหลักของโครงการวิจัยคือผู้พูดภาษาอิมปีในชุมชนบ้านดง ทุกเพศ ทุกวัย ทุกสาขาอาชีพ ตลอดจนผู้พูดภาษาอิมปีที่ย้ายไปอยู่อาศัยในพื้นที่อื่น ๆ

ขอบเขตระยะเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ 1 ปี

วิธีการดำเนินงาน

เนื่องจากเป็นโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น กระบวนการวิจัยในหลายขั้นตอนจึงจำเป็นต้องอาศัยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เริ่มจากการจัดเวทีชี้แจงโครงการวิจัยสู่ชุมชนให้ชุมชนได้ร่วมรับรู้รับทราบถึงกิจกรรมที่เยาวชนจะทำร่วมกัน ต่อจากนั้นทีมวิจัยเยาวชนจะได้เริ่มปฏิบัติการวิจัยอย่างเต็มตัวโดยผ่านกิจกรรมการสร้างสามัคคีให้แก่หมู่คณะ และการอบรมให้รู้จักการวิจัย การเก็บข้อมูลการวิจัย และการสัมภาษณ์เชิงลึก เมื่อทีมวิจัยได้รับความรู้เรื่องกระบวนการทำงานแล้ว ทีมวิจัยก็ลงชุมชนเก็บข้อมูลใน 3 หัวข้อหลัก ได้แก่ เรื่องประวัติศาสตร์ชาวอิมปี ความเชื่อชาวอิมปี และศาลแม่หม่อน เมื่อลงพื้นที่เก็บข้อมูลชุมชนตามหัวข้อที่สนใจแล้ว ทีมวิจัยจึงนำข้อมูลมาสรุปร่วมกัน และเอาข้อมูลที่ได้มาผลิตเป็นนิทานสั้น ๆ ภาษาอิมปีโดยเขียนด้วยระบบตัวเขียนภาษาอิมปี

หลังจากที่ได้ทดลองเก็บข้อมูลชุมชน และผลิตสื่อเพื่อสืบทอดภาษาได้แล้ว ทีมวิจัยได้เข้ามาศึกษาดูงานที่กรุงเทพมหานครใน 3 สถานที่ดูงานหลัก ได้แก่ สถานีโทรทัศน์ Thai PBS, บริษัทปาใหญ่ ครีเอชั่น และศูนย์การศึกษาฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล กิจกรรมดังกล่าวทำให้เยาวชนได้แรงบันดาลใจในการผลิตสื่อและวางแผนที่จะทดลองทำ Music Vdo เพลงภาษาอิมปีต่อไป แต่ต่อมาก็ติดปัญหาเรื่องการใส่เสียงดนตรีประกอบ

เพลงและการถ่ายทำ Music VDO ให้ภาพสัมพันธ์กับเนื้อเพลง ทีมวิจัยจึงเปลี่ยนแผนมาเป็นการทำภาพยนตร์สั้นซึ่งทีมวิจัยมีความพร้อมในการทำมากกว่า

กระบวนการทำภาพยนตร์สั้นเริ่มจากการประชุมวางแผนเรื่องโครงเรื่องของภาพยนตร์ร่วมกัน จากนั้นจึงเขียนบท เตรียมฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก แล้วจึงถ่ายทำจริงตามบทที่วางไว้ เมื่อถ่ายทำเสร็จแล้วจึงนำมาตัดต่อตามบท ใส่ Subtitle ใส่กราฟฟิกประกอบ และ Burn ภาพยนตร์ในรูปแบบ File ที่พร้อมสำหรับการเผยแพร่ต่อไป

นอกจากการถ่ายทำภาพยนตร์สั้นแล้ว ทีมวิจัยได้ร่วมมือกันทำสื่อเพื่อฟื้นฟูภาษาอิมปีเพิ่มเติม ซึ่งมีทั้งจากภาพวัฒนธรรม บัตรคำประยูกต์ โมเดลวิถีชีวิตอิมปี และกลอนประวัติศาสตร์อิมปีบ้านดง ซึ่งสื่อต่าง ๆ เหล่านี้ที่ทีมวิจัยผลิตขึ้นก็นำมานำเสนอต่อชุมชนในกิจกรรมเวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชน อันเป็นกิจกรรมสุดท้ายที่จัดขึ้นในชุมชนชาวอิมปี

ผลการดำเนินงาน

จากกระบวนการทำงานวิจัยที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น ทำให้ทีมวิจัยได้ผลิตผลงานออกมาในรูปแบบสื่อเพื่อการฟื้นฟูภาษาอิมปี ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลด้านภาษา วัฒนธรรม และภูมิปัญญาอิมปี ประกอบด้วยข้อมูลชุมชนบ้านดง ประวัติศาสตร์ชาวอิมปี ความเชื่อชาวอิมปี และศาลแม่หม่อน

2. รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมในการฟื้นฟูภาษาอิมปีบ้านดง มี 4 รูปแบบ ได้แก่

1. การสื่อสารในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นรูปแบบการสื่อสารเพื่อการฟื้นฟูภาษาที่เห็นผลจริงมากที่สุด

2. การฟื้นฟูภาษาด้วยการรวบรวมนิทาน - เรื่องเล่าภาษาอิมปี

นิทานเรื่องเล่าในวิถีชีวิตอิมปีจำนวน 10 เรื่อง ได้แก่

- เรื่องราวเกี่ยวกับบ้านดง (อิมปี)
- การสะเดาะเคราะห์ (ชู้จ๋ ค่อ)
- การบูชาแม่โพสพ (ก้อ ปูจา เค)
- การไหว้เทวดา (อ่า ล่า เวอ)
- ชะอมบั้ง (กำ ปู แป)
- น้ำปู (นำ ปู ซ่า)
- ไปดำหัวกันเถอะ (ซ่อฮ์ ดือ เส)
- แมงเม่า (แม เม่า)
- การแต่งกาย (โก้ ปาคา โก้ตี)
- อาบน้ำพระ (จ้าว ซ่อฮ์ ดือฮ์)

3. การรวบรวมและการแต่งเพลงภาษาอิมปี

ได้เพลงภาษาอิมปี จำนวน 3 เพลงได้แก่ เพลงเพี้ยเล่, เพลง โล่ เล่อ กูยอ

(โรงเรียนของหนู) และเพลง อิมปี มาเค

4. การผลิตสื่อเพื่อการฟื้นฟูภาษาอิมปีในรูปแบบอื่น ได้แก่
 - ภาพยนตร์สั้นโดยเยาวชนอิมปี
 - ฉากภาพวัฒนธรรมอิมปีบ้านดง
 - บัตรคำประยุกต์
 - โมเดลวิถีชีวิตชาวอิมปี
 - ปฏิทินวัฒนธรรมอิมปี
 - กลอนประวัติศาสตร์อิมปี

ผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงจากงานวิจัย

กระบวนการวิจัยยังมีส่วนที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อตัวทีมวิจัยและชุมชน ทั้งเรื่องการใช้ภาษาในชุมชน ศักยภาพของทีมวิจัย และชื่อเสียงของชุมชน กล่าวคือ การใช้ภาษาในชุมชนแต่เดิม การใช้ภาษาอิมปีในชุมชนอยู่ในสภาวะถดถอย เยาวชนมักใช้ภาษาเมืองในการสื่อสารเป็นหลักแต่หลังจากที่มีการทำงานโครงการวิจัยแล้ว กลุ่มเยาวชนที่เข้าร่วมกระบวนการทำงานได้มีโอกาสใช้ภาษาอิมปีมากขึ้น ทั้งการสื่อสารกันเองระหว่างการทำงาน และการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ภาษาจึงค่อย ๆ แทรกซึมเข้าไปในชีวิตของทีมวิจัย จนกระทั่งทีมวิจัยเยาวชนสื่อสารภาษาอิมปีมากขึ้นโดยไม่รู้ตัว แต่ผู้ใหญ่ในชุมชนหลาย ๆ ท่านสามารถสัมผัสได้

ในด้านของศักยภาพของทีมวิจัยพบว่า เมื่อได้เข้าสู่กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทีมวิจัยได้มีโอกาสคิดกระบวนการทำงาน ออกแบบกิจกรรม และปฏิบัติงานได้อย่างเป็นอิสระตามความคิดสร้างสรรค์ของเยาวชน ทำให้ทีมวิจัยเยาวชนมีความกล้าตัดสินใจในการทำงานมากขึ้น มีภาวะความเป็นผู้นำ สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี และมีทักษะในการประชาสัมพันธ์ได้มากขึ้น

ทางด้านชุมชนก็เกิดความเปลี่ยนแปลงมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชุมชนอิมปีบ้านดงเป็นที่รู้จักมากขึ้น เห็นได้จากการนำเสนอผลงานผ่านสื่อมวลชนทั้งในรายการพันแสงรุ่งตอน "อิมปีบ้านดง" วันที่ 6 สิงหาคม 2554, ตอน "สงกรานต์บ้านดง" ในวันที่ 13 สิงหาคม 2554, รายการเปิดบ้าน Thai PBS เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2555

ปัจจัย / เงื่อนไข ของการทำงานเพื่อการฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมอิมปี

ทีมวิจัยได้พบถึงปัจจัยและเงื่อนไขในการทำงานดังนี้

1. การสืบทอดการทำงานฟื้นฟูภาษาในกลุ่มเยาวชนในชุมชน ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นมาเรื่อย ๆ เพื่อให้การฟื้นฟูภาษาในชุมชนไม่ขาดตอนและมีการทำกิจกรรมสม่ำเสมอ กระบวนการสำคัญในการสืบทอดการทำงานคือการดึงเอาเยาวชนรุ่นเล็กเข้าร่วมทำกิจกรรมฟื้นฟูภาษาด้วยกันสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยกับกระบวนการทำงาน ซึ่งเมื่อรุ่นเล็กต้องขยับเข้ามาเป็นแกนนำในการฟื้นฟูภาษาเองแล้วนั้น ก็จะสามารถดึงเพื่อนรุ่นเดียวกันที่สนใจมาทำงานฟื้นฟูภาษาร่วมกันได้อีกทอดหนึ่ง

2. การบริหารจัดการเรื่องเวลา

เนื่องจากหน้าที่หลักของทีมวิจัยเยาวชนคือการศึกษาเล่าเรียน การทำกิจกรรมของโรงเรียน และการทำงานพิเศษหารายได้ระหว่างช่วงปิดภาคเรียน ทำให้ทีมวิจัยจะต้องจัดสรรเวลาในการทำงานวิจัยให้เหมาะสมและสามารถขับเคลื่อนงานได้ โดยมากแล้วถ้าเวลาร่างของทีมวิจัยไม่ตรงกันก็จะสลับกันมาทำกิจกรรมตามหน้าที่รับผิดชอบเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงได้ เว้นเสียแต่ในกรณีในการทำกิจกรรมใหญ่ ก็จะต้องมาร่วมกิจกรรมกันทุกคนเพื่อแสดงพลังในการทำงาน ยกเว้นว่าจะติดภารกิจสำคัญจริง

3. การติดต่อประสานงานผ่านสื่อ Social Network พบว่าทีมวิจัยเยาวชนยังมีช่องทางในการติดต่อสื่อสารกันเพิ่มเติมตาม Social Network หลายช่องทาง เช่น Facebook, Chat, BBM (BlackBerry Message), What's app, Line เพื่อติดต่อประสานงานและแจ้งความคืบหน้าของการดำเนินงานแต่ละช่วงให้ทั้งทีมวิจัยและทีมพี่เลี้ยงได้รับทราบไปพร้อมกันด้วย เนื่องจากสื่อ Social Network เหล่านี้สามารถติดต่อทีมวิจัยไปได้ทุกที่ อีกทั้งยังสามารถแบ่งปันให้รับทราบพร้อมกันในวงกว้าง จึงเป็นช่องทางการประสานงานที่สะดวกและรวดเร็วอีกทางหนึ่ง

4. ปัญหาเรื่องไวรัสคอมพิวเตอร์ ในการทำงานได้พบปัญหาบ่อยครั้งว่า เกิดไวรัสคอมพิวเตอร์ระบาดในเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในทีมวิจัยพร้อม ๆ กัน ทำให้ข้อมูลสูญหายพร้อมกันหมด จึงต้องผลิตผลงานใหม่ซ้ำหลายครั้ง ต่อมาจึงแก้ปัญหาโดยการพยายามเก็บไฟล์ไว้หลาย ๆ ที่ กับ หลาย ๆ คน และการ Upload ไฟล์งานไปเก็บไว้ใน E-mail เพื่อที่จะรักษาข้อมูลการทำงานไว้ในระบบอินเทอร์เน็ตแทนที่จะเก็บไว้เป็นการส่วนตัว

แผนการทำงานสืบทอดภาษาและภูมิปัญญาอิมปีด้วยพลังเยาวชนในอนาคต

สำหรับการทำงานที่ต่อเนื่องหลังจากที่โครงการวิจัยนี้จบลง ทีมวิจัยส่วนหนึ่งจะได้เริ่มการทำงานโครงการนักวิจัยตัวน้อยสืบทอดภาษาและภูมิปัญญาอิมปีผ่านโครงการของสำนักงานกองทุนส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) ซึ่งจะเน้นการเก็บข้อมูลเรื่องประเพณีดั้งเดิมของชาวอิมปีและนำเสนอผ่านสื่อที่เหมาะสมตามแนวทางของเยาวชนต่อไป

สารบัญ

หน้า

บอกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน

บทคัดย่อ

ก

บทสรุปโครงการ

ข

สารบัญ

ค

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

1

1.2 คำถามวิจัยหลัก

2

1.3 วัตถุประสงค์

3

1.4 ประเด็นในการศึกษา

3

1.5 แนวทางการทำงาน

4

1.6 ระยะเวลาการดำเนินงาน

5

บทที่ 2 บริบทชุมชนบ้านดง

2.1 ชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์

7

2.2 ประวัติหมู่บ้าน

7

2.3 อาณาเขตติดต่อ

8

2.4 จำนวนประชากร

8

2.5 สภาพทั่วไปชุมชนอิมปี

9

2.6 ที่อยู่อาศัย

9

2.7 ลักษณะทางสังคม

10

2.8 การคมนาคมและสาธารณูปโภค

10

2.9 การทำมาหากิน

10

2.10 ศาสนาความเชื่อ

11

2.11 ภาษาอิมปี

17

บทที่ 3 กระบวนการทำงาน

3.1 ขอบเขตงานวิจัย

18

3.2 กระบวนการวิจัย

18

3.2.1 กิจกรรมชี้แจงโครงการและเซนต์สัญญาโครงการ

18

3.2.2 กิจกรรมเปิดเวทีชี้แจงโครงการสู่ชุมชน

20

3.2.3 อบรมเรื่องการเก็บข้อมูลชุมชน

26

3.2.4 การเก็บข้อมูลชุมชน ครั้งที่ 1

30

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.2.5 การเก็บข้อมูลชุมชน ครั้งที่ 2	31
3.2.6 การเก็บข้อมูลชุมชน ครั้งที่ 3	32
3.2.7 กิจกรรมศึกษาดูงานเดิมความรู้ด้านรูปแบบการสื่อสารฯ	34
3.2.8 เวทีวิเคราะห์เพื่อค้นหารูปแบบการสื่อสารเพื่อการฟื้นฟูภาษาอิมปี	38
3.2.9 การผลิตสื่อเพื่อสืบทอดภาษาอิมปีและการนำเสนองานสู่ชุมชน	39
3.2.10 การถ่ายทำภาพยนตร์สั้น	40
3.2.11 กิจกรรมการผลิตสื่อเพื่อการฟื้นฟูภาษาอิมปีเพิ่มเติม	41
3.2.12 เวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชน	42
3.2.13 การนำเสนองานวิจัยในวันภาษาแม่สากล	44
บทที่ 4 ผลการดำเนินงาน	
4.1 ข้อมูลทางภาษา วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของกลุ่มอิมปีบ้านดง	47
4.2 รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมในการฟื้นฟูภาษาอิมปีด้วยพลังเยาวชน	53
4.2.1 รูปแบบการฟื้นฟูภาษาด้วยการสื่อสารในชีวิตประจำวัน	53
4.2.2 รูปแบบการฟื้นฟูภาษาด้วยการรวบรวมนิทาน - เรื่องเล่าภาษาอิมปี	53
4.2.3 การแต่งเพลงภาษาอิมปี	58
4.2.4 การผลิตสื่อเพื่อการฟื้นฟูภาษาในรูปแบบอื่น ๆ	59
4.3 สรุปผลการใช้กระบวนการสื่อสารเพื่อการฟื้นฟูภาษาอิมปี	65
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล	
5.1 สรุปผลการวิจัย	67
5.2 ผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงจากงานวิจัย	69
5.3 ปัจจัย / เงื่อนไข ของการทำงานเพื่อการฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมอิมปี	72
5.4 แผนการทำงานสืบทอดภาษาและภูมิปัญญาอิมปีในอนาคต	74
บรรณานุกรม	75

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กลุ่มคนอิมปี ตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ใน 2 จังหวัดในประเทศไทย คือ จังหวัดแพร่ และจังหวัดน่าน และได้มีการสำรวจจำนวนประชากรอิมปีไว้ว่า จำนวนประชากรชาวอิมปี บ้านดง ตำบลสวนเขื่อน อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ มีจำนวน 1,500 คน และชาวอิมปี บ้านสะเก็น อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน มีจำนวนประมาณ 2,000 คน รวมแล้วพบว่ามีชาวอิมปีในเมืองไทยเหลืออยู่เพียง 3,500 คนเท่านั้น นับว่าเป็น 1 ใน 15 กลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ในข่ายภาวะภาษาวิกฤตใกล้สูญ เช่นเดียวกันกับอีกหลายกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย เช่น กลุ่มซอง, บิซู, กลุ่มก่อง เป็นต้น

เล่ากันว่าบรรพบุรุษของคนอิมปีอพยพมาจากแคว้นสิบสองปันนาของประเทศจีน ประมาณ 300 ปีมาแล้ว และมาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บ้านเสือกิน ตำบลยอต อำเภอปง จังหวัดพะเยา (ปัจจุบัน คือ อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน) สาเหตุที่อพยพไม่มีใครทราบแน่นอน ต่อจากนั้นคนอิมปีบางส่วนได้ย้ายจากหมู่บ้านเสือกิน มาอยู่ที่ตำบลสวนเขื่อน อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ และเรียกชื่อหมู่บ้านของตนว่า “บ้านอิมปี” แต่คนอื่นๆ จะเรียกว่า “บ้านดง”

ด้วยกลุ่มอิมปีเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีการถ่ายทอดเรื่องราววิถีชีวิตวัฒนธรรมภูมิปัญญาแบบการเล่าปากต่อปาก แต่ไม่ได้มีตัวเขียนเป็นเครื่องมือในการบันทึก เป็นผลให้เมื่อกาลเวลาผ่านไปการสืบสานคุณค่าดังกล่าวเริ่มเลือนหายไปกับกระแสวิถีวัฒนธรรมสมัยใหม่ ทำให้เด็กและเยาวชนเกิดความไม่เข้าใจ เข้าไม่ถึงคุณค่าทั้งหลักคิดและวิถีปฏิบัติที่ควรจะเป็นครรลองในการครองชีพที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนท้องถิ่นตนเองกับภาวะในท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จากสถานการณ์ดังกล่าว ที่ผ่านมามีนักวิชาการทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศสนใจศึกษาลักษณะภาษาทั้งด้านระบบเสียงระบบไวยากรณ์ และภาษาศาสตร์เชิงสังคม ต่อมาในปี 2551 ชาวอิมปีบ้านดง จ.แพร่ มีโอกาสดำเนินการโครงการวิจัย “สร้างระบบตัวเขียน: สืบชะตาภาษาอิมปีบ้านดง ต.สวนเขื่อน อ.เมือง จ.แพร่” เป็นโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างระบบตัวเขียนและนำมาใช้บันทึกองค์ความรู้และภูมิปัญญาต่างๆ สร้างนักวิจัยท้องถิ่น และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ผลของการดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ สามารถสร้างตัวเขียนเพื่อใช้ในการบันทึกภาษา ประเพณี และพิธีกรรมของชาวอิมปีได้ แต่ก็มีข้อจำกัดในเรื่องของการขยายผลการทำงานไปสู่การเรียนรู้ในระดับชุมชน ซึ่งแต่เดิมกลุ่มเป้าหมายที่ตั้งไว้ในชุมชนจะเป็นกลุ่มผู้ใหญ่และกลุ่มเด็กวัยประถมศึกษา มีข้อค้นพบระหว่างที่โครงการวิจัยดำเนินอยู่นั้นคนที่เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเยาวชน โดยมีผู้สูงวัยมาช่วยกันบอกภาษาและให้ข้อมูล และเมื่อเยาวชนได้เข้ามาคลุกคลีกับโครงการอยู่นั้น ได้สัมผัสถึงความวิกฤตของภาษาอิมปีด้วยตนเอง เช่น พบว่าตนเองไม่สามารถสื่อสารกับผู้สูงวัยด้วยภาษาอิมปี มีการพูดการใช้ภาษาอิมปีน้อยลง และมีคำอิมปีมากมายที่ตนเองไม่รู้และไม่เข้าใจความหมาย เยาวชนเหล่านี้จึงเกิดความตระหนักที่จะอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมของตนไว้ ด้วยเกรงว่าภาษาและวัฒนธรรมที่เป็นมรดกของปู่ย่าตายายจะสูญหายไป และมองว่าเพียงแต่เฉพาะลำพังกลุ่มผู้ใหญ่เพียงอย่างเดียวอาจ

ไม่เพียงพอต่อการจะผลักดันให้เกิดการฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมของชุมชนอย่างมีรูปธรรมได้ อีกทั้ง การจะสืบสานส่งต่อจำเป็นต้องคำนึงถึงการปลูกฝังให้กับเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นเป็นสำคัญ ใน การนี้ จึงได้มีการรวมกลุ่มแกนนำเยาวชนเข้ามารับบทบาทหลักในการเป็นกลไกที่จะช่วยกันฟื้นฟูภาษา และภูมิปัญญาของชาวอิมปีให้มีความเข้มแข็งและดำรงอยู่เพื่อรับใช้วิถีชุมชนได้อย่างเหมาะสมกับบริบท และสถานการณ์ในปัจจุบัน

จากแนวทางการทำงานในลักษณะต่าง ๆ ที่ผ่านมดังกล่าวข้างต้น ซึ่งแม้จะได้มีการพัฒนาเป็น ระบบตัวเขียน ที่สามารถใช้นบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ของชาวอิมปีได้แล้ว แต่ด้วยเรื่องราวที่ถูกบันทึกก็ยังคง อยู่ในรูปของเนื้อหารายงานผลการวิจัย ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่สามารถเรียนรู้ที่จะเข้าถึงหรือนำไปใช้ ประโยชน์ได้อย่างสอดคล้องกับวิถีในปัจจุบัน มีแต่เฉพาะทีมวิจัยที่รับรู้และมีความเข้าใจในเนื้อหา ดังกล่าว ซึ่งก็ไม่สามารถจะสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับชุมชนได้เกิดความตระหนักถึงคุณค่าและ ความสำคัญ จึงเป็นผลให้ไม่เกิดการมีส่วนร่วมในการที่จะฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมได้อย่างมีรูปธรรมที่ ชัดเจน ในการนี้ ทีมวิจัย ซึ่งเป็นเด็กเยาวชนที่ได้ร่วมเรียนรู้กระบวนการทำงานวิจัยร่วมกับผู้ใหญ่มา ตั้งแต่ต้น ได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการจัดทำ โครงการวิจัย “รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมใน การฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปี ด้วยพลังเยาวชน ในพื้นที่บ้านดง เทศบาลตำบลสวนเขื่อน อ. เมือง จ.แพร่” เพื่อค้นหารูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปี ซึ่งมีความ เฉพาะในบริบททางสังคมและวิถีวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อิมปี อันจะเป็นเครื่องมือในการสืบสานสิ่งดี งามทั้งด้านภาษา วัฒนธรรม และภูมิปัญญาเพื่อให้ลูกหลานได้เรียนรู้และปรับใช้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับวิถีชีวิตจริงได้อย่างภาคภูมิ

คำถามวิจัยหลัก

รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปีด้วยพลังเยาวชน ในพื้นที่ บ้านดง เทศบาลตำบลสวนเขื่อน อ.เมือง จ.แพร่ ควรเป็นอย่างไร

คำถามวิจัยรอง

1. รูปแบบการสื่อสารในการถ่ายทอดภาษา วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของชาวอิมปีบ้านดง ตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน เป็นอย่างไร
2. เยาวชนอิมปีจะมีบทบาทในการสื่อสารเพื่อการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปีได้อย่างไร
3. เนื้อหาการสื่อสารที่เหมาะสมในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปี ควรเป็นอย่างไร
4. ช่องทางที่เหมาะสมในการสื่อสารเพื่อการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปี ควรเป็นอย่างไร
5. กลุ่มเป้าหมายในการสื่อสารเพื่อการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปี จำแนกได้กี่กลุ่ม แต่ละ กลุ่มจะออกแบบการสื่อสารอย่างไร
6. ปัจจัยเงื่อนไขของการสื่อสารในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปีด้วยพลังเยาวชนมี อะไรบ้าง

7. การทดลองปฏิบัติการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปีโดยกลุ่มเยาวชนจะส่งผลกระทบต่อ
การฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปีอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษา รวบรวม และจัดระบบข้อมูลทางภาษา วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์อิมปีในชุมชนบ้านดง เทศบาลตำบลสวนเขื่อน อ.เมือง จ.แพร่
2. เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปีด้วยพลังเยาวชนในพื้นที่บ้านดง เทศบาลตำบลสวนเขื่อน อ.เมือง จ.แพร่
3. เพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขและผลกระทบของการสื่อสารในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปีด้วยพลังเยาวชน

ประเด็นในการศึกษา

1. ข้อมูลทางภาษา วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์อิมปีบ้านดง
 - ภาษา
 - ภูมิปัญญา
 - ประเพณี (พิธีขึ้นบ้านใหม่)
 - ประวัติความเป็นมา
 - อาชีพ
 - การแสดงพื้นบ้าน
 - อาหาร
 - สถาปัตยกรรม
2. รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปีด้วยพลังเยาวชน ในพื้นที่บ้านดง เทศบาลตำบลสวนเขื่อน อ.เมือง จ.แพร่
 - รูปแบบการสื่อสารในการถ่ายทอดภาษา วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของชาวอิมปีบ้านดงตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน
 - บทบาทของเยาวชนในการสื่อสารเพื่อการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปี
 - เนื้อหาการสื่อสารที่เหมาะสมในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปี
 - ช่องทางที่เหมาะสมในการสื่อสารเพื่อการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปี
 - กลุ่มเป้าหมายในการสื่อสารเพื่อการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปี
3. ปัจจัยเงื่อนไขของการสื่อสารในการฟื้นฟูภาษา วัฒนธรรม และภูมิปัญญาอิมปีด้วยพลังเยาวชน
 - ปัจจัยเงื่อนไขภายใน
 - ปัจจัยเงื่อนไขภายนอก
4. ผลกระทบจากการทดลองปฏิบัติการต่อการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปีโดยกลุ่มเยาวชน

แนวทางการทำงาน

1. จัดเวทีชี้แจงการทำงานวิจัยในชุมชน
 - เวทีสำหรับเด็กและเยาวชน
 - เวทีสำหรับผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ
2. กระบวนการเก็บข้อมูลอย่างมีส่วนร่วม
 - ผูกอบรมกระบวนการเก็บข้อมูล
 - การเก็บข้อมูลทางภาษา วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์อิมปีในชุมชนบ้านดง โดยกลุ่มเยาวชน
 - แผนที่รอบใน
 - แผนที่คนดี คนเก่ง, แผนที่ผู้ใหญ่ใจดี
 - ปฏิทินวัฒนธรรม
 - การนำเสนอข้อมูล (แผนที่รอบใน, แผนที่คนดี คนเก่ง, แผนที่ผู้ใหญ่ใจดี, ปฏิทินวัฒนธรรม) เพื่อเติมเต็มและตรวจสอบข้อมูลร่วมกัน
 - การเก็บข้อมูลรูปแบบการสื่อสารในการถ่ายทอดภาษา วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของชาวอิมปีบ้านดงจาก อดีต-ปัจจุบัน
 - เก็บข้อมูลจากผู้รู้
 - เวทีการแลกเปลี่ยนเติมเต็มและตรวจสอบข้อมูลร่วมกัน
3. จัดเวทีวิเคราะห์เพื่อค้นหารูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมเพื่อการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปี
 - วิเคราะห์บทบาทเยาวชนในฐานะเป็นผู้สื่อสารเพื่อการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปี
 - วิเคราะห์เนื้อหาที่ต้องการสื่อสาร ได้แก่ ภาษา ประเพณีหรือพิธีกรรมที่สำคัญและมีความโดดเด่นของชาวอิมปีบ้านดง
 - วิเคราะห์ช่องทางการสื่อสาร/ การนำเสนอที่จะสามารถทำได้จริงภายใต้บริบทของชุมชนบ้านดง
 - วิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายที่ต้องการสื่อสารว่ามีทั้งหมดกี่กลุ่ม ได้แก่อะไรบ้าง
4. ออกแบบกระบวนการสื่อสารเพื่อการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปีให้เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาและกลุ่มเป้าหมายในแต่ละกลุ่มที่จะทำการสื่อสาร
5. จัดกิจกรรมทดลองปฏิบัติการสื่อสารเพื่อการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปีบ้านดง
6. สรุป/ถอดบทเรียนผลการทดลองปฏิบัติการสื่อสารที่เกิดขึ้นต่อการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปีบ้านดง
7. วิเคราะห์ปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการสื่อสารในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปีด้วยพลังเยาวชน ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก
8. สรุปผลการดำเนินงานโครงการวิจัย
9. นำเสนอผลการดำเนินงานสู่ชุมชนเพื่อหาแนวทางการทำงานร่วมกันกับผู้เกี่ยวข้องต่อไป
10. ประชุมทีมวิจัยประจำเดือน

11. จัดทำรายงานความก้าวหน้าและรายงานฉบับสมบูรณ์

ระยะเวลาการทำงาน

ระยะเวลา 12 เดือนนับจากเดือนที่ได้รับการอนุมัติ

แผนการทำงาน (นับจากเดือนที่ได้รับการอนุมัติ)

แผนการทำงานกิจกรรม	เดือนที่ทำการกิจกรรม											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. จัดเวทีชี้แจง การทำงานวิจัยในชุมชน - เวทีสำหรับเด็กและเยาวชน - เวทีสำหรับผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ	*											
2. กระบวนการเก็บข้อมูลอย่างมีส่วนร่วม - ผูกอบรมกระบวนการเก็บข้อมูล - การเก็บข้อมูลทางภาษาวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์อิมปีในชุมชนบ้านดงโดยกลุ่มเยาวชน - การนำเสนอข้อมูลเพื่อเติมเต็มและตรวจสอบข้อมูลร่วมกัน - การเก็บข้อมูลรูปแบบการสื่อสารในการถ่ายทอดภาษาวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของชาวอิมปีบ้านดงจาก อดีต-ปัจจุบัน		*										
3. จัดเวทีวิเคราะห์เพื่อค้นหา รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสม เพื่อการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปี						*						
4. ออกแบบกระบวนการสื่อสาร เพื่อการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปีให้เหมาะสม							*					

แผนการทำงานกิจกรรม	เดือนที่ทำการกิจกรรม											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
สอดคล้องกับเนื้อหาและกลุ่มเป้าหมายในแต่ละกลุ่มที่จะทำการสื่อสาร												
5. จัดกิจกรรมทดลองปฏิบัติการสื่อสารเพื่อการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปีบ้านดง								*	*	*	*	
6. สรุป/ถอดบทเรียนผลการทดลองปฏิบัติการสื่อสารที่เกิดขึ้นต่อการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปีบ้านดง											*	
7. วิเคราะห์ปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อการสื่อสารในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปีด้วยพลังเยาวชน ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก											*	
8. สรุปผลการดำเนินงานโครงการวิจัย												*
9. นำเสนอผลการดำเนินงานสู่ชุมชนเพื่อหาแนวทางการทำงานร่วมกันกับผู้เกี่ยวข้องต่อไป												*
10. ประชุมทีมวิจัยประจำเดือน	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
11. จัดทำรายงานความก้าวหน้าและรายงานฉบับสมบูรณ์						*						*

บทที่ 2

บริบทชุมชนบ้านดง

2.1 ชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์

เนื่องจากภาษานี้ยังไม่ค่อยเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป จึงพบว่า มีผู้อ่านออกเสียงชื่อภาษานี้ไม่ถูกต้อง คือที่เขียนไว้ว่า “มปี” นั้นเจ้าของภาษาเองอ่านออกเสียงคล้ายกับอ่านว่า “อิมปี” โดยออกเสียงพยางค์หน้าเพียงครั้งเดียว ไม่ใช่อ่านว่า “มะ-ปี” ส่วนคนทั่วไปนิยมเรียกผู้ที่พูดภาษานี้ว่า “ก้อเมืองแพร่” (สุริยา รัตนกุล, 2537:298)

2.2 ประวัติหมู่บ้าน

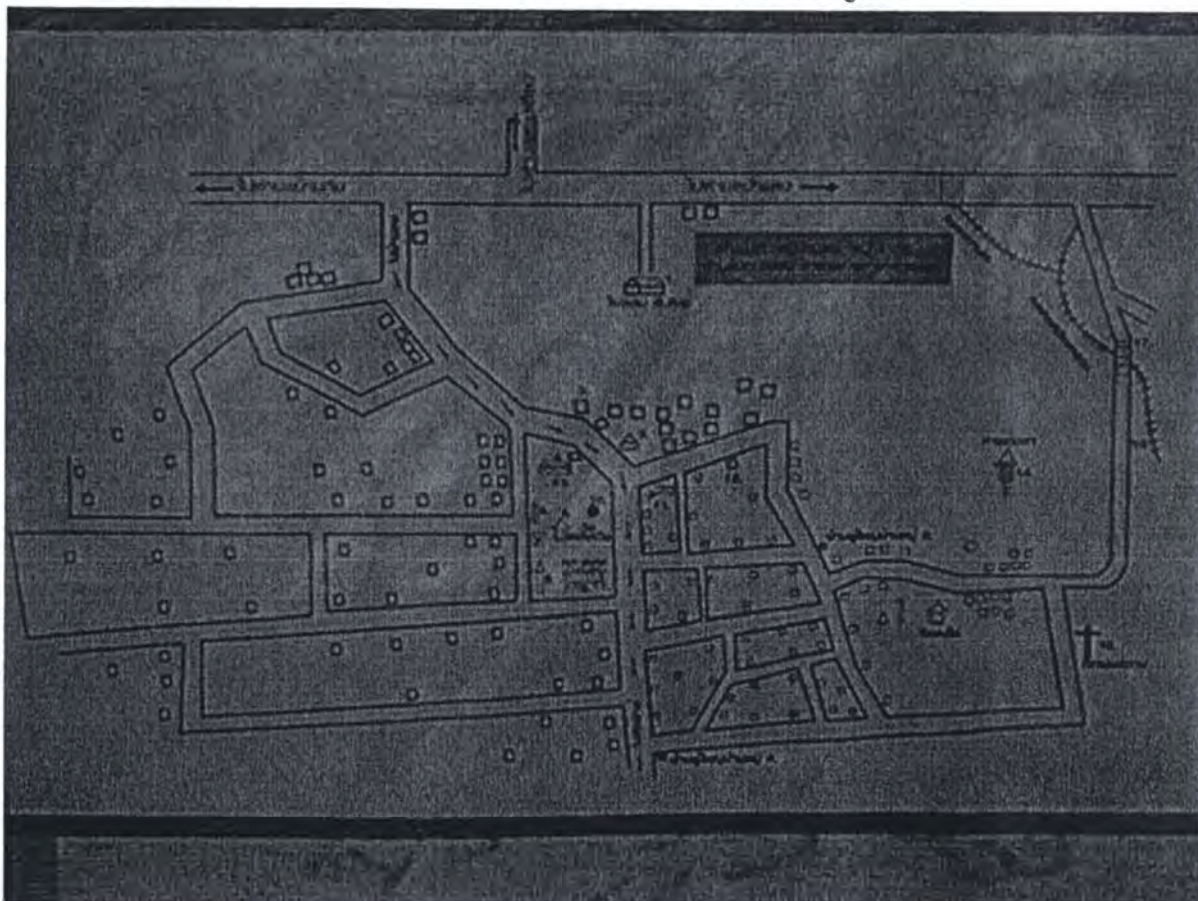
หมู่บ้านดง ตำบลสวนเขื่อน อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ เป็นชุมชนชาวอิมปีที่มีความรู้พูดเป็นภาษาอิมปี เป็นชนเผ่าเชื้อสายโลโลซึ่งอยู่ในตระกูลจีน-ทิเบต แต่เดิมอาศัยอยู่ที่ทิเบตตอนใต้ แล้วภายหลังได้อพยพมาอาศัยอยู่ในแคว้นสิบสองปันนาตอนใต้ของจีน ปัจจุบันคือเขตปกครองตนเองสิบสองปันนา มณฑลยูนนานของจีน เมื่อหลายร้อยปีก่อนชาวบ้านดงได้อพยพจากสิบสองปันนาเข้าสู่ประเทศลาว และอาศัยในเมืองพรหมของลาว ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2189 (เป็นปีที่สร้างวัดดงใต้วัดแห่งแรกของชาวบ้านดงตามหลักฐานกรมการศาสนา) ชาวอิมปีได้อพยพเข้าสู่ประเทศไทยและแบ่งเป็น 2 พวก พวกหนึ่งแยกไปตั้งรกรากที่ดอยภูลังกา บ้านเสือกิน ปัจจุบันคือบ้านสะเก็น ตำบลยอด อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน และอีกพวกอพยพมาอยู่ที่ ตำบลสวนเขื่อน ปัจจุบันคือ บ้านดงเหนือหมู่ที่ 4 และบ้านดงใต้ หมู่ที่ 8 ตำบลสวนเขื่อน อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ คำว่า “บ้านดง” นั้นสันนิษฐานว่าคนเมือง ชาวบ้านทั่วไป คงเห็นว่าชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านดงในระยะเริ่มแรกมีความแตกต่างจากคนเมืองทั้งทางด้านภาษา ด้านวัฒนธรรม ประเพณี และการทำมาหากินเลี้ยงชีพ ชาวเมืองเดิมซึ่งมีความเจริญกว่าจึงมองว่าด้อยความเจริญแบบคนป่าดง และบรรพบุรุษของชาวบ้านดงอพยพเข้ามาอยู่ก็หักล้างทางที่ตั้งบ้านเรือนและทำเป็นพื้นที่เพาะปลูก ชาวบ้านใกล้เคียงจึงเรียกว่าบ้านดงตามสภาพพื้นที่

สมัยก่อนชาวบ้านดงหรือชาวอิมปีนิยมแต่งงานกันเฉพาะในชนเผ่าเดียวกันเท่านั้น ต่อมาจึงเริ่มการแต่งงานกับชาวบ้านใกล้เคียงมากขึ้น ชุมชนบ้านดงจึงขยายตัวขึ้นเรื่อย ๆ กลายเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ และมีการปกครองโดยผู้ใหญ่บ้านของตนเองและมีการสร้างโรงเรียนขึ้นในวัดดงเหนือ ต่อมาเมื่อปีพ.ศ. 2490 ทางราชการได้ให้แยกโรงเรียนออกจากวัดและยกฐานะขึ้นเป็นโรงเรียนประชาบาล โดยเริ่มแรกให้ครูซึ่งเป็นชาวอิมปีเป็นผู้สอนก่อน ภายหลังจึงบรรจุครูจากที่อื่นเข้าไปเป็นผู้สอนเพิ่ม

2.3 อาณาเขตติดต่อ

บ้านดง ตำบลสวนเขื่อน อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอเมืองแพร่ ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองแพร่ประมาณ 10 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	บ้านโป่งศรี ตำบลบ้านถิ่น
ทิศใต้	ติดต่อกับ	บ้านหนองแขม ตำบลป่าแดง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	บ้านสวนเขื่อน หมู่ที่ 1
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	บ้านหัวฝาย ตำบลกามัญนา

แผนที่หมู่บ้านบ้านดง

2.4 จำนวนประชากร

ปัจจุบันกลุ่มคนอิมปี ได้ตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ใน 2 จังหวัด คือ จังหวัดแพร่ และจังหวัดน่าน จำนวนประชากรชาวอิมปีบ้านดง ตำบลสวนเขื่อน อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ มีจำนวน 180 หลังคาเรือน จำนวน 1,500 คน และชาวอิมปีบ้านสะเก็น อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน มีจำนวนประมาณ 2,000 คน รวมแล้วพบว่าชาวอิมปีในเมืองไทยประมาณ 3,500 คน

2.5 สภาพทั่วไปของชุมชนอิมปี

ชุมชนอิมปีมีผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับการเลือกตั้งและแต่งตั้งจากอำเภอเมืองแพร่ บ้านดงเป็นชุมชนผสม โดยมีชาวอิมปีเป็นคนส่วนใหญ่ มีคนไทยเหนือหรือคนเมืองปะปนอยู่แต่มีจำนวนน้อย ในชุมชนมีวัดในพุทธศาสนาจำนวน 2 วัด คือ วัดดงเหนือ เป็นวัดใหญ่และเก่าแก่ สร้างขึ้นโดยชาวอิมปีเองเมื่อประมาณปีเกือบสองร้อยปี ปัจจุบันมีพระภิกษุจำนวน 6 รูป อีกวัดหนึ่งคือวัดดงใต้ นอกจากวัดแล้ว ยังมีโรงเรียนจำนวน 2 โรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาดกลางที่มีชาวอิมปีเป็นเจ้าของเอง และมีโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการจำนวน 2 โรงเรียน

วัดดงใต้

2.6 ที่อยู่อาศัย

สภาพบ้านเรือนของคนอิมปีในอดีตอยู่กันอย่างเรียบง่าย ลักษณะเหมือนบ้านคนไทยภาคเหนือ หันบันไดไปทางทิศตะวันออก การนอนจะหันหัวไปทางทิศตะวันออก บนหิ้งพระในบ้านจะหันหน้าพระพุทธรูปไปทิศเหนือ บ้านเรือนแต่ละหลังตั้งอยู่ชิดกัน มีอาณาบริเวณของบ้านเพียงเล็กน้อย ชาวอิมปีนิยมสร้างบ้านยกพื้นสูง มีใต้ถุนเอาไว้เก็บเครื่องใช้ในการเกษตร และนั่งนอนเล่นในตอนกลางวัน ภายในชุมชนมีต้นไม้ผลขึ้นแซมประปราย มีนาดำและไร่แยกออกไปห่างจากที่ตั้งหมู่บ้าน

2.7 ลักษณะทางสังคม

ชนอิมปีบ้านดงมีการรวมตัวกันแบบสังคมประเพณี กล่าวคือการเข้ามาอยู่รวมกันของญาติพี่น้องโดยมีระบบเครือญาติเป็นตัวเชื่อม ผู้นำชุมชนเป็นผู้ชายที่สืบทอดตำแหน่งผู้นำตามสายเลือดมาโดยมีขาดตอน เรียกว่า "ลำหวู่" ชนอิมปีมีกฎระเบียบทางสังคมที่เด่นชัดและคล้ายคลึงกับสังคมในระดับพื้นฐานทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสืบสกุลทางฝ่ายชาย การสืบทอดตำแหน่งผู้นำตามสายเลือด การยกย่องฐานะของผู้ชายว่าสูงกว่าผู้หญิง การห้ามการแต่งงานระหว่างสมาชิกในสกุลเดียวกัน เป็นต้น

2.8 การคมนาคมและสาธารณูปโภค

ชุมชนอิมปีในเขต ด.สวนเขื่อน อ.เมือง จ.แพร่ อยู่ห่างจากตัวเมืองแพร่ประมาณ 8 กิโลเมตร ได้รับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สาธารณสุข การสื่อสารและด้านอื่นการคมนาคม สะดวกสบายในทางบก การบริการสาธารณูปโภคก็มีทุกอย่าง ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ รวมทั้งบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลอีกด้วย

2.9 การทำมาหากิน

อาชีพหลักของชาวอิมปีที่สืบเนื่องมาตั้งแต่บรรพชนจนถึงปัจจุบัน ก็คือ การทำนา ในยุคนี้ทำได้ปีละ 2-3 ครั้ง เพราะอยู่ในช่วงฝนตกตลอด และอาชีพหลักอีกอย่างหนึ่ง ก็คือ การทำไม้กวาด ซึ่งชาวอิมปีได้ทำเพื่อจำหน่าย ด้ามละ 10-15 บาท อาชีพรองลงมาก็คือการรับจ้าง ดังนั้นในหมู่บ้านช่วงเวลาทำงานจึงมีแต่ผู้สูงอายุกับเด็กก่อนวัยเรียน

การทำไม้กวาด อาชีพหลักอย่างหนึ่งของชาวอิมปี

2.10 ศาสนาความเชื่อ

ในอดีตถึงปัจจุบันชาวอิมบี๋มีการนับถือเทวดา (มิใช่ันับถือผี) ที่เรียกว่า “ออลอ” ซึ่งไม่มีตัวตนปรากฏให้เห็น แต่เชื่อกันว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่บนสรวงสวรรค์ บริเวณนอกหมู่บ้านของชาวอิมบี๋จะมีศาล เป็นที่พำนักของเทวดาออลอ เมื่อได้รับการอัญเชิญมาโดยมี อะลาวั หรือปู่แจ้ เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมอัญเชิญและคารวะเทวดาออลอมาพำนักที่ศาลนี้ ผู้ประกอบพิธีนี้จะเป็นผู้ชายและสืบทอดทางสายเลือดหรือสายสกุลเท่านั้น ชาวอิมบี๋จะบูชาเทวดาในสัปดาห์แรกของเดือนมกราคม และวันสงกรานต์ ประมาณวันที่ 13-14 เมษายนของทุกปี ในโอกาสนี้ชาวบ้านจะพร้อมใจกันนำดอกไม้ ธูปเทียน น้ำส้มป่อย และข้าวจ้าวที่นึ่งด้วยน้ำตาลอ้อยไปเป็นเครื่องบูชา จะมีการบริจาคเงินเพื่อเป็นการตอบแทนให้อะลาวัที่เป็นผู้ดูแลศาลออลอแทนชาวบ้านตลอดทั้งปีที่ผ่านมา

กล่าวกันว่าอะลาวันั้นนอกจากเป็นผู้ทำพิธีคารวะเทวดาออลอแล้ว ยังสามารถรักษาโรคด้วยคือ หากมีการเจ็บป่วยขึ้นผู้ป่วยจะขอให้อะลาวัทำพิธีคารวะเทวดาออลอเป็นพิเศษ เพื่อให้दनหายป่วย ในสมัยก่อนอะลาวัจะได้ค่ารักษาเป็นเมี่ยงและยาสูบ ปัจจุบันรับเป็นเงินแทน เมื่ออะลาวัทำพิธีที่ศาลออลอแล้ว จึงมอบผู้ป่วยให้แก่หมอยาหรือ มอซู่ เพื่อให้การรักษาทางยาต่อไป

ในปัจจุบันนี้ แม้ว่าการคารวะเทวดาออลอยังกระทำกันอยู่ และอะลาวัคงยังมีความสำคัญอยู่ แต่ทว่าความเชื่อทางศาสนาของชาวอิมบี๋บ้านดงก็ได้เปลี่ยนแปลงไปมากพอสมควร มีการประกอบพิธีกรรมเพียงเพื่อรักษาขนบประเพณีไว้มากกว่าที่จะเชื่อมั่นในความศักดิ์สิทธิ์ของพิธีกรรมเช่นแต่ก่อน ในขณะที่ประเพณีเก่าๆ เริ่มเสื่อมความสำคัญลง ชาวอิมบี๋ส่วนใหญ่ก็ได้หันมานับถือพุทธศาสนา เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจมากขึ้น และมีความเลื่อมใสศรัทธาช่วยกันสร้างวัดโบสถ์ มีความผูกพันกับพุทธศาสนา เมื่อถึงวันพระชาวอิมบี๋จะไปทำบุญที่วัด ในขณะที่พระสวดทุกคนจะตั้งใจฟัง ไม่พูดคุย ตอนใส่บาตรจะถอดรองเท้าเป็นการแสดงความเคารพ ชาวอิมบี๋บ้านดงจะได้รับการอบรมให้เป็นผู้ที่มีมารยาทอ่อนโยน เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ มีการปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด และมีประเพณี 12 เดือนตามหลักพุทธศาสนา เช่น วันสงกรานต์ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา เป็นต้น การถือปฏิบัติในเรื่องเก่าๆ ก็เริ่มเลือนลางลง จนแทบจะไม่เหลือความเป็นสังคมอิมบี๋ให้เห็นในที่สุด

2.11 วัฒนธรรมและประเพณีของชาวอิมปี

เดือน กิจกรรม	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
พิธีกินข้าวใหม่	←→											
วันมาฆบูชา		←→										
วันสงกรานต์				←→								
พิธีสืบชะตา				←→								
วันวิสาขบูชา					←→							
วัน อาสาฬหบูชา							←→					
วันเข้าพรรษา							←→					
การทำบุญให้ผู้ ที่ล่วงลับไป แล้ว									←→			
วันออกพรรษา										←→		
วันยี่เป็ง (ลอยกระทง)											←→	
ทำนา						←→						→
ปลูกข้าวโพด				←→								
รับจ้าง	←											→

ชาวอิมปีจะถือว่าเดือนตุลาคมเป็นเดือนที่ 1 และเรียกเดือนนี้ว่า “เดือนเกียง” เดือนที่ 2 คือเดือนพฤศจิกายน หรือเรียกว่า “เดือนยี่” วันลอยกระทงจึงเรียกว่า “วันยี่เป็ง” แล้วจึงนับไล่เดือนต่อไปเรื่อยๆ ว่าเดือน 3 เดือน 4 เดือน 5 จนครบเดือน 12 คือเดือนกันยายน การนับเดือนในลักษณะนี้เป็น การนับกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

- **พิธีกินข้าวใหม่** หลังจากการเก็บเกี่ยวข้าวในช่วงเดือนพฤศจิกายนแล้ว ชาวบ้านจะนำข้าวสารหรือข้าวเปลือกที่ได้จากการเก็บเกี่ยวไปทำบุญถวายที่วัด ซึ่งเป็นการทำบุญข้าวใหม่ เพื่อขอพรให้การทำนาครั้งต่อไปได้ผลผลิตข้าวดีและงอกงาม

- **วันสงกรานต์** จะมีงานทั้งหมด 3 วัน โดยจะเริ่มวันที่ 13 หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “วันร่อน” ในวันนี้ชาวบ้านจะพากันทำความสะอาดบ้านและวัดเพื่อเตรียมงานและถือเป็นมงคลต้อนรับวันปีใหม่ไทย วันที่ 14 หรือ “วันเนา” ในวันนี้ชาวบ้านจะพากันทำอาหารและทำขนมเพื่อนำไปไหว้ “บ้านเทวดา” ในหมู่บ้าน และสำหรับนำไปทำบุญที่วัดในวันรุ่งขึ้น วันที่ 15 หรือ “วันพญาวัน” ในวันนี้จะมีพิธีสงฆ์และทำบุญใส่บาตร อีกทั้งยังมี พิธีสืบชะตา ซึ่งเป็นพิธีที่จัดขึ้นในวันพญาวัน โดย

ชาวบ้านจะช่วยกันนำไม้ท่อนยาวๆ มาค้ำดันโพธิ์ที่อยู่ในวัด และมีการสวดมนต์ ถือเป็นการสืบชะตา และสะเดาะเคราะห์ให้แก้ตัวเอง

- การทำบุญให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว จะมีการทำบุญให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วในช่วงเดือนกันยายน ของทุกปี โดยจะถือในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 เพราะชาวบ้านเชื่อว่าในวันนี้เป็นวัน “เปิดโลก” หรือ “เปิดนรก” คือเป็นวันที่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วได้ขึ้นมาบนโลกเพื่อรับส่วนบุญส่วนกุศลที่ญาติพี่น้องได้ ทำบุญให้

- สำหรับวันพระอื่นๆ ที่เหลือก็จะมีการทำบุญใส่บาตรและประกอบพิธีเหมือนเช่นที่อื่นทั่วไป

- พิธีแต่งงาน ในเรื่องการแต่งงานนั้น เนื่องจากในระยะแรกๆ ที่ชาวอิมบี๋มาตั้งรกรากที่บ้าน ดงยังเป็นหมู่บ้านเดี่ยว มีหมู่บ้านคนเมืองในละแวกใกล้เคียง ฉะนั้นเมื่อถึงคราวแต่งงาน หนุ่มชาวอิมบี๋ จากบ้านดงก็จะเดินทางไปหาสาวที่บ้านสะกินในจังหวัดพะเยา ปัจจุบันชุมชนบ้านดงมีพลเมืองเพิ่ม มากขึ้น มีสมาชิกมากพอสำหรับการเลือกแต่งงานได้ นอกจากนี้การผสมผสานทางวัฒนธรรมกับคน เมืองใกล้เคียงมีผลให้เกิดการยอมรับและมีการแต่งงานระหว่างชาวอิมบี๋กับคนเมืองมากขึ้น แล้วพามา อยู่ในหมู่บ้าน

ในสมัยก่อนจะจัดพิธีแต่งงานเฉพาะเดือนคู่ เพราะถือว่าจะได้อยู่เป็นคู่กันไปยาวนาน แต่ ปัจจุบันจัดตามฤกษ์ โดยไม่ได้ถือว่าเป็นเดือนคู่หรือเดือนคี่

- วันที่ถือว่าเป็นวันเสียในแต่ละเดือน จะห้ามประกอบพิธีทุกอย่างทั้งที่เป็นมงคลและไม่เป็น มงคล ได้แก่

เดือน 1 (เกียง), เดือน 5, เดือน 9	วันเสียคือ	วันอาทิตย์และวันจันทร์
เดือน 4, เดือน 8, เดือน 12	วันเสียคือ	วันพุธและวันศุกร์
เดือน 2 (ยี่), เดือน 6, เดือน 10	วันเสียคือ	วันอังคาร
เดือน 3, เดือน 7, เดือน 11	วันเสียคือ	วันพฤหัสบดีและวันเสาร์

- วันที่ถือว่าเป็นวันดีจะเรียกว่า “วันโจ่ง” และ “วันฟู” ส่วนวันที่ถือว่าเป็นวันไม่ดี จะเรียกว่า “วันลอย” และ “วันโล่ง” วันต่างๆ เหล่านี้ จะมีแต่คนเฒ่าคนแก่และพระครูเท่านั้นที่นับเป็นว่าวันไหน คือวันอะไร ทุกครั้งที่ชาวบ้านจะประกอบพิธีก็จะมาให้พระครูหรือคนเฒ่าคนแก่ดูวันให้ว่าวันไหนเป็น วันดี ที่เหมาะแก่การประกอบพิธีนั้น

นอกจากคนอิมบี๋จะมีประเพณีปฏิบัติตามประเพณี 12 เดือนแล้ว ยังมีประเพณีอื่นๆ ที่ยึดถือ และปฏิบัติสืบต่อกันมา ดังนี้

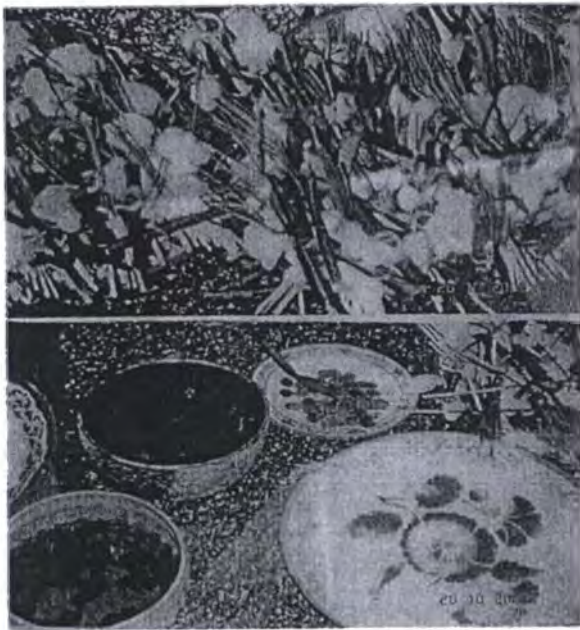
ประเพณีส่งเคราะห์

บรรพบุรุษแต่ก่อนของเผ่าชุมชนอิมบี๋ ได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขซึ่งความพอใจในการ ดำเนินชีวิตต้องการความปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ด้านภูตผีปิศาจ การเจ็บไข้ได้ป่วย ทุกชีวิตต้อง พึ่งพาอาศัยพ่ออาจารย์ประจำบ้านซึ่งเป็นผู้ที่จะต้องได้รับการแต่งตั้งจากคนในชุมชนเป็นที่ยอมรับนับ ถือและพ่ออาจารย์นั้นต้องเป็นผู้ที่มีภูมิปัญญาทางด้านพิธีกรรมต่างๆ ซึ่งได้ร่ำเรียนศึกษามาจากผู้รู้แต่ บรรพบุรุษทำการพิธี พ่ออาจารย์คนปัจจุบันคือ นายปิ่น สีต้อ ซึ่งเป็นผู้ที่ผ่านการบวชเรียนมาก่อน

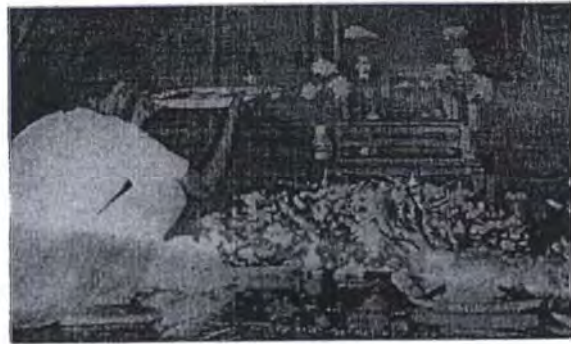
จะเป็นผู้สวดโองการเพื่อขอความคุ้มครอง ป้องกันภัยอันตรายต่างๆ เป็นการบอกกล่าวและขอบันดาล เป็นสิริมงคลเกิดขึ้นกับเจ้าบ้าน

ขนบธรรมเนียมประเพณีพิธีไหว้เทวดา

ประมาณวันที่ 16 เมษายนของทุกปี ผู้ซึ่งเป็นเทวดาหรือผู้ที่ประกอบพิธีจะทำการถวายเครื่องสักการะเพื่อบอกกล่าวต่อเทวดา เสร็จแล้วรุ่งเช้าอีกวันหนึ่งผู้ส่งทรงเทวดา จะนำเอาเครื่องสักการะที่จัดเตรียมไว้น้อมนำไปบูชาที่ศาลเทวดาซึ่งอยู่ทางทิศใต้ของหมู่บ้าน เพื่อบอกกล่าวเทวดาได้รับรู้รับทราบ สิ่งที่น้อมนำไปในหมู่บ้านกระทำดี ควรทำในสิ่งที่ถูกทำให้สังคมในหมู่บ้าน มีความสุขซึ่งเป็นการรักษา คุ้มครองเพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลในหมู่บ้านตลอดไป

- จัดเตรียมภาชนะรองรับ (ถาด) จำนวน 4 ใบ ซึ่งมีหมากแถม พลุแถม ดอกไม้ ดอกฝ้าย ธูป ชันน้ำส้มป่อยหรือชันน้ำอบน้ำหอม เพื่อให้ชาวบ้านที่มาร่วมพิธี จะได้มีความสะดวก และความเป็นระเบียบเรียบร้อย ก่อนที่จะเริ่มพิธีบอกกล่าวเทวดา

- ผู้ส่งทรงเทวดา ทำการถวายเครื่องสักการะ บอกกล่าวต่อเทวดา เสร็จแล้ว รุ่งเช้าอีกวันหนึ่ง ผู้ส่งทรงเทวดา นำเอาเครื่องสักการะที่จัดเตรียมไว้น้อมนำบูชาที่ศาลเทวดา เพื่อบอกกล่าวให้เทวดาได้รับรู้รับทราบ สิ่งที่น้อมนำไปให้ในหมู่บ้าน ประพัตติ ควรทำในสิ่งที่ถูกที่ควร ทำให้สังคมในหมู่บ้านมีความสุข ซึ่งเป็นการรักษาคุ้มครอง เพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลในหมู่บ้านตลอดไป

- ขนบธรรมเนียมประเพณีนับถือเทวดาของชาวบ้านดังถือว่าเป็นประเพณีที่ชาวบ้านดังทุกหลังคาเรือนจะรู้เองถึงวันกำหนดวันเวลาแล้วน้อมนำเอา ชูบเทียน ดอกฝ้าย ดอกไม้ ไปที่บ้านเทวดาของทุกปี โดยมีกิจกรรมต่างๆ ดังนี้
วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 4 เป็ง ทุกปีเวลาประมาณ 16.00 น. ชาวบ้านทุกหลังคาเรือนจะไปที่บ้านเทวดา เจ้าของบ้านจัดเตรียมลาด 2 ใบ เพื่อน้อมนำเอาสิ่งของที่ชาวบ้านได้จัดเตรียมไปใส่ในถาดนั้น ประเพณีปีใหม่เมืองชาวอิมปี

พิธีกรรมทำสังคหะ

พิธีกรรมทำสังคหะประจำหมู่บ้านซึ่งเป็นพิธีกรรมที่เกิดจากความเชื่อของชาวอิมปีบ้านดังที่ว่าคนเราอยู่ภายใต้อิทธิพลของดาวนพเคราะห์ เมื่อมีเคราะห์ต้องทำพิธีสังเคราะห์เป็นส่วนรายบุคคลก็ยังมีการทำพิธีกรรมสังคหะหรือการทำสังเคราะห์ด้วยความเชื่อที่ว่าถ้าทำพิธีกรรมสังคหะจะช่วยให้พ้นจากเคราะห์ พ้นจากความเดือดร้อนวิบัติต่างๆ เกิดความสุข ความปิติยินดี เกิดความสบายกายสบายใจ ประเพณีพิธีกรรมสังคหะหรือการสังเคราะห์ประจำปีหมู่บ้านดังนั้นการทำพิธีกรรมตรงกับวันแรม 7

คำ เดือน 8 ของทุกปี หลังจากทำพิธีเสริมเรียบร้อยแล้วการส่งตามทิศทั้งแปดให้เด็กที่มาช่วยไปส่งตามทิศวันแรม 8 คำเดือนเหนือและมีพิธีส่งกระทงเล็ก คือ ชาวบ้านต้องช่วยกันทำจำนวน 300 กว่าอัน ทำเท่ากับจำนวนหลังคาเรือนในหมู่บ้านเสร็จแล้วไปส่งตามสถานที่ที่เตรียมไว้

ตามประเพณีโบราณเมื่อนั้นถ้าหากจะทำการมงคลและพิธีกรรมต่างๆ นั้นจะต้องขึ้นท้าวทั้งสี่เสียก่อน เพื่อให้เป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว

ภาพประกอบพิธีกรรมทำสังคหะ

การแต่งกาย

นอกจากเอกลักษณ์ที่โดดเด่นในด้านประเพณีและวัฒนธรรมแล้ว ชาวอิมปียังมีการแต่งกายเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง คือ สวมเสื้อหม้อฮ่อม ผ้าถุงหรือลิ้นแฉ่ (สีดำ) หม่มผ้าสไบสีขาว

อาหารของชาวอิมปี่

อาหารของชาวอิมปี่ ส่วนใหญ่เป็นอาหารที่หาจากธรรมชาติ รับประทานข้าวเหนียวเป็นอาหารหลัก ชาวอิมปี่รู้จักพืชผักแต่ละชนิดมากมาย รู้จักที่จะรับประทานพืชชนิดไหนจะต้องกินกับชนิดไหนจึงจะชुरสซึ่งกันและกัน และแต่ละชนิดจะปรุงอย่างไรจึงจะเลิศรสที่สุด แกง ดม ย่าง หรือ นึ่ง กับข้าวเบือ (ข้าวกันหม้อข้าวหมา) กับข้าวที่เป็นอาหารหลักคือข้าว ชะอมบึงและยาหน่อไม้

2.12 ภาษาอิมปี่

ภาษาอิมปี่ เป็นภาษาที่จัดอยู่ในแขนงโลโล และจัดเป็นโลโลใต้ ตระกูลธิเบต-พม่า ใกล้ชิดกับภาษาอีก้อ บีซู และผู้น้อย ภาษาอิมปี่ในปัจจุบันมีผู้พูดประมาณ 2,000 คน นอกจากวงการภาษาศาสตร์แล้ว ก็จะไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลายของคนทั่วไป ถึงอย่างไรภาษานี้ก็มีการรวบรวมคำศัพท์จัดทำเป็นพจนานุกรมภาษาภาษาอิมปี่ ไทย-อังกฤษแล้ว โดยคุณศรีนวล ดวงหอม เจ้าของภาษาได้ร่วมมือกับโครงการวิจัยภาษาไทยและภาษาพื้นเมืองถิ่นต่างๆ ดำเนินการโดยทบวงมหาวิทยาลัยมีนักภาษาศาสตร์เป็นบรรณาธิการให้ในปี พ.ศ. 2519 ส่วนผู้ที่ค้นพบภาษานี้เป็นอาสาสมัครชาวอเมริกันชื่อ ริชาร์ด เดวิส (Richard Davis) พบเมื่อปี พ.ศ. 2510

ภาษาอิมปี่เป็นภาษาที่ไม่มีตัวสะกด มีระบบเสียงสระซับซ้อน มีทั้งเสียงสระธรรมดา สระลงคอ สระขึ้นจมูก นอกจากนี้ยังมีวรรณยุกต์สนธิและการเติมหน่วยเติมท้ายคำ

ลักษณะการเรียงประโยค ประธาน-กรรม-กริยา

โง่	คุ่มไม้	จำมา
ฉัน	ภรรยา	มีแล้ว

ส่วนประโยคคำถามก็จะมีคำลงท้ายที่เป็นสัญลักษณ์ของการถามคล้ายคลึงกัน เช่น ลา โฮลา
เช่น

นอ	คุ่มไม้	จ๋า	โล่
คุณ	(ภรรยา)	มี	หรือยัง

ประโยคปฏิเสธจะปรากฏคำว่า “มา” ที่หน้าคำกริยา เช่นเดียวกับภาษาส่วนใหญ่ในตระกูลจีน-
ทิเบต

โง่	คุ่มไม้	มา	จ๋า
ฉัน	ภรรยา	ไม่	มี

ปัจจุบันชาวฮิมบีบ้านดงส่วนใหญ่สามารถพูดและเข้าใจภาษาไทยและภาษาคำเมืองหรือไทย
เหนือเป็นอย่างดี กล่าวได้ว่า โดยปกติพวกเขาใช้ภาษาฮิมบีในระหว่างพวกเดียวกัน แต่ใช้คำเมืองเป็น
ภาษาที่สองในการติดต่อสื่อสารกับคนที่มิใช่ฮิมบี

นอกจากผู้ที่กล่าวมาแล้ว ยังมีนักวิชาการทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศสนใจศึกษาเรื่อง
ภาษาฮิมบีเช่น ฟินิจ พิษยกุลย์ สิทธิชัย สาเอี่ยม, T.Nishida, , James A Matisoff, เป็นต้น

บทที่ 3

กระบวนการทำงาน

3.1 ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตเชิงพื้นที่

พื้นที่การศึกษาวิจัยอยู่เฉพาะชุมชนชาวอิมปีในพื้นที่บ้านดง ตำบลสวนเขื่อน อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ รวมทั้งในพื้นที่จังหวัดแพร่ และพื้นที่อื่น ๆ ที่มีชาวอิมปีที่สื่อสารภาษาอิมปีได้อยู่

ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยนี้มีเนื้อหาที่เน้นการสร้างกระบวนการให้ทีมวิจัยซึ่งเป็นเยาวชนชาวอิมปีได้ร่วมพลังกันสืบค้นเรื่องราวของชุมชนโดยมีภาษาอิมปีเป็นสื่อกลางในการสื่อสารระหว่างทีมวิจัยด้วยกันเอง และทีมวิจัยกับปราชญ์ท้องถิ่น จากนั้นจึงนำเอาข้อมูลที่ได้มาพัฒนาเป็นสื่อเพื่อการสืบทอดภาษาอิมปีในรูปแบบที่ทีมวิจัยได้ร่วมกันคิดและสร้างสรรค์ร่วมกันสำหรับใช้สืบทอดภาษาอิมปีให้กับชาวอิมปีในชุมชนและนอกชุมชนต่อไป

ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายหลักของโครงการวิจัยคือผู้พูดภาษาอิมปีในชุมชนบ้านดง ทุกเพศ ทุกวัย ทุกสาขาอาชีพ ตลอดจนผู้พูดภาษาอิมปีที่ย้ายไปอยู่อาศัยในพื้นที่อื่น ๆ

3.2 กระบวนการวิจัย

ในการทำงานโครงการ “วิจัยรูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปีด้วยพลังเยาวชน ในพื้นที่บ้านดง ตำบลสวนเขื่อน อำเภอเมือง จังหวัดแพร่” ซึ่งดำเนินการมาตั้งแต่เดือนกันยายน 2553 จนถึงเดือน ตุลาคม 2555 ทีมวิจัยเยาวชนได้ทำกิจกรรมเพื่อดำเนินโครงการดังต่อไปนี้

3.2.1 กิจกรรมชี้แจงโครงการและเซนต์สัญญาโครงการ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อรับทราบวัตถุประสงค์ในการทำงานโครงการ
2. เพื่อรับทราบถึงกิจกรรมที่ต้องทำในโครงการ
3. เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการทำโครงการร่วมกัน
4. เซนต์สัญญาโครงการเพื่อเริ่มการดำเนินโครงการอย่างสมบูรณ์
5. เพื่อรวบรวมและศึกษาข้อมูล ประเพณี วัฒนธรรม เรื่องเล่าและความเป็นอยู่จากผู้ใหญ่ที่มีความรู้
6. เพื่อเพิ่มเติมข้อมูลที่ได้มาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
7. เพื่อให้เยาวชนมีความสามัคคี แลกเปลี่ยนความคิดและหาจุดบกพร่องระหว่างทำงาน

วัน เวลา สถานที่

วันที่ 12 ธันวาคม 2553 ที่ศาลาวัดตองเหนือ

กระบวนการทำงาน

1. ชี้แจงวัตถุประสงค์และกิจกรรมในโครงการให้ทีมวิจัยเยาวชนรับทราบโดยทีมพี่เลี้ยงจากมหาวิทยาลัยมหิดล

ชี้แจงโครงการ + เซนต์สัญญาและให้ทีมวิจัยเยาวชนได้เปิดเวที เพื่อให้คนในชุมชนได้แลกเปลี่ยนความคิด และเพื่อดำเนินงานต่อไปได้และได้ส่งงานต่อให้ทีมวิจัยเยาวชนเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม และความเป็นมา ที่มีความเกี่ยวข้องกับทางหมู่บ้านจากผู้ใหญ่ ที่มีความรู้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากขึ้น

2. วางแผนการเปิดเวทีโครงการ

2.1 วิธีการเตรียมการ

แบ่งหน้าที่ให้แต่ละคนใครอยู่ส่วนไหน ตกลงกันว่าจะเริ่มจัดงานวันไหนและแจ้งงบประมาณ

2.2 ประชุมแบ่งงาน

ประชุมเรื่องการจัดเวทีโครงการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ดังต่อไปนี้

ฝ่ายลงทะเบียน – พี่น้อง

อาหาร, เครื่องดื่ม – เปา แคท อาสุรีย์

การแสดง – แคท เปา

สถานที่ – ลี หนานม้วน จัดการเรื่อง เวที ชุมนิทรรศการ ชุมชายของ

ที่รับประทานอาหาร

หนังสือเชิญ – หนึ่ง หนานม้วน

ป้ายชื่องาน – ทีมพี่เลี้ยง ทีมวิจัย

สื่อเยาวชน – กล้วย แคท

ตกแต่งเวที โดย ด.ช.วิทยา เชื้อนสี นายเอกชัย เชื้อนสี

ซื้ออุปกรณ์และเครื่องทำอาหาร โดย แคท เปา น้ำผึ้ง หนึ่ง หนานม้วน

แจกใบเชิญ โดย กล้วย หมิง ชมพู

3. เซนต์สัญญาและเปิดบัญชีโครงการ

หนานม้วน น้ำผึ้ง และ หนึ่ง ไปเปิดบัญชีโครงการกับพี่โบว์ พี่ณและ พี่ออย ที่ธนาคารกรุงไทย สาขาบิกซี วันที่ 12 ธันวาคม 2553

ผลการทำงาน

1. ได้รับทราบวัตถุประสงค์และกิจกรรมที่ต้องทำในโครงการ
2. ได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการทำโครงการร่วมกัน
3. ทีมวิจัยได้พบปะกับทีมพี่เลี้ยงเป็นครั้งแรก
4. เป็นจุดเริ่มต้นการดำเนินโครงการอย่างสมบูรณ์
5. ได้วางแผนการจัดเวทีชี้แจงโครงการร่วมกัน

ปัญหา / อุปสรรค

1. สมาชิกทีมวิจัยมาร่วมกิจกรรมไม่ครบเนื่องจากติดภาระกิจการเข้าค่าย
2. ไม่เข้าใจกระบวนการทำวิจัยมากนัก
3. ไม่มั่นใจว่าเยาวชนสามารถดำเนินกิจกรรมบรรลุเป้าหมายได้หรือไม่
4. ยังไม่ค่อยมีความชำนาญเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลเท่าไร
5. บางครั้งเมื่อไปสอบถามข้อมูลจากผู้ใหญ่จะไม่ค่อยเจอ อาจเป็นเพราะผู้ใหญ่ติดภาระกิจ

กิจกรรมการชี้แจงวัตถุประสงค์โครงการและการวางแผนเปิดเวที

3.3.2 กิจกรรมการเปิดเวทีชี้แจงโครงการสู่ชุมชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ชุมชนได้รับรู้เกี่ยวกับการทำโครงการ (ขั้นตอนการทำโครงการต่างๆ)
2. เพื่อชี้แจงแนวทางการทำการวิจัยให้ทุกคนในชุมชนได้รับรู้
3. เพื่อนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการทำโครงการ
4. เพื่ออธิบายความเป็นมาและความสำคัญของโครงการ
5. เพื่ออธิบายวัตถุประสงค์แนวทางการดำเนินงานต่างๆ
6. เพื่ออธิบายคุณค่าความสำคัญของการฟื้นฟูภาษาและปัญญานิยมไปสู่ผู้คนที่สนใจ

วัน เวลา สถานที่

วันอาทิตย์ ที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๔ โรงเรียนบ้านดง(ธรรมราชวรานุสรณ์)
(ตั้งแต่เวลา ๐๔.๐๐-๑๐.๐๐)

กระบวนการทำงาน

1. จัดเตรียมการงานเปิดเวทีตามที่วางแผนไว้

1.1 ทำป้ายบอกสถานที่

เด็กชายวิทยา เชื้อนสี (กัน) ใช้กระดาษแข็งในการเขียนบอกสถานที่ต่างๆที่สำคัญ เช่น ห้องน้ำ โรงอาหาร ชุมวัฒนธรรม เป็นต้น ทำเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2554

1.2 ทำป้ายชื่อสำหรับแขวนคอ

นางสาว สุจิตา สีดี (เหมียว) และ นางสาว ดรุณี ยวนสี (ปุ้ย) ใช้กระดาษแข็งห่อกับพลาสติกเจาะรูร้อยด้วยเชือก ป้ายให้กับเยาวชนที่ทำโครงการทุกคน ทำเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2554

1.3 ทำของที่ระลึกสำหรับแจกในงาน

นาย เอกชัย เชื้อนสี (เบิร์ด) เด็กหญิงธัญสินี เชื้อนสี (พลอย) เด็กหญิงธัญญารัตน์ เชื้อนสี (ไนท์) ใช้ไม้ทำเป็นแผ่นบางๆ เล็ก ๆ ลงสีให้สวยงามพ่นสเปรย์กันน้ำ จำนวน 50 ชิ้น ทำเมื่อวันที่ 14-15 มกราคม 2554

1.4 เตรียมเสื้อผ้าการแสดงของเด็ก โดย นางสาว ขวัญภิรมย์ เชื้อนสี (แคท) สถานที่ บ้านของนางสาว ขวัญภิรมย์ เชื้อนสี ๑๖ มกราคม ๒๕๕๔

1.5 จัดทำเอกสารสำหรับเผยแพร่ในงาน

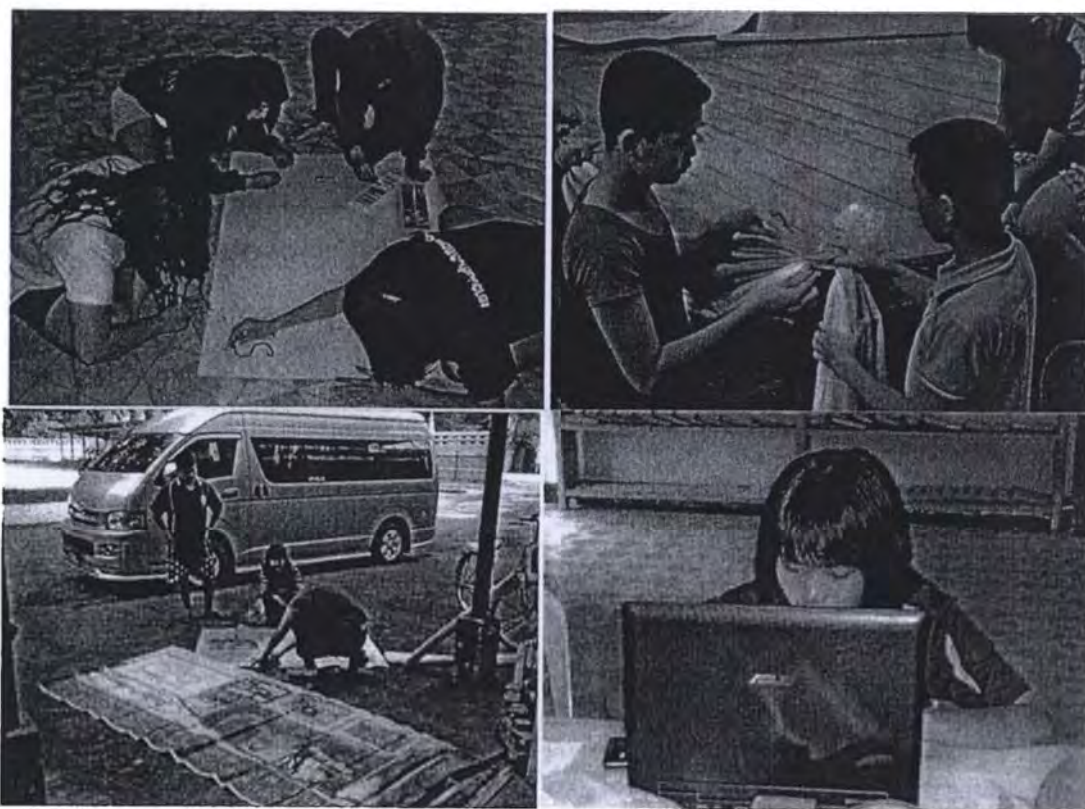
เด็กหญิง ชุติมา เชื้อนสอง สถานที่ บ้านของ เด็กหญิง ชุติมา เชื้อนสอง วันที่ 13-14 มกราคม 2554

1.6 หุงข้าว สถานที่ บ้าน นางสุรี เชื้อนสี โดยมี นางสาว สุวนันท์ เชื้อนสี และ นายอิทธิพล อุเทน ทำอาหาร วันที่ 16 มกราคม 2554

1.7 แต่งหน้าให้เด็กที่จะแสดง สถานที่ บ้าน นางสุรี เชื้อนสี ผู้แต่งหน้าเด็กที่จะแสดง นายเอกชัย เชื้อนสี วันที่ 16 มกราคม 2554

1.8 เตรียมชมแต่ละชม ได้แก่ ชมไม้กวาด ชมอาหารพื้นเมือง ชมโชว์ผลงาน โดยมีสถานที่จัดชมคือที่โรงเรียนบ้านดง (ธรรมราชวรานุสรณ์) ผู้เตรียมชมคือนายวิรัช เยียดยอด และ นายจักรภพ สีดี วันที่ 14-15 มกราคม

1.9 เตรียมอุปกรณ์และเครื่องเสียงก่อนเริ่มเปิดโครงการ นาย ชีรภพ เชื้อนสี สถานที่ เตรียมอุปกรณ์และเครื่องเสียง โรงเรียนบ้านดง (ธรรมราชวรานุสรณ์) วันที่ 16 มกราคม 2554

ทีมวิจัยเยาวชนช่วยกันจัดเตรียมสถานที่สำหรับงานเปิดตัวชี้แจงโครงการสู่ชุมชน

2. จัดเวทีชี้แจงโครงการสู่ชุมชน

ในกิจกรรมการเปิดตัวชี้แจงโครงการในวันที่ 16 มกราคม 2554 มีรายละเอียดของกิจกรรมดังต่อไปนี้

2.1 กล่าวเปิดงานโดย ผู้ใหญ่ วิโรจน์ ภาสุวัฒน์ ผู้ใหญ่หมู่ 4 ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนกิจกรรมต่างๆ เช่น การจัดอบรมกลุ่มเยาวชน การประชาสัมพันธ์ข่าวสารในชุมชน เป็นต้น

2.2 กล่าวผลการทำงานที่ผ่านมาโดย นายธีรภพ เชื้อนสี เช่น การจัดทำสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบต่างๆ อาทิ สมุดเล่มยักษ์ จากภาพวิถีชีวิตและวัฒนธรรม โดมิโนคำศัพท์ภาษาบ้านดง

2.3 กล่าวแจ้งโครงการโดย นายวีระยุทธ เยียดยอด (หัวหน้าโครงการ)

2.4 แนะนำทีมวิจัยโดย นายวีระยุทธ เยียดยอด และนางสาว สุกิดา สีดี ซึ่งได้แนะนำทีมวิจัยดังต่อไปนี้

นายธีรภพ เชื้อนสี (หัวหน้าโครงการ)

นายวีระยุทธ เยียดยอด (ประธาน)

นาย จักภพ สีดี (รองหัวหน้าโครงการ)

นางสาว พรปวี แสงใจ (การเงิน)

นางสาว สุกิดา สีดี

นางสาว ตรุณี ยวนสี
นางสาว ธนัญญา ดวงหอม
นางสาว สิริวิมล สีดี
นางสาว จิตา สีดี
นางสาว วิภาวรรณ อุเทน
นางสาว สุนันท์ เชื้อนสี
นางสาว ขวัญภิรมย์ เชื้อนสี
นางสาว เจนจิรา เชื้อนสี
นาย อธิพิล อุเทน
นาย เอกชัย เชื้อนสี
เด็กชาย วิทยา เชื้อนสี
เด็กหญิง ขาลินี เชื้อนหก
เด็กหญิง ธนัญญา คำปัน
เด็กหญิง รัญญารัตน์ เชื้อนสี
เด็กหญิง ชุติมา เชื้อนสอง
เด็กหญิง กวินนา สีดี
เด็กหญิง รัชสิณี เชื้อนสี
เด็กหญิง ปทุมทิพย์ เชื้อนสาม
เด็กหญิง วลภา เจริญมอ
เด็กหญิง นุทิตา มินา
เด็กหญิง ฌักการ มัคอิทร์

พร้อมกันนี้ พิธีกรก็ได้กล่าวแนะนำที่ปรึกษาของโครงการฝ่ายผู้ใหญ่อีก 1 ท่าน ซึ่งก็คือ พระครูวิจิตรศีลปาคม (เจ้าอาวาสวัดดงเหนือ)

2.5 นายธีรภพ เชื้อนสี (หัวหน้าโครงการ) กล่าวความเป็นมาและความสำคัญ วัตถุประสงค์ และ แนวทางการดำเนินงานของโครงการวิจัยเยาวชนที่จะเริ่มทำในครั้งนี้

2.6 การบรรยายเรื่อง คุณค่าและความสำคัญของการฟื้นฟูภาษาและปัญญาอิมปี โดย ดร. มยุรี ถาวรพัฒน์ จากศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล

2.7 ผู้เข้าร่วมเวทีแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็น ประกอบไปด้วย

- นาย วิโรจน์ ภาสุรวัฒน์ (ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 4)
- นาย สิงหล เขียดยอด (คณะกรรมการสถานศึกษา)
- นาย กฤษณพงศ์ ปุชนียจินดาพงศ์
- นาย ประพันธ์ เชื้อนพันธ์

- ส.ท.อนันต์ พริทรากุล
- ส.ท.อดุล เชื้อนแก้ว
- ส.ท.พันธ์ทิพย์ เชื้อนพันธ์
- ส.ท.พิกุล ไธนากิจ

2.6 ชมการแสดง จำนวน 3 ชุด ได้แก่

1. การเล่านิทานภาษาอิมปี โดย ด.ญ.ธัญญารัตน์ เชื้อนสี และ ด.ญ. ธัญสินี เชื้อนสี เรื่อง ปิโฮโล(แมงมัน)

2. การแสดงฟ้อน ล่องแม่ปิงของนักเรียนโรงเรียนบ้านดง โดย

ด.ญ.หนึ่งฤทัย ใจมั่น

ด.ญ. นภาพร เป็นสุข

ด.ญ. ทิพย์ จิตโสด

3. การแสดงฟ้อนประกอบเพลงภาษาบ้านดง โดย ผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน เพลงเพี้ยเล ผู้แสดงประกอบไปด้วย

1.แม่ หลอง วิเย็น

2.แม่ อินทร์ ก่อเกียรติวิรุฬ

3.แม่ คำแบ่ง สีดี

4.แม่ คำมูล ปวงถิ่น

5.แม่ ศรีวรรณ เชื้อนสี

6.แม่ แสง ปวงถิ่น

7.นาย ชัน ศรีพงศ์ดำรงกุล

8.นาย พร สีดี

9.นาย ผัด กิ่งแก้ว

10.นาย ทวาย ผิวสะอาด

11.นาย เสน่ห์ สีดี

12.นาย สัญชัย เขียดยอด

2.8 นำเสนอสินค้าผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน เช่น ไม้กวาดโดย

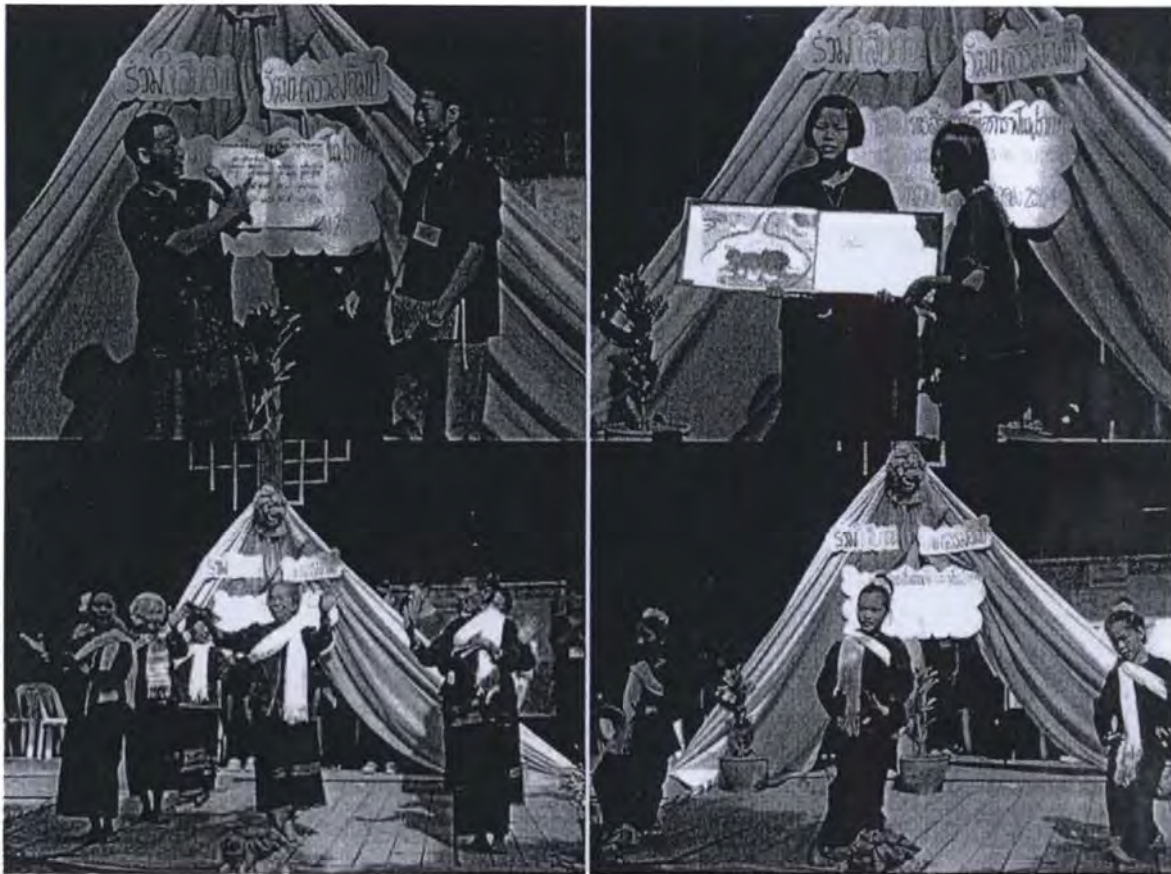
นางสาว ธนัญญา ดวงหอม

นางสาว สิริวิมล สีดี

นางสาว จิตา สีดี

2.9 ชวนผู้เข้าร่วมงานเล่นเกมสภาษาอิมปี โดยเป็นเกมส์โดมิโนจับคู่คำศัพท์ วิธีการเล่นจับคู่คำศัพท์กับรูปภาพ

2.10 รับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน

กิจกรรมบนเวทีชี้แจงโครงการวิจัยสู่ชุมชน

3. เก็บสถานที่เก็บขยะภายในบริเวณงาน
4. ประชุมสรุปงานของวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๔
 - 4.1 ชี้แจงข้อบกพร่องของงาน
 - 4.2 ได้คำแนะนำจากผู้ใหญ่ที่มาร่วมประชุม (นาย สิงหล เยียดยอด) เรื่องการขอรับงบประมาณสนับสนุนการทำวิจัยและกิจกรรมโดยกลุ่มเยาวชน รวมทั้งแนวทางการการดำเนินกิจกรรมต่างๆของกลุ่มเยาวชน เช่นการอบรม การสัมภาษณ์ผู้รู้ในชุมชน เป็นต้น
 - 4.3 มอบหมายงานครั้งต่อไป(เก็บรวบรวมข้อมูล)

ผลการทำงาน

1. ทุกคนที่อยู่ในชุมชนได้รู้และทราบถึงวัตถุประสงค์ของโครงการที่ทำ
2. ทุกคนได้ทราบถึงคุณค่าและความสำคัญของการฟื้นฟูภาษาและปัญญาอิมปี
3. ได้คำแนะนำที่ดีเพื่อจะได้นำไปปรับปรุงโครงการต่อไป

ปัญหา / อุปสรรค

1. ผิดพลาดทางเทคนิคของเครื่องเสียง
2. ประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง

บรรยากาศโดยภาพรวมของกิจกรรมเปิดเวทีชี้แจงโครงการวิจัยสู่ชุมชน

3.2.3 อบรมเรื่องการเก็บข้อมูลชุมชน

วัตถุประสงค์

1. เยาวชนสามารถเก็บข้อมูลที่ถูกต้องด้วยตนเอง
2. เพื่อที่เยาวชนสามารถสรุปและเรียบเรียงข้อมูลได้ด้วยตนเอง
3. เยาวชนสามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูล

วัน เวลา สถานที่

สถานที่ วัดดงเหนือ ประชุมตั้งแต่เวลา 09.00 – 14.00 วันที่

กระบวนการทำงาน

1. กิจกรรมเกมส์เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

1.1 เกมส์ยิงเรือ

แบ่งเป็นกลุ่มกลุ่มละ 4 คนจำนวน 4 กลุ่ม แต่ละกลุ่มจะแบ่งหน้าที่ คนที่1 เป็นหัวเรือ ต้องพูดว่า ยิง(ชื่อเรือที่ต้องการยิง) คนที่2 เป็นฝีพาย ต้องพูดว่าเตรียมยิง คนที่3 เป็นฝีพายพูด

ว่าบรรจุกระสุน คนที่4 เป็นนายท้าย พูดว่า ข้าศึกมาแล้ว โดยเรียงลำดับการพูด จากนายท้ายขึ้น ไป หากหัวเรือพูดชื่อเรือที่ต้องการยิงผิดเรือลำนั้นจะล่มทันที แต่หากหัวเรือพูดชื่อหัวเรือที่ต้องการยิงถูกเรือที่ถูกเรียกจะล่มทันที

1.2 เกมส้วดภาพตามเงื่อนไข

วิธีการเล่น แบ่งกลุ่มเป็น4กลุ่มให้ตัวแทนกลุ่มมาจับฉลาก โดยในแต่ละกลุ่มจะมีกติกาของกลุ่มแตกต่างกันไป และให้จำมาที่พี่เลี้ยงบอกให้วาดมีอะไรบ้าง เช่น บ้าน ต้นไม้ ถังน้ำ ถนน เป็นต้น บางกลุ่มได้กติกาหัวพูดกันบางกลุ่มก็พูดกันได้

เกมส้วดภาพตามเงื่อนไข

2. กิจกรรมการอบรมเครื่องมือการเก็บข้อมูลชุมชน

2.1 การแนะนำใหู้จักการวิจัย ผ่านการเรียนรู้คำศัพท์ที่เกี่ยวกับการวิจัยได้แก่คำว่า

Concept (แนวคิด)

นักวิจัย(Researcher)

วิจัย(Research)

ที่มาของคำว่า Research คือ Re-กลับไป , search-ค้นหา

เมื่อกล่าวโดยสรุปแล้วก็จะทราบว่ “งานวิจัย” คือ การค้นหาคำตอบเพื่อแก้ไข

ปัญหาชุมชนโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างมีระบบ

2.2 การอบรมให้ทราบถึงคุณสมบัติของนักวิจัยที่ดี ซึ่งจะต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. มีความคิดริเริ่ม
2. มีความสนใจ
3. มีความตั้งใจ
4. มีความเชื่อมั่น
5. มีความอดทน

6. มีความเสียสละ
7. มีความรับผิดชอบ,
8. มีวินัย
9. ช่างสังเกต
10. ชอบตั้งคำถาม

2.3 การอบรมให้ทราบถึงวิธีการทำงานวิจัย ซึ่ง ต้องกำหนดเป้าหมาย,วางแผนงาน
ดำเนินการ,สรุปผล,ค้นคว้า โดยผ่าน 3 Key words ได้แก่

know what ? (อยากรู้อะไร)

know how ? (รู้อย่างไร)

know why ? (รู้ทำไม)

จากนั้นจึงเข้าสู่กระบวนการการวิเคราะห์ ซึ่งก็คือ การจำแนกข้อมูลที่เราได้ไปค้นหา
ออกมาให้เข้ากับเป้าหมายที่เราวางเอาไว้

พี่เลี้ยงแนะนำทีมวิจัยให้รู้จักการทำงานวิจัย

2.4 การอบรมเรื่องการสัมภาษณ์ (interview) โดยเน้นที่การสัมภาษณ์เชิงลึก(depth interview) เพื่อให้การสัมภาษณ์นั้นสามารถดึงข้อมูลที่เรายากรู้จากคนที่เราสัมภาษณ์ได้อย่างเต็มที่

ขั้นตอนการสัมภาษณ์

- เตรียมอุปกรณ์
- เตรียมคำถาม
- แบ่งหน้าที่/สอบถาม/จดบันทึก/ฟัง/อัดเสียง
- นัดหมายคนที่จะสัมภาษณ์(ผู้ให้ข้อมูล)
- แนะนำตัว
- ตั้งคำถามในเรื่อง

เมื่อได้อบรมเรื่องการสัมภาษณ์เสร็จเรียบร้อยแล้ว พี่เลี้ยงได้ให้ทีมวิจัยทดลองสัมภาษณ์กันเอง โดยมีนายวีระยุทธ เขียวดยอดเป็นผู้ถูกสัมภาษณ์

2.5 แบ่งกลุ่มวางแผนเตรียมเก็บข้อมูลในหัวข้อที่สนใจ โดยแบ่งเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่

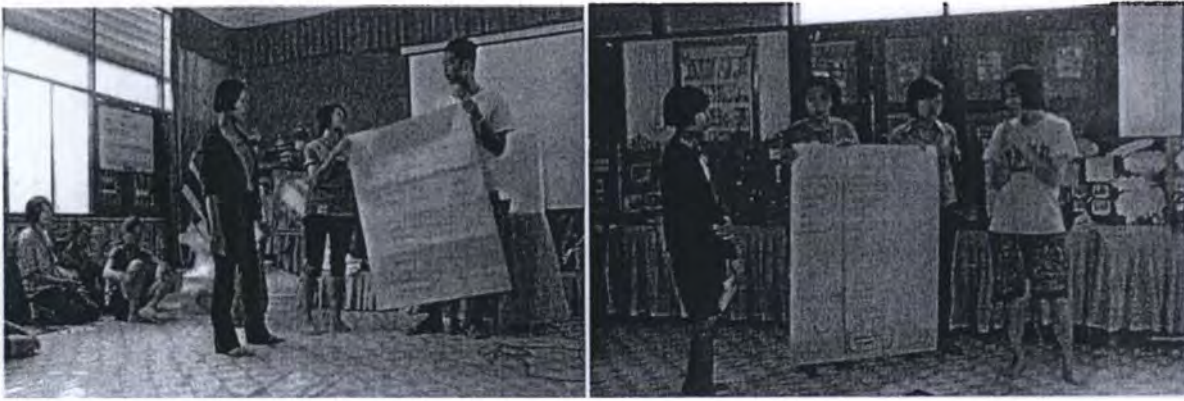
กลุ่มที่ 1 ความเชื่อในชุมชน สมาชิกประกอบด้วย กัน, ไนท์ และ จี๊ป กลุ่มที่ 1 วางแผนว่าจะไปเก็บข้อมูลจากปราชญ์ในท้องถิ่น 3 ท่านคือ พ่อชุม สีดื้อ, ลุงแก้ว สีดื้อ และ พ่อทา สีดื้อ

กลุ่มที่ 2 ประวัติความเป็นมาของบ้านดง มีสมาชิกคือ พลอย, กล้วย และ เนย มีเป้าหมายจะไปเก็บข้อมูลจาก พ่อชุม สีดื้อ, ลุงแก้ว สีดื้อ และ พ่อทา สีดื้อ

กลุ่มที่ 3 ประวัติแม่หม่อน (ร่างทรงในหมู่บ้าน) สมาชิกในกลุ่มมี พิกุล, หนึ่ง, เฟรม, เอ ซึ่งกลุ่มที่ 3 นี้เจาะจงที่จะไปเก็บข้อมูลจาก นาง ลำดวน สีดื้อ ผู้ที่มีความรู้เรื่องแม่หม่อนดีที่สุดในชุมชน

2.6 อบรมเรื่องการสัมภาษณ์เพิ่มเติม สืบเนื่องจากเมื่อได้อบรมเรื่องการสัมภาษณ์เสร็จเรียบร้อยแล้ว พี่เลี้ยงได้ให้ทีมวิจัยทดลองสัมภาษณ์กันเอง โดยมีนายวีระยุทธ เขียวดยอดเป็นผู้ถูกสัมภาษณ์

ผลจากการทดลองสัมภาษณ์พบว่า การสัมภาษณ์นั้นจะต้องถามเป็นคำถามกว้าง ๆ ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เล่าเรื่องราวให้ได้มากที่สุด และซักถามอย่างมีจุดหมาย

ทีมวิจัยนำเสนอหัวข้อการเก็บข้อมูลที่สนใจในชุมชน

ผลการทำงาน

1. ได้รู้ว่าการเก็บข้อมูลทำอย่างไร
2. ได้กลุ่มในการทำการวิจัย
3. ทำงานเป็นระบบมากขึ้น

ปัญหา / อุปสรรค

1. ฝนตก
2. การทำกิจกรรมเป็นช่วงปิดเทอมทำให้ทีมวิจัยบางส่วนที่ออกไปทำงานพิเศษในช่วงปิดภาคเรียนไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างเต็มที่

3.2.4 การเก็บข้อมูลในชุมชนครั้งที่ 1

วัตถุประสงค์

1. เพื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของชาวอิมปี
2. เพื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อในชุมชน
3. เพื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับการเข้าทรงของแม่หม่อน

วัน เวลา สถานที่

วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๔ ตั้งแต่เวลา (๐๙.๓๐ – ๑๖.๓๐ น.)
ที่โรงเรียนบ้านดง(ธรรมราชานุสรณ์)

กระบวนการทำงาน

1. เก็บข้อมูล(แบ่งกันเขียนตามกลุ่ม) แบ่งเป็น ๓ กลุ่ม

กลุ่ม1 เก็บข้อมูลเรื่องความเชื่อในชุมชน มีสมาชิกคือ กัน, ไนท์ และ จี๊บ ไป เก็บข้อมูล จากพ่อชุม สัตื้อ, ลุงแก้ว สัตื้อ และ พ่อทา สัตื้อ ณ บ้านของพ่อใหญ่ชุม ลุงแก้วและพ่อใหญ่ทา เก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์ จดบันทึก ถ่ายรูปบันทึกวิดีโอ และบันทึกเสียง

กลุ่ม 2 ประวัติความเป็นมาของบ้านดง มีสมาชิกคือ พลอย กล้วย และเนย ไปเก็บข้อมูลจากพ่อชุม สัตื้อ ณ บ้านของพ่อใหญ่ชุม ข้อมูลโดยสัมภาษณ์ จดบันทึก ถ่ายรูปบันทึกวิดีโอ และบันทึกเสียง

กลุ่ม 3 ประวัติแม่หม่อน มีสมาชิกคือ พิกุล หนึ่ง เฟรม และ เอ๋ เก็บข้อมูล จาก นางลำดวน สัตื้อ ณ บ้านของนางลำดวน ข้อมูลโดยสัมภาษณ์ จดบันทึก ถ่ายรูปบันทึกวิดีโอ และบันทึกเสียง

2. รวบรวมและเรียบเรียงข้อมูล นำข้อมูลของแต่ละกลุ่มที่ได้มารวบรวมและเรียบเรียงให้เป็นรายงาน โดยนำข้อมูลที่ได้เหมือนกันมาทำเป็นอันเดียวกัน และวิเคราะห์ข้อมูลที่ต่างกันจัดเรียงให้เป็นบทๆ

ผลการทำงาน

1. ได้ข้อมูลชุมชนเรื่องประวัติศาสตร์ ความเชื่อในชุมชน
2. รู้จักวิธีการเก็บข้อมูลที่แน่ชัด

ปัญหา / อุปสรรค

1. ฝนตก
2. ผู้เฒ่าผู้แก่ไม่ค่อยได้ยินทำให้การสื่อสารติดขัด
3. สุนัขดุ

3.2.5 เก็บข้อมูล ครั้งที่ ๒

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดมากขึ้น
2. เพื่อความชัดเจนของข้อมูลมากขึ้น

วัน เวลา สถานที่

วันที่ 8 เมษายน 2554 ตั้งแต่เวลา (09.30 - 14.30 น.) ที่วัดดงเหนือ

กระบวนการทำงาน

1. นำเสนอข้อมูลที่เก็บมาในครั้งแรกเพื่อให้พี่เลี้ยงช่วยเพิ่มเติมส่วนที่ขาด
2. ใช้ ฟลิปชาร์ดในการนำเสนอข้อมูลที่ได้เก็บมาให้พี่เลี้ยงช่วยดูและแก้ไข
3. เก็บข้อมูลเพิ่มเติม โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ความเชื่อในชุมชน มีสมาชิกคือ กัน, บ่วย, แคท, ไนท์, จิบ, อัน กลุ่มที่ 2 เรื่องประวัติความเป็นมาของบ้านดง มีสมาชิกคือ กล้วย พลอย เนย แยม, แอนนา, ลี และ กลุ่มที่ 3 เรื่องประวัติแม่หม่อน สมาชิกประกอบด้วย หนึ่ง, เหมียว, เปา, พิกุล, เฟรม

4. ทุกกลุ่มเก็บข้อมูลกับ พ่อชุม สัตี๋ เรื่องประวัติความเป็นมาของบ้านดง ความเชื่อต่างๆ นอกจากนี้แล้ว กลุ่มที่ 1 ยังได้ไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจาก ลุงแก้ว สัตี๋ เรื่องการเตรียมอุปกรณ์ การไหว้เทวดา

กลุ่มที่ 2 เก็บข้อมูลเพิ่มเติมเรื่องประวัติชาวอิมปี จาก พ่อใหญ่ ชุม สัตี๋

กลุ่มที่ 3 ได้เก็บข้อมูลเรื่องการเข้าทรงแม่หม่อน เพิ่มเติมจาก นาง ลำดวน สัตี๋

ผลการทำงาน

1. ได้ข้อมูลเรื่องแม่หม่อนเพิ่มเติม
2. ได้ทราบประวัติของการนำประปาและไฟฟ้าเข้าหมู่บ้านเมื่อไร
3. ได้ทราบเกี่ยวกับอุปกรณ์ในการไหว้เทวดา

ปัญหา / อุปสรรค

1. แดดร้อน
2. ผู้เฒ่าผู้แก่ติดภารกิจในตอนกลางวันทำให้ไม่ค่อยมีใครว่าง

3.2.6 เก็บข้อมูลชุมชน ครั้งที่ 3

วัตถุประสงค์

1. เพื่อรวบรวมเพลงภาษาอิมปี
2. เพื่อรวบรวมเรื่องเล่านิทานต่างๆที่มีในชุมชน
3. เพื่อรวบรวมเสื้อผ้าการแต่งกายของชาวอิมปี

วัน เวลา สถานที่

ตั้งแต่วันที่ 18 เมษายน 2554 (09.30 - 14.30 น.)

สถานที่ โรงเรียนบ้านดง(ธรรมราชอนุสร)

กระบวนการทำงาน

1. แบ่งเป็น 3 กลุ่ม แต่งนิทานกลุ่มละ 3 เรื่อง ในการแต่งนิทานให้ทุกคนในกลุ่มช่วยกันคิดนิทานแล้วนำมาคัดเลือกโดยให้แต่งนิทานเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ความเชื่อในชุมชน อาหาร การแต่งกาย เป็นต้น

2. รวบรวมเพลงภาษาอิมปี

1. เพลงเพลี่ยเล ได้จาก นาง หลอง วิเย็น

2. เพลง อิมปี มาเค ได้จาก นานม้วนแต่ง ในวันที่ 18 เมษายน 2554

ผลการทำงาน

1. ได้นิทาน / เรื่องราวของชาวอิมปีจำนวน 10 เรื่อง ได้แก่

- เรื่องราวเกี่ยวกับบ้านดง (อิมปี)
- การสะเดาะเคราะห์ (ชุ้ง ค่อ)
- การบูชาแม่โพสพ (ก้อ ปูจา เค)
- การไหว้เทวดา (อ่า ล่า เวอ)
- ชะอมบั้ง (กำ ปู แป)
- น้ำปู (น้ำ ปู ซ่า)
- ไปดำหัวกันเถอะ (ซออี ตือ เล)
- แมงเม่า (แม เม่า)
- การแต่งกาย (โก่ ปาคา โก่ตี)
- อาบน้ำพระ (จ้าว ซออี ตืออี)

2. ได้เพลงภาษาอิมปีจำนวน 3 เพลง ได้แก่ เพลงเพี่ยเล, เพลง โล่ เล่อ กูยอ (โรงเรียนของหนู) และเพลง อิมปี มาเค

3. ได้เห็นถึง ข้อแตกต่างระหว่างการเก็บข้อมูล 3 ครั้ง จากการเก็บข้อมูลครั้ง 3 ยิ่งเก็บบ่อยขึ้นก็ยิ่งได้ข้อมูลมากขึ้นไปประสบการณ์มากขึ้นได้ความร่วมมือ เมื่อเก็บข้อมูลแรก ๆ ไม่ค่อยชำนาญเท่าไร พอทำมากขึ้นรู้จักการวางแผนงานมากขึ้นรู้จักการตั้งคำถาม

ปัญหา / อุปสรรค

1. สภาพอากาศไม่เป็นใจ

2. มีเรื่องเล่านิทานน้อยเนื่องจากผู้เฒ่าผู้แก่จำไม่ค่อยได้

การวางแผนและลงพื้นที่เก็บข้อมูลชุมชนของทีมวิจัยเยาวชนอิมปี

3.2.7. กิจกรรมศึกษาดูงานเติมความรู้ด้านรูปแบบการสื่อสารสำหรับฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเพิ่มเติมความรู้เรื่องรูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปี
 2. เพื่อเปิดประสบการณ์ใหม่ให้กับเยาวชนอิมปีสำหรับนำไปพัฒนารูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมกับโครงการวิจัยต่อไปในอนาคต
 3. เพื่อสร้างแกนนำเยาวชนอิมปีสำหรับการนำความรู้ที่ได้จากการดูงานไปพัฒนางานต่อกับเยาวชนอิมปีในหมู่บ้าน
 4. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการจัดทำสื่อที่เหมาะสมในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญา อิมปีได้
- วัน เวลา สถานที่

วันที่ 5 – 8 ตุลาคม 2554 ณ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล, บริษัทป่าใหญ่ ศรีเอชเอ็น จำกัด และ สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

กระบวนการทำงาน

1. การวางแผนเตรียมการก่อนศึกษาดูงาน

เมื่อได้รับการประสานงานและกำหนดการการศึกษาดูงานจากพี่เลี้ยงแล้ว ทีมวิจัยเยาวชน ก็ได้เตรียมการก่อนการศึกษาดูงานดังนี้

- ติดต่อประสานงานเหมารถตู้
- ติดต่อประสานงานผู้ปกครองในหมู่บ้าน เพื่อให้เป็นตัวแทนของผู้ปกครองทีมวิจัยเยาวชน
- เบิกงบประมาณโครงการ และเตรียมงบประมาณกองทุนของเยาวชนอิมปีบ้านดง พร้อมวางแผนหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการเงิน โดยกำหนดให้ทีมวิจัยในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นผู้ดูแล จัดบันทึก และจัดการงบประมาณตลอดการเดินทาง
- กำหนดบทบาทหน้าที่ของทีมวิจัยหลักในการดูแลทีมวิจัยที่เดินทางมาศึกษาดูงาน
- กำหนดการนัดหมายรถตู้ ผู้ปกครอง และทีมวิจัยเยาวชน เพื่อเดินทางเข้าสู่กรุงเทพ

ทีมวิจัยเยาวชนพร้อมด้วยผู้ปกครอง ออกเดินทางจากบ้านดง ต.สวนเขื่อน อ.เมือง จ.แพร่ ในวันที่ 5 ตุลาคม 2554 เวลา 8.00 น. และถึงมหาวิทยาลัยมหิดล ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม เวลา 17.30 น.

2. กิจกรรมการศึกษาดูงานเติมความรู้

2.1 สถานีโทรทัศน์ Thai PBS

ทีมวิจัยเยาวชนออกเดินทางจากมหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา เวลา 07.00 น.และเดินทางไปถึงสถานีโทรทัศน์ Thai PBS เวลา 08.30 ระหว่างที่พักผ่อนในสถานที่ที่สถานีเตรียมไว้ให้ ก็มีผู้จัดการรายการโทรทัศน์ต่าง ๆ ในช่อง Thai PBS เข้ามาพูดคุย สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มอิมปีจากเยาวชน

เวลา 09.00 น. คุณนก นรมล จากบริษัทป่าใหญ่ครีเอชั่น (รายการพันแสงรุ่ง) ได้นำทีมวิจัยเยาวชนอิมปีไปพบกับคณะผู้บริหารสถานีโทรทัศน์ Thai PBS โดยทีมวิจัยได้กล่าวขอบคุณคณะผู้บริหารเป็นภาษาอิมปี รวมทั้งการอ่านหนังสือเล่มยักษ์ภาษาอิมปีเรื่อง “ปี โฮ โล” ให้คณะผู้บริหารฟัง ต่อจากนั้นผู้บริหาร Thai PBS ได้กล่าวต้อนรับทีมวิจัยเยาวชน และเสนอแนะให้ทีมวิจัยเยาวชนนำสื่อภาษาอิมปีมาเสนอต่อสถานีโทรทัศน์เพื่อออกอากาศสู่สายตาสาธารณชน พร้อมทั้งมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเป็นการส่วนตัวตามความสนใจระหว่างคณะผู้บริหาร Thai PBS กับทีมวิจัยเยาวชน และผู้ปกครองเยาวชนอิมปี

เยาวชนอิมปีพบคณะผู้บริหารสถานีโทรทัศน์ Thai PBS

เวลา 10.00 น. ฝ่ายประชาสัมพันธ์สถานีโทรทัศน์ Thai PBS ได้เริ่มกิจกรรมศึกษาดูงานโดยบรรยายถึงประวัติความเป็นมาของสถานีโทรทัศน์ Thai PBS วิธีการทำงานของ สถานี และอธิบายนิยามความหมายของ "ทีวีสาธารณะ" ให้ทีมวิจัยได้เข้าใจทิศทางการทำงานของสถานีโทรทัศน์ Thai PBS เมื่อการบรรยายจบลงก็ได้นำเยาวชนไปศึกษาดูงาน ณ ห้องข่าว เยาวชนได้เห็นการทำงานเบื้องหลังของทีมข่าวและการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ Thai PBS ต่อจากนั้นก็ได้นำทีมวิจัยเยาวชนอิมปีไปดูงานในสตูดิโอสำหรับถ่ายทำรายการทุก สตูดิโอในสถานีโทรทัศน์ Thai PBS รวมทั้งเติมความรู้เรื่องกระบวนการการออกอากาศของ สถานีโทรทัศน์ ซึ่งตลอดการศึกษาดูงานในสถานีโทรทัศน์ Thai PBS จะมีทีมงานรายการ "เปิดบ้านทีวีไทย" เข้ามาสัมภาษณ์ทีมวิจัยและเก็บภาพบรรยากาศการศึกษาดูงานของเยาวชนพร้อมกันด้วย

เยาวชนอิมปีศึกษาดูงานในสตูดิโอสถานีโทรทัศน์ Thai PBS

2.2 บริษัทป่าใหญ่ครีเอชัน

ทีมวิจัยเยาวชนได้เดินทางไปดูงานที่บริษัทป่าใหญ่ครีเอชัน ซึ่งเป็นบริษัทที่ผลิตสารคดีสำหรับออกอากาศในสถานีโทรทัศน์หลายสถานี

เยาวชนอิมปีถึงบริษัทป่าใหญ่ครีเอชันเวลา 14.00 น. และได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดีจากผู้บริหารบริษัทและทีมงานรายการต่าง ๆ โดยเบื้องต้นก่อนการศึกษาดูงาน พี่เบิร์ท (ทีมงานรายการพันแสงรุ่ง) ได้เล่าถึงกระบวนการผลิตรายการสารคดีโดยสังเขป และให้เยาวชนได้พูดคุยแลกเปลี่ยนถึงเป้าหมายในการศึกษาดูงาน

เมื่อเสร็จสิ้นจากการพูดคุยแล้ว ทีมงานบริษัทป่าใหญ่ครีเอชันได้นำเยาวชนไปศึกษาดูงานที่ห้องตัดต่อรายการโทรทัศน์ ซึ่งในวันนั้นเป็นการตัดต่อรายการพันแสงรุ่งในช่วงการดูงาน ห้องตัดต่อนั้น พี่ ๆ ทีมงานได้อธิบายถึงกระบวนการตัดต่อและการผลิตสารคดีโทรทัศน์ให้ทีมวิจัยเยาวชนอย่างละเอียด จนเมื่อสมควรแก่เวลาแล้ว ก็ได้แยกย้ายกันไปพักรับประทานอาหารว่าง

หลังจากนั้น พี่เบิร์ท และ ดร.มยุรี ก็ได้ชวนทีมวิจัยเยาวชนเสนอความคิดและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำสื่อภาษาอิมปี โดยพี่เบิร์ทได้ให้แนวคิดว่าการถ่ายทำสื่อวีดิทัศน์ในปัจจุบันไม่ใช่เรื่องยากอีกต่อไป เพียงแค่มีกล้อง ซึ่งอาจจะเป็นกล้องโทรศัพท์มือถือหรือกล้องถ่ายภาพปกติก็สามารถผลิตสื่อวีดิทัศน์ได้แล้ว ส่วนช่องทางในการเผยแพร่ก็สามารถเผยแพร่ในโลกออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ Youtube เพียงเท่านั้น สื่อวีดิทัศน์ที่ผลิตขึ้นก็ได้รับการเผยแพร่ออกสู่สายตาสาธารณะชนได้แล้ว

ทีมวิจัยศึกษาดูงานบริษัทป่าใหญ่ครีเอชัน

2.3 ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล

ในวันที่ 7 ตุลาคม 2554 เวลา 08.30 น. ทีมวิจัยเยาวชนอิมปีได้เข้ามาศึกษาดูงานเกี่ยวกับการฟื้นฟูภาษาในภาวะวิกฤต และการทำงานด้านภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทยที่ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและ

วัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล โดยได้เข้าไปศึกษาดูงานเรื่องกระบวนการฟื้นฟูภาษา การทำแผนที่ภาษา ภาษาในภาวะวิกฤตในดินแดนประเทศไทย สื่อเพื่อการฟื้นฟูภาษาประเภทต่าง ๆ การจัดทำสื่อการเรียนการสอนเพื่อการฟื้นฟูภาษา และการจัดการเรียนการสอนเพื่อฟื้นฟูภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์

ผลการทำงาน

1. ทีมวิจัยเยาวชนได้เรียนรู้ถึงการวางแผนการทำงาน การประสานงาน และกระบวนการทำงานกับคนหมู่มาก ได้ด้วยตนเอง ผ่านการเตรียมการศึกษาดูงาน
2. ทีมวิจัยได้ประสบการณ์ และแนวคิด ในการทำงานด้านการผลิตสื่อจากการศึกษาดูงานที่สถานีโทรทัศน์ Thai PBS และบริษัทป่าใหญ่ครีเอชัน
3. ทีมวิจัยได้เครือข่ายการทำงานจากการศึกษาดูงาน ได้แก่ สถานีโทรทัศน์ Thai PBS และบริษัทป่าใหญ่ครีเอชัน

ปัญหา / อุปสรรค

1. ทีมวิจัยเยาวชนและผู้ปกครองเดินทางมาศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก ทำให้เป็น อุปสรรคต่อการบริหารงาน และการประสานงาน
2. ในช่วงที่เดินทางมาศึกษาดูงานเป็นช่วงต้นของอุทกภัยในหลายพื้นที่ ทำให้การ เดินทางล่าช้ากว่ากำหนดการเดิม
3. ไม่สามารถศึกษาดูงานได้ครบตามแผนที่พี่เลี้ยงวางไว้ให้ เนื่องจากทีมวิจัยเยาวชนได้รับความสนใจจากสถานที่ดูงานมาก ทำให้ต้องใช้เวลาในการทำงานกับสถานีโทรทัศน์ Thai PBS และบริษัทป่าใหญ่ครีเอชันนานเกินกว่ากำหนด กำหนดการจึงคลาดเคลื่อนไป

3.2.8. กิจกรรมจัดเวทีวิเคราะห์เพื่อค้นหารูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมเพื่อการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อค้นหารูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปี
2. เพื่อวิเคราะห์ถึงแนวทางการทำงานในการผลิตสื่อเพื่อการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปีด้วย

พลังเยาวชน

วัน เวลา สถานที่

วันที่ 7 ตุลาคม 2554 ณ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

กระบวนการทำงาน

1. พี่เลี้ยงให้ทีมวิจัยเยาวชนเขียนถึงสิ่งที่ได้รับจากการศึกษาดูงาน และแนวคิดในการผลิตสื่อสำหรับการฟื้นฟูภาษาอิมปีลงในกระดาษแผ่นเล็ก
2. พี่เลี้ยงให้ทีมวิจัยอ่านสิ่งที่ได้รับจากการศึกษาดูงาน และให้ตัวแทนทีมวิจัยออกไปเขียนกระดาษฟลิบชาร์ตด้านหน้าห้อง โดยให้จับประเด็นจากแนวคิดของทีมวิจัยด้วยกัน

3. พี่เลี้ยงสรุปแนวคิดในการทำสื่อเพื่อฟื้นฟูภาษาอิมบี้จากความคิดเยาวชน จนได้สื่อดังนี้

- หนังสือ
- Music VDO ภาษาอิมบี้
- หนังสือเล่มยักษ์ที่มีเนื้อหาทันสมัย
- E-Book

เมื่อได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการทำสื่อเพื่อการฟื้นฟูภาษาอิมบี้แล้ว พี่เลี้ยงได้ให้ทีมวิจัย ปรีกษากัน เพื่อคัดเลือกสื่อที่เหมาะสมในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมบี้ด้วยพลังเยาวชน จนกระทั่งได้ข้อสรุปว่าจะทำเป็น Music VDO ภาษาอิมบี้ โดยเน้นการแต่งเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ของชาวอิมบี้ เพื่อผลิต Music VDO อันจะนำไปสู่การผลิตหนังสือ ต่อไปในอนาคต

4. ทีมวิจัย พี่เลี้ยง และทีมงานรายการพันแสงรุ่ง วางแผนการทำ Music VDO เพลงภาษาอิมบี้ร่วมกัน

ผลการทำงาน

1. ได้รู้ถึงผลที่ได้รับจากการศึกษาดูงาน
2. ได้แนวทางการทำสื่อที่เหมาะสมในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมบี้ด้วยพลัง เยาวชน
3. ได้แผนการทำงานสำหรับการผลิต Music VDO เพลงภาษาอิมบี้

ปัญหา / อุปสรรค

1. ทีมวิจัยเยาวชนบางส่วนที่ไม่ใช่ทีมวิจัยหลักยังไม่ค่อยคุ้นเคยกับการเสนอความคิดเห็นในที่ประชุม ทำให้ออกความคิดเห็นได้น้อย

3.2.9 การผลิตสื่อเพื่อสืบทอดภาษาอิมบี้และการทดลองนำเสนอผลงานสู่ชุมชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทดลองผลิตสื่อสำหรับการสืบทอดภาษาอิมบี้โดยพลังเยาวชน
2. เพื่อทดลองเผยแพร่สื่อที่ผลิตขึ้นกับชุมชน

วัน เวลา สถานที่

ช่วงเวลาผลิตสื่อ : เดือนพฤศจิกายน 2554 - เดือนธันวาคม 2554 ณ บ้านดง

ช่วงเวลานำเสนอผลงาน : 9-10 ธ.ค.54 ณ โรงเรียนบ้านดง (ธรรมาราชภูริ์นุสรณ์)

กระบวนการทำงาน

หลังจากการศึกษาดูงานและการวางแผนการทำงานแล้ว เมื่อกลับถึงหมู่บ้าน ทีมวิจัยได้แบ่งกันไปแต่งเพลงภาษาอิมบี้ โดยส่วนหนึ่งแต่งเพลงที่อิงกับทำนองเพลงทั่วไปที่เป็นที่รู้จัก บางส่วนก็แต่งเป็นเพลงใหม่ทำนองใหม่แต่เป็นเพลงสั้น ๆ จากนั้นจึงนำมารวบรวมเอาไว้ และคิดทำทางประกอบเพลงแต่ละเพลง ซึ่งนอกเหนือจากการแต่งเพลงแล้ว ทีมวิจัยบางส่วนได้ไปฝึกเล่นเครื่องดนตรีทั้ง Guitar และ Ukulele สำหรับใช้บรรเลงประกอบเพลงที่แต่งมาอีกด้วย

ในช่วงวันที่ 9 - 10 ทีมวิจัยได้ทดลองนำเสนอเพลงที่แต่งขึ้นกับชุมชนโดยใช้โอกาสในช่วงก่อนการประชุมแม่บ้านของหมู่บ้านเป็นการเผยแพร่ ทีมวิจัยได้ทดลองร้องเพลงที่แต่งให้ชุมชนฟัง พร้อมการแสดงท่าทางประกอบกับเพลงที่มีท่าประกอบ

หลังจากนำเสนองานแก่ชุมชนแล้ว ทีมวิจัยและทีมพี่เลี้ยงก็ได้สรุปผลการทำงานร่วมกัน และวางแผนในการถ่ายทำ Music VDO เพลงภาษาอิมบีต่อไป

ผลการทำงาน

1. ได้เพลงภาษาอิมบี
2. ได้แผนการถ่ายทำ Music VDO

ปัญหาและอุปสรรค

1. ดัดขัดปัญหาเรื่องดนตรีที่จะบรรเลงประกอบเพลงภาษาอิมบี แม้จะมีทีมวิจัยที่พอเล่นดนตรีประกอบเพลงได้ แต่ก็ยังไม่สามารถลง Chord และใส่ Melody ประกอบเพลงเพื่อให้ความไพเราะได้ จึงต้องหาผู้ที่มีความสามารถมาช่วย

2. เพลงที่แต่งมาหลายเพลงค่อนข้างสั้น จึงเป็นอุปสรรคต่อการวางแผนถ่ายทำ Music VDO

3.2.10 การถ่ายทำภาพยนตร์สั้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเสนอผลการวิจัยให้ชุมชนได้ร่วมรับรู้
2. เพื่อแนะนำสมาชิกใหม่ของทีมวิจัยที่ได้ร่วมทำงาน
3. เพื่อแสดงพลังเยาวชนอิมบีผ่านกิจกรรมคืนข้อมูล

วัน เวลา สถานที่

6-8 กรกฎาคม 55 ณ โรงเรียนบ้านดง (ธรรมราชภูริ์นุสรณ์)

กระบวนการทำงาน

หลังจากที่ทีมวิจัยได้ทดลองวางแผนการถ่ายทำ Music VDO ประกอบเพลงภาษาอิมบีแล้วพบปัญหาว่า ไม่สามารถจะถ่ายทำ Music VDO ให้เข้ากับเนื้อเพลงที่แต่งไว้ได้ ทั้งนี้เนื่องจากเพลงมีความยาวสั้นไป ไม่สามารถเล่าเรื่องได้อย่างครบถ้วนได้ในเพลงเดียว ประกอบกับประสบปัญหาการใส่ดนตรีประกอบเพลง ทีมวิจัยจึงเปลี่ยนแผนจากการทำสื่อ Music VDO มาเป็นการทำภาพยนตร์สั้นแทน

การทำภาพยนตร์สั้น ทีมวิจัยได้แรงบันดาลใจและคำแนะนำจากเพื่อนร่วมโรงเรียนถิ่นโอภาสที่เคยมีประสบการณ์ทำหนังสั้นแล้ว จึงได้เริ่มถ่ายทำหนังสั้นโดยเริ่มจากการประชุมวางแผนการทำภาพยนตร์สั้น วางโครงเรื่อง การร่วมกันเขียนบททั้งภาษาไทยและภาษาอิมบี การวางตัวนักแสดง การจัดเตรียมเสื้อผ้าและอุปกรณ์ประกอบฉาก การฝึกซ้อม และการถ่ายทำจริงตามแผนที่วางไว้

การวางแผนและถ่ายทำภาพยนตร์สั้น

หลังจากที่ถ่ายทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงเข้าสู่กระบวนการตัดต่อภาพยนตร์ตามบท การใส่กราฟฟิกประกอบภาพยนตร์ การใส่ Subtitle แปลภาษาอิมปีในภาพยนตร์เป็นภาษาไทย และการ Burn File ภาพยนตร์ทั้งหมดให้เป็น File ที่เหมาะสมสำหรับการทำภาพยนตร์ต่อไป

ผลการทำงาน

1. ได้ภาพยนตร์โดยเยาวชนอิมปีแบบเสร็จสมบูรณ์จำนวน 1 เรื่อง
2. ได้ภาพยนตร์แบบทดลองทำอีก 2 เรื่อง

ปัญหาและอุปสรรค

1. ความไม่พร้อมของอุปกรณ์ถ่ายทำ
2. เวลาว่างของทีมวิจัย
3. สภาพอากาศที่ไม่เป็นใจกับการถ่ายทำ

3.2.11 กิจกรรมการผลิตสื่อภาษาอิมปีเพิ่มเติม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อผลิตสื่อสำหรับสืบทอดภาษาอิมปีเพิ่มเติมไว้สำหรับคนในชุมชนได้ศึกษา
2. เพื่อให้เกิดสื่อสำหรับสืบทอดภาษาอิมปีที่มีความหลากหลาย

วัน เวลา สถานที่

เดือนตุลาคม 2555 ณ บ้านดง ตำบลสวนเขื่อน อำเภอเมือง จังหวัดแพร่

กระบวนการทำงาน

หลังจากที่ถ่ายทำภาพยนตร์สั้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว ทีมวิจัยได้ประชุมและตกลงกันว่าจะผลิตสื่อเพื่อการฟื้นฟูภาษาอิมปีในชุมชนเพิ่มเติมสำหรับเป็นผลงานที่กลุ่มเยาวชนทำในโครงการ โดยในการผลิตสื่อ้นั้นมาจากการประชุมร่วมกัน จากนั้นจึงแบ่งกันไปผลิตสื่อตามประสบการณ์ ความถนัดและความเหมาะสมตามการตกลงของทีมวิจัยแต่ละคน และเมื่อผลิตสื่อเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็นำไปรวบรวมที่โรงเรียนบ้านดง (ธรรมราชวรานุสรณ์) ซึ่งได้ยุบย้ายไปเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ปัจจุบันพื้นที่โรงเรียนไม่ได้ใช้

ประโยชน์แต่อย่างใด ทีมวิจัยจึงใช้สถานที่ของโรงเรียนเป็นสถานที่รวบรวมผลงานของทีมวิจัยนับตั้งแต่โครงการที่ 1 จนถึงปัจจุบัน

ผลการทำงาน

1. ได้ฉลากภาพวัฒนธรรมใหม่ 1 ฉาก
2. ได้บัตรคำภาษาอิมปีแบบประดิษฐ์สวยงาม
3. ได้โมเดลจำลองวิถีชีวิตชาวอิมปี

ปัญหา อุปสรรค

1. ทีมวิจัยมีเวลาว่างไม่ตรงกัน บางส่วนไปเรียนระดับมหาวิทยาลัยที่จังหวัดลำปางแล้วจึงไม่สามารถมาร่วมงานได้อย่างเต็มที่

3.2.12 เวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเสนอผลการวิจัยให้ชุมชนได้ร่วมรับรู้
2. เพื่อแนะนำสมาชิกใหม่ของทีมวิจัยที่ได้ร่วมทำงาน
3. เพื่อแสดงผลงานเยาวชนอิมปีผ่านกิจกรรมคืนข้อมูล

วัน เวลา สถานที่

17-21 ต.ค. 55 ณ โรงเรียนบ้านดง (ธรรมาราชวรานุสรณ์)

กระบวนการทำงาน

ในช่วงปิดภาคเรียนเดือนตุลาคม 2555 ทีมวิจัยเยาวชนได้ตกลงกันที่จะจัดเวทีคืนความรู้สู่ชุมชน ซึ่งถือเป็นกิจกรรมปิดโครงการให้เรียบร้อยก่อนเปิดเทอม ทีมวิจัยได้นัดประชุมร่วมกันเพื่อแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ และวางกำหนดการในงานคืนข้อมูลสู่ชุมชนดังนี้

กำหนดการงานคืนความรู้สู่ชุมชน

วันที่ 21 ตุลาคม 2555 ณ โรงเรียน บ้านดง ธรรมาราชวรานุสรณ์

งานเริ่มเวลา 9.30 น

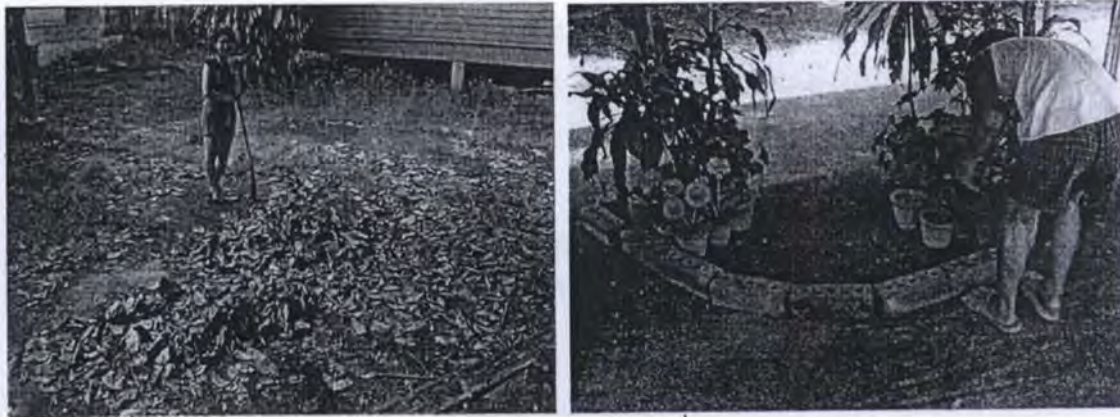
1. แนะนำตัวพิธีกร โดย นางสาว สุธิดา สัตตือ นาย วิทยา เชื้อนสี
2. กล่าวเปิดงานโดย นาย ชีรภพ เชื้อนสี (หนานม้วน)
3. เล่าเรื่องการทำงานของกลุ่มเยาวชน ตั้งแต่ต้นของการเปิดเวทีจนมาถึงเวทีปิดในวันนี้ โดย นายวีระยุทธ เขียดยอด และทีมวิจัย
4. อาจารย์มยุรี หรือ ตัวแทนทีมงานนักวิจัยกล่าวเรื่องราวของการทำงานร่วมกับเยาวชน การประสานงานกับเยาวชน ตั้งแต่เตรียมงานจนมาถึง พิธีปิดเวที
5. การแสดง โดย ทีมวิจัยเยาวชน

6. การนำเสนอผลงานของเยาวชนอิมปี ได้แก่ กลอนประวัติอิมปี โดย กล้วย เล่านิทาน/เล่นฉากภาพยนตร์ โดย พลอย ไนท์ และการฉายภาพยนตร์สั้นจากเยาวชน

7. เล่นเกมส์แจกของรางวัลแก่ผู้เข้าร่วม

8. รับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน

หลังจากที่วางกำหนดการและประสานงานกับพี่เลี้ยงแล้ว ทีมวิจัยได้จัดเตรียมพื้นที่ในบริเวณโรงเรียนบ้านดง (ธรรมราชวรานุสรณ์) ซึ่งมีสภาพกว้างเนื่องจากโรงเรียนถูกยุบย้ายไปรวมกับโรงเรียนสวนเขื่อนทำให้ไม่มีการดูแลสถานที่ ทีมวิจัยเยาวชนจึงได้แวะเวียนกันมาเตรียมสถานที่ตามแต่เวลาว่างจากการทำงานพิเศษของทีมวิจัยแต่ละคน เริ่มจากการถางหญ้า เก็บขยะ ล้างห้องน้ำ ปัดกวาด และจัดเตรียมสถานที่โดยได้นำเตนท์มากาง จำนวน 3 หลัง มีเวที 1 แห่ง จากนั้นจึงนำเอาวัสดุที่มีในชุมชนมาตกแต่งสถานที่เป็นต้นว่า นำต้นไม้มาตกแต่งบริเวณรอบ ๆ นำผ้าที่มีอยู่ในโรงเรียนมาจัดตกแต่งซุ้ม จัดตกแต่งเวที นำเอามาจากวัดดงเหนือมาประดับสถานที่ (แทนประวัติศาตร์อิมปีที่ในอดีตเคยเลี้ยงม้าในคุ้มเจ้าหลวงเมืองแพร่มาก่อน) และสลักโฟมเป็นป้ายข้อความเพื่อความสวยงาม

ทีมวิจัยจัดเตรียมสถานที่

เมื่อการเตรียมสถานที่เรียบร้อยแล้ว ทีมวิจัยก็ได้ชักชวนพิธีการและกิจกรรมการนำเสนอผลงานจากการวิจัยตามที่ได้กำหนดเอาไว้เพื่อความคล่องแคล่วในวันงาน

ในเวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชนในวันที่ 21 ตุลาคม 2555 ทีมวิจัยมาพร้อมกันทั้งงานในชุดเสื้อม่อฮ่อมกับผ้าซิ่น / กางเกง พิธีการเริ่มขึ้นเมื่อพิธีกรกล่าวชี้แจงกำหนดการ การกล่าวเปิดของนายธีรภพ เชื้อนสี (หัวหน้าโครงการฝ่ายผู้ใหญ่) จากนั้นจึงเข้าสู่กิจกรรมการนำเสนอกิจกรรมในโครงการวิจัยและผลงานการวิจัยจากทีมวิจัยตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นจนกระทั่งถึงวันปิดโครงการ

หลังจากที่พิธีการนำเสนอจบลง ทีมวิจัยได้นำเอาฉากภาพยนตร์ ซึ่งเป็นสื่อการเรียนรู้การสอนสำหรับนักเรียนที่ทีมวิจัยทำขึ้นมาเล่นกับผู้คนในชุมชนที่ได้มาร่วมกัน สร้างความสนุกสนานแก่กันได้เป็นอย่างมาก

หลังจากนั้นจึงเป็นกิจกรรมการแสดงบนเวที มีทั้งการแสดงของกลุ่มผู้ใหญ่ การแสดงของเด็กปฐมวัย และการนำเสนอภาพยนตร์สั้นโดยทีมวิจัยเยาวชน ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้สามารถดึงดูดความสนใจให้กับผู้เข้าร่วมเวทีได้อย่างเห็นได้ชัด

กิจกรรมสุดท้ายก่อนปิดเวที ทีมวิจัยได้เชิญผู้หลักผู้ใหญ่ที่มาในงานขึ้นมาจับรางวัลที่จะมอบให้ผู้เข้าร่วมเวที ซึ่งเมื่อผู้หลักผู้ใหญ่จับรางวัลแล้วนั้น ก่อนจะมอบรางวัล ทีมวิจัยจะเชิญให้ผู้จับรางวัลกล่าวแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานของกลุ่มเยาวชนก่อนที่จะมอบรางวัลให้แก่ผู้โชคดีต่อไป

งานเวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชนจบลงด้วยการรับประทานอาหารร่วมกันของผู้เข้าร่วมงาน และทีมวิจัยในพื้นที่ของโรงเรียนบ้านดง

หลังจากเวทีเสร็จแล้ว ช่วงบ่ายทีมวิจัยได้พัฒนาโครงการร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ซึ่งจะเป็นงานที่ทีมวิจัยเยาวชน (รุ่นมัธยม) จะทำงานเพื่อสืบทอดภาษา-วัฒนธรรมอิมปีให้คงอยู่สืบไปในอนาคต

ผลการทำงาน

1. ทีมวิจัยได้นำเสนอผลงานวิจัยของตนเองได้อย่างทั่วถึงทุกคน
2. ชุมชนและหน่วยงานที่เข้ามาร่วมได้รับรู้รับทราบผลการทำงานวิจัยโดยพลังเยาวชน
3. ได้แนวทางการทำงานวิจัยต่อไปในอนาคตกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ปัญหาและอุปสรรค

1. อากาศร้อนและแดดจัด ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการนั่งชมของผู้เข้าร่วมงาน
2. กำหนดการจริงไม่ตรงกับแผนที่วางไว้ทำให้การทำเวทีไม่ลื่นไหล

3.2.12 การนำเสนอผลการวิจัยในงานวันภาษาแม่สากล

วัตถุประสงค์

1. เผยแพร่กระบวนการทำงานวิจัยและผลการวิจัยของทีมวิจัยเยาวชนอิมปีให้ผู้สนใจได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้
2. เพื่อศึกษาดูงานเรื่องการทำงานฟื้นฟูภาษาจากหลาย ๆ กลุ่มชาติพันธุ์ที่มาด้วยกันนำเสนอในงานวันภาษาแม่สากล

วัน เวลา สถานที่

วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2556 ณ ห้องประชุมเอนกประสงค์ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

กระบวนการทำงาน

การนำเสนอในงานเนื่องในงานวันภาษาแม่สากลที่ ม.มหิดล เป็นกิจกรรมที่ทีมวิจัยและพี่เลี้ยงได้วางแผนร่วมกันล่วงหน้าแล้วตั้งแต่ในช่วงปิดโครงการ ซึ่งหลังจากทางพี่เลี้ยงยืนยันวันและกำหนดการจัดงานวันภาษาแม่สากลแล้ว ทีมวิจัยจึงได้นัดหมายกันเตรียมผลงานสำหรับการนำเสนอ เตรียม

นิทรรศการนำเสนอผลงานวิจัย และนัดหมายทีมวิจัยที่สามารถเดินทางไป ม.มหิดลในวัน เวลาดังกล่าว ได้ พร้อมทั้งการปรึกษาเรื่องใบลาโรงเรียนกับทางพี่เลี้ยง ซึ่งเมื่อทุกอย่างเรียบร้อยแล้วทีมวิจัยจึงจองรถตู้เพื่อเดินทางไปร่วมงานวันภาษาแม่สากล

ทีมวิจัยออกเดินทางจากบ้านดง ต.สวนเขื่อน อ.เมือง จ.แพร่เวลาเช้ามีดของวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2556 และถึงสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซียเวลาประมาณเที่ยง เมื่อถึงแล้วทีมวิจัยได้ร่วมแรงร่วมใจกันจัดนิทรรศการจนเสร็จสิ้นสวยงาม พร้อมกันนี้ อาจารย์ ดร.มยุรี ได้มานัดหมายเตรียมการนำเสนอของตัวแทนทีมวิจัยอิมปีในวันที่ 21 และเมื่อการดำเนินการเสร็จสิ้น ทีมวิจัยก็ได้แยกย้ายไปพักผ่อนเพื่อเตรียมการในวันที่ 21 ต่อไป

วันที่ 21 กุมภาพันธ์ ทีมวิจัยเดินทางมาถึงสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซียในตอนเช้าลงทะเบียน และเข้าไปนั่งตามจุดที่วางไว้ ภายในงานเมื่อพิธีการเริ่มขึ้น มีตัวแทนจากยูเนสโกกล่าว และมีเวทีเสวนาของนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญเรื่องความสำคัญของภาษาแม่ จากนั้นก็เป็นการนำเสนอตัวอย่างการทำงานของหลายกลุ่ม เริ่มจากกลุ่ม มานีฮซาไก กลุ่มมอแกน กลุ่มอุรักลาโว้ย กลุ่มมลายู กลุ่มบีซู จนกระทั่งมาถึงกลุ่มอิมปี ได้ส่ง น.ส.ชุตินา เชื้อนสอง เป็นตัวแทนทีมวิจัยในการนำเสนอผลการทำงานวิจัยในกลุ่มเยาวชน ซึ่งหลังจากกลุ่มอิมปีนำเสนอแล้ว ก็เป็นการนำเสนอของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเด็นต่าง ๆ จนกระทั่งเลิกงานในเวลาประมาณ 17.00 น.

ช่วงเย็นเป็นกิจกรรมเฉลิมฉลองงานวันภาษาแม่สากล มีการแสดงจากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ และมีการมอบโล่เกียรติยศเพื่อแสดงถึงการทำงานฟื้นฟูภาษาโดยเจ้าของภาษาของทุกกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มอิมปีได้รับโล่ในช่วงที่ 3 มีนายธีรภพ เชื้อนสี่ เป็นตัวแทนชาวอิมปีกล่าวขอบคุณและอวยพรผู้ร่วมงานเป็นภาษาอิมปี

ภาพการรับโล่เกียรติยศ

หลังจากเสร็จงานวันภาษาแม่สากลแล้ว ทีมวิจัยก็ได้เข้าอบรมเรื่องการถ่ายทำสารคดีในโครงการของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ต่อไป

ผลการทำงาน

1. ทีมวิจัยได้นำเสนองานต่อเวทีวันภาษาแม่สากล
2. มีผู้สนใจเข้าร่วมแลกเปลี่ยนกระบวนการทำงานของเยาวชนอ้อมปี่มาพูดคุยกับทีมวิจัยเยาวชนที่ชุมนุมหรรศการมากมายหลายกลุ่ม
3. ได้รับโล่เกียรติยศแสดงว่ากลุ่มอ้อมปี่ได้มีการทำงานฟื้นฟูภาษาโดยชุมชนเจ้าของภาษา

ปัญหา อุปสรรค

1. งานวันภาษาแม่สากลวันที่ 21 กุมภาพันธ์ ตรงกับช่วงสอบปลายภาค ทำให้ทีมวิจัยที่เป็นนักเรียนไม่สะดวกในการเดินทางมากนัก ตลอดจนเป็นอุปสรรคในการเดินทางของครูและผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีความสนใจจะเข้าร่วมงานวันภาษาแม่สากลร่วมกับทีมวิจัยเยาวชน ทำให้ไม่สามารถร่วมเดินทางมาด้วยได้

บทที่ 4

ผลการดำเนินงาน

จากการดำเนินงานของกลุ่มเยาวชน ที่ได้ศึกษาประวัติความเป็นมาและความเชื่อของชุมชน จึงได้สรุปข้อมูลจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และค้นหาเพิ่มเติมจากสื่อต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต ในการทำงานโครงการ “วิจัยรูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปีด้วยพลังเยาวชน ในพื้นที่บ้านดง ตำบลสวนเขื่อน อำเภอเมือง จังหวัดแพร่” ซึ่งดำเนินการมาตั้งแต่เดือน ธันวาคม 2553 จนถึงเดือน กุมภาพันธ์ 2556 ทีมวิจัยเยาวชนได้ผลจากการดำเนินโครงการดังต่อไปนี้

4.1 ข้อมูลทางภาษา วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์อิมปีบ้านดง

4.1.1 ข้อมูลชุมชนบ้านดง

ข้อมูลเรื่องความเชื่อในชุมชนบ้านดง

พิธีกรรมความเชื่อ

พิธีกรรมที่ทำกันอยู่ปัจจุบันที่บ้านดงนี้ก็ยังคงเป็นของล้านนาเป็นส่วนใหญ่ จะแตกต่างกันออกไปก็ในรายละเอียดปลีกย่อยก็เท่านั้น การจัดงานศพ แต่ก่อนเมื่อมีชาวอิมปีตายเวลาใดก็จะฝังเวลานั้น เช่น ตายตอนเช้าก็ฝังตอนเช้า ประเพณีฝังศพเพ็ญจะยกเล็กไปเมื่อประมาณ 20 ปีมานี้บริเวณฝังศพจะจัดเรียงไว้เป็นสกุลง ๑ ไป แถวสกุลงไม่ปะปนกัน แล้วมีไม้ไขว้ไว้สามช่วงบนหลุม เป็นเครื่องหมายให้รู้ว่าเป็นหลุมศพ มีพิธีการตานเฌือน้อย ที่ทำจากการหักพับไม้ไผ่ (ไม่มีการตัด) มุงด้วยผ้าทอ ในเฌือนบรรจุด้วยข้าวของเครื่องใช้

ชาวอิมปีบ้านดงนับถือเทวดานาม ออเลาะ มาแต่อดีตกาลแล้วจึงมักเห็นศาลเล็กสำหรับเป็นที่ประทับของ ออเลาะ อยู่นอกบ้าน พวกเขานับถือเทวดามากกว่าญาติ

เมื่อถึงคราวคารวะเทวดาออเลาะ ซึ่งจัดขึ้นประมาณวันที่ 16 เมษายน ของทุกปี ผู้ทำหน้าที่ประกอบพิธีกรรมเรียกว่า “อลาบู” เป็นผู้ขายสืบทอดตำแหน่งทางสายเลือดหรือสายสกุลเท่านั้น เมื่อถึงคราวคารวะ “อลา” ชาวบ้านดงจะมาพร้อมหน้าพร้อมตากัน ณ สถานที่ประกอบพิธีต่างมีดอกไม้ ธูป เทียน น้ำส้มป่อย และข้าวเจ้าหนึ่งถ้วยน้ำอ้อยเป็นเครื่องสักการะ “อลาบู” ยังทำหน้าที่รักษาโรคให้ชาวบ้านด้วย สมัยก่อนจะเสียค่ารักษาเป็นเมี่ยงและยาสูบแต่ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นเงิน หลังจากขอให้ออเลาะช่วยรักษาแล้ว ออลาบูก็ส่งตัวผู้ป่วยให้หมอ ยา หรือ มอซู่ รักษาทางยาต่อไป ไม่มีการส่งไปให้หมอผีเหมือนชนเผ่าอื่น

ศาสนาและความเชื่อของชาวอิมปี

ชาวอิมปีที่อยู่ในบ้านดงนับถือศาสนาพุทธ และได้สร้างวัดแห่งแรกขึ้นคือ วัดดงใต้ เป็นวัดใหญ่มีอายุกว่า 400 ปีต่อมาสร้างขึ้นอีกวันคือวัดดงเหนือ ชาวอิมปีนับถือเทวดาซึ่งเรียกกันในหมู่บ้านว่า “ออเลาะ”

ชาวอิมปีมีการก่อสร้างศาลหรือที่ประทับของเทวดาไว้ที่ทิศตะวันออกของ “คอกม้า” ซึ่งเป็นที่ตั้งของหมู่บ้านครั้งแรกจากการอพยพมาอยู่ที่นี้ “มาแปลงบ้านสร้างเมือง” และได้ขยายเติบโตมาเท่าทุกวันนี้

ครั้งในเดือน 4 เหนือ หรือ เดือน 2 ใต้ หรือประมาณเดือนมกราคม และในเดือนเมษายน ในวันที่ 16 ของทุกปี ซึ่งเป็นประเพณีที่สำคัญที่จะสักการะ “อลา” หรือ “เทวดา” ซึ่งจะมีผู้นำในการประกอบพิธีกรรมในทุกครั้งคือ “อลาบู” ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งสืบทอดจากสายสกุลของบรรพบุรุษที่ทำหน้าที่นี้เท่านั้น

ประเพณีงานเทศกาลสงกรานต์ (ชาวอิมปี)

ประเพณีสงกรานต์ในช่วงวันที่ 13-17 เมษายน ของทุกปี งานเทศกาลวันแรกคือ วันที่ 13 เมษายน จะเป็นวันสังขารล่อง ชาวอิมปีจะนั่งข้าวเหนียวผสมกับน้ำอ้อยแล้วไปถวายใส่บาตรที่วัด (คือการถวายข้าวแดง) วันที่ 14 เมษายน ก็ทำขนม อาหาร คาวหวาน ซื้อสิ่งของผลไม้ต่างๆ เพื่อนำไปถวายพระและอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลไปให้เจ้ากรรมนายเวร และจะไปถวายแด่พระภิกษุสงฆ์สามเณรในวันที่ 15 เมษายน

เย็นวันที่ 14 เมษายน หลังจากทำอาหารคาวหวานเสร็จเรียบร้อยแล้ว จัดแจงใส่ภาชนะเพื่อนำไปให้แก่พ่อ-แม่ ญาติผู้ใหญ่ที่ได้รับประทานก่อน และขอพรให้เป็นสิริมงคล แล้วจึงไปถวายพระในวันที่ 15 เมษายน และตอนเย็นของวันที่ 14 เมษายน ก็จะพากันขนทรายเข้าวัด สร้างบุญสร้างกุศล ขอขมาลาโทษที่ได้ล่วงล้ำก้ำเกิน ตอนเช้าในวันที่ 15 เมษายน เรียกว่า “วันพญาวัน”

วันอันสำคัญนี้ทุกคนในชาวอิมปีจะหยุดงาน แต่งกายด้วยเสื้อผ้าชุดใหม่ที่สวยงามหลายสี ทุกคนเฒ่าคนแก่ เด็กเล็ก คนหนุ่มสาว ทั่วหมู่บ้านจะพากันเดินทางไปวัด เพื่อร่วมทำบุญ ถวายข้าวปลาอาหารแด่พระสงฆ์องค์เจ้า ทำบุญตักบาตร เวลาสายอีกนิดก็จะมีถวายไม้ค้ำศรี และสงเคราะห์เจริญพระพุทธรูป พังฆระมณีใหม่ ตอนเย็นๆก็จะสงฆ์พระพุทธรูป พระภิกษุทรงสามเณร

ในวันที่ 16 เมษายน ตอนเช้าเวลาประมาณ 09.00 น. เป็นต้นไป กราบนมัสการขอขมาลาโทษการละเมิดตามหัววัดในละแวกใกล้ๆในหมู่บ้าน และรดน้ำดำหัวท่านผู้อาวุโส ท่านพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ และขอพรให้มีความเป็นสิริมงคลในการประกอบอาชีพ ในช่วงเย็นๆ ก็ไปรดน้ำดำหัวท่าน อลาบู หรือ เทวดา

การนับถือเทวดา (พิธีไหว้เทวดา)

จากการเก็บข้อมูลจาก นาย ชันแก้ว สีดี้อ อายุ 57 ปี ณ บ้านเลขที่ 20 ม.8 ต.สวนเขื่อน อ.เมือง จ.แพร่ทำให้ทราบว่า ขนบธรรมเนียมประเพณีพิธีไหว้เทวดา นับถือเทวดาของพระเจ้าดาซึ่งเป็นแบบอย่างที่ทำต่อกันมา เป็นสิ่งที่นิยมและประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเป็นแบบเทวดาสืบทอดตามตระกูลนั้นซึ่งมีรายนามตามลำดับดังนี้

- 1.พ่อ อินตะ สีดี้อ
- 2.พ่อ หนานดา สีดี้อ
- 3.พ่อ แจ้ สีดี้อ
- 4.พ่อ ชันแก้ว สีดี้อ (ปัจจุบัน)

ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวบ้านดงส่วนใหญ่ก็เหมือนกับชาวบ้านใกล้เคียงกันไป แต่จะมีการแตกต่างกันไปในรายละเอียดบ้างเท่านั้น ในที่นี้จะขอกล่าวถึงขนบธรรมเนียมประเพณีพิธีนับถือเทวดาและสิ่งที่จะนำมาไปมี

- รูป 12 คู่
- ดอกไม้ (มักจะใช้ดอกไม้สีขาว)
- ดอกฝ้าย

สิ่งเหล่านี้เป็นความเชื่อเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างหนึ่งของในหมู่บ้าน ความเชื่อในที่นี้หมายถึง ความศรัทธาเลื่อมใส เห็นดีเห็นงามในเรื่องพิธีนับถือเทวดา ที่นำมาให้ในหมู่บ้านหรือในหมู่บ้านเราประพาดติดกระทำให้สิ่งที่ถูกที่ควร ทำให้สังคมในหมู่บ้านมีความสุขซึ่งเป็นการรักษาคุ้มครองเวลาจะเดินทางไปต่างถิ่นจะต้องบอกกล่าวให้เทวดาได้รับรู้รับทราบก่อนจะเดินทาง

อย่างไรก็ตามความเชื่อเหล่านี้ซึ่งเป็นพื้นฐานด้านแรกแห่งพิธีกรรมนับถือเทวดา ของชาวบ้านดงเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีที่ได้ประพาดปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา ตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบันเป็นความเชื่อที่ได้ประพาดปฏิบัติกันเฉพาะในหมู่บ้านดงเท่านั้น ขนบธรรมเนียมประเพณีนับถือเทวดาของชาวบ้านดงถือว่าประเพณีที่ชาวบ้านดงทุกหลังคาเรือนจะรู้เองเมื่อถึงวันเวลาที่กำหนดแล้วนำมาเอารูป เทียนดอกไม้ดอกฝ้าย ไปที่บ้านเทวดาของทุกปีโดยมีกิจกรรมต่างๆ ต่อไปนี้

วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 4 เป็ง (เดือน 4 เหนือ) ทุกปี เวลาประมาณ 16.00 น.

ชาวบ้านทุกหลังคาเรือนไปที่บ้านเทวดา เจ้าของบ้านจัดเตรียมภาชนะรองรับ (ถาด) จำนวน 2 ใบ เพื่อนำเอาสิ่งของที่ชาวบ้านได้จัดเตรียมไป ไปไว้ในภาชนะนั้น ประเพณีปีใหม่เมืองหรือประเพณีวันสงกรานต์ ชาวบ้านดงถือว่าเป็นวันเริ่มศักราชใหม่ เป็นวันพญาวันก็ได้้นำเอาน้ำอบ น้ำหอม ดอกไม้ รูปเทียน ไปทำพิธีดำหัวเทวดา พิธีบวงสรวงเทวดาพาชาวบ้านไปทำพิธีที่ศาลเทวดา โดยพร้อมเพียงกัน ณ สถานที่ศาลเทวดา ประเพณีเทศกาลวันเข้าพรรษาและวันออกพรรษาก็จะปฏิบัติเหมือนกับเดือน 4 เป็ง เป็นประจำทุกปี

สมัยโบราณเชื่อว่า จะเห็นเทวดาตอนตี 4จะมีลักษณะเหมือนพระนาค สวมมงกุฎ ใส่ชุดสีขาว จะมีผ้าขาวและมีกระดิ่งจะไม่มีการเข้าทรงแต่จะมีการเข้าฝัน

1.2 ข้อมูลเรื่องประวัติชุมชนบ้านดง

ประวัติความเป็นมาของชาวบ้านดง

ปี พ.ศ.2515 สถาบันสแกนดิเนเวียได้มาตั้งศูนย์ ศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยในภาคเหนือของประเทศไทยที่จังหวัดลำปาง ได้พบว่า ชาวบ้านดง หมู่ 4 ด.สวนเขื่อน อ.เมืองแพร่ จ.แพร่ มีภาษาบางคำ วัฒนธรรม และชีวิตความเป็นอยู่บางอย่างคล้ายคลึงกับชนเผ่าก้อ หรืออีก้อมาก แต่คนในจังหวัดแพร่เองยังทักท้วงว่าชาวบ้านดงเป็นก้อเมืองแพร่ แต่เมื่อศึกษาอย่างละเอียดแล้วพบว่า ชาวบ้านดงเป็นอีกชนเผ่าหนึ่งไม่ใช่เผ่าก้อ ชาวบ้านดงเป็นชนเผ่าอิสระเผ่าหนึ่งในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต สาขาทิเบต-พม่า แบบเดียวกับชนเผ่าอีก้อ ลีซอ มูเซอ

ตามหลักฐานทางมานุษยวิทยาและหลักฐานของชนชาวเขาในประเทศไทยแล้วระบุชัดเจนว่า อีเก้ออพยพลี้ภัยจากพม่าเข้าสู่ประเทศไทยครั้งแรกไม่ถึง 100 ปี จึงเป็นไปได้ที่ชาวบ้านดงจะเป็นก้อพวกแรกที่เข้าสู่ประเทศไทยและไม่ได้เป็นก้อเมืองแพร่ด้วย แม้แต่ชาวบ้านดงเองก็ไม่ยอมรับในเรื่องนี้

ประวัติความเป็นมาของชาวบ้านดง แม้ว่าปราศจากหลักฐานยืนยันแน่ชัดว่าสืบเผ่าพันธุ์มาจากชนชาติใด อยู่ตระกูลไหนแต่ก็พอมีหลักฐานแสดงว่าชาวบ้านดงคือเผ่าชาวอิมปี อยู่ในสายเดียวกับชนชาติโลโล ใช้ภาษาพูดในกลุ่มตระกูล ภาษาจีน-ทิเบต-พม่า มีถิ่นเดิมอยู่ในแคว้นสิบสองปันนาเขตมณฑลยูนนานทางจีนตอนใต้ ต่อมาได้อพยพเข้าสู่ตอนใต้ของประเทศลาวที่เมืองพรหมเหตที่ชาวอิมปีต้องอพยพไปตั้งหลักแหล่งอยู่ที่เมืองพรหมในประเทศลาวเพราะชนกลุ่มน้อยที่กระจัดกระจายอยู่ในแคว้นสิบสองปันนาได้สู้รบรุกรานทำให้เกิดการกระจายสู่ตอนใต้ของคาบสมุทรอินโดจีน ฝ่ายชาวอิมปีก็ถูกรุกรานด้วยทำให้ชาวอิมปี บางส่วนอพยพหนีไปอยู่ที่เมืองพรหมประเทศลาว ประมาณปี พ.ศ. 2225 เจ้าหลวงชาเค (เจ้าหลวงชาเป้) เจ้าเมืองแพร่ ได้ยกกองทัพไปรบกับลาวที่เมืองพรหมและได้รับชัยชนะ และเจ้าหลวงต้องการให้มีผู้คนมาตั้งรกรากอยู่บริเวณบ้านดง บ้านถิ่น และบ้านทุ่งโฮ้ง ซึ่งแต่เดิมเป็นป่าไม่มีผู้คนอาศัย จึงได้เกณฑ์เชลยศึกจากลาว ในจำนวนเชลยจากชนเผ่าต่าง ๆ นั้นได้มีชนอิมปี ขณะเดินทางได้แวะพักที่บ้านสะเก็นและเดินทางต่อมายังบ้านดงอีก 6 ชั่วโมงทางได้คลอตลูกอีก 1 คน ชาวบ้านดงถูกเกณฑ์มาเป็นทาสเลี้ยงสัตว์เช่น ช้าง ม้า แพะ ของเจ้าหลวงชาเค ชาวอิมปีอพยพมาในช่วงพ.ศ.ใดไม่ทราบแน่ชัดแต่หากประมาณเป็นชั่วอายุคน จะประมาณเป็น 3-4 ชั่วคน เริ่มแรกเจ้าหลวงชาเคได้ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า "บ้านดงจ้ายป่าเป้า" เนื่องจากพื้นที่สวนใหญ่เป็นบริเวณป่า

สมัยรัชกาลที่ 5 เกิดกบฏเงี้ยวขึ้นเจ้าพิริยะกลั้วมีความผิดจึงพาบริวารไปลี้ภัยที่เมืองหลวงพระบางของลาวและเสียชีวิตที่นั่น ส่วนชาวอิมปีถูกทอดทิ้งไว้ที่บ้านดงตามเดิม จึงเป็นอิสระหากินได้ตามใจชอบ

เมื่อชาวอิมปีพ้นจากระบบมูลนายแล้ว ก็ทำมาหากินอย่างผิเคื่อง บ้านเรือนปลูกสร้างด้วยไม้ ง่าย ๆ ใช้ไม้ไผ่สืสุขในการสร้างและจะใช้ไม้ไผ่สานเป็นผาผนัง นิยมหันบันไดไปทางทิศตะวันออก

ต่อมาก็มีชาวบ้านใกล้เคียงแต่งงานกับชาวอิมปี บางรายก็เข้ามาตั้งรกรากในบ้านดง กลายเป็นชนผสมไปส่วนหนึ่ง ทำให้หมู่บ้านขยายตัวขึ้นเรื่อย ๆ กลายเป็นหมู่บ้านใหญ่ ในที่สุดก็มีการเลือกผู้ใหญ่บ้าน

โรงเรียนแห่งแรกสร้างภายในบริเวณวัดดงเหนือ เมื่อปี พ.ศ. 2486 ให้พระภิกษุชาวอิมปีเป็นผู้สอน

จนกระทั่งใน ปี พ.ศ. 2490 ทางราชการให้แยกโรงเรียนออกจากวัดแล้วยกฐานะขึ้นเป็นโรงเรียนประถมศึกษาเริ่มแรกใช้ครูชาวอิมปีเป็นผู้สอน ครูคนแรกคือ ครูวิชัย เชื้อนสองได้บวชเรียนศึกษา และได้ นำความรู้มาสอนแก่เด็กบ้านดง

ประวัติวัดดงใต้

วัดดงใต้เป็นวัดเก่าแก่วัดหนึ่งมีอายุรวมประมาณ 365 ปี ตามที่กรมศาสนาค้นพบไม่มีหลักฐานใดอ้างอิงชัดเจน นอกจากหลักฐานที่ปรากฏในคัมภีร์ใบลานจารึกเป็นภาษาล้านนา(ปัจจุบันเก็บไว้ในหอพระธรรมของวัดดงใต้)และสอบถามจากผู้สูงอายุในหมู่บ้านซึ่งท่านก็จำสืบทันมา พอสรุปได้คร่าวๆว่า วัดดงใต้สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.2189 ช่วงนั้นชาวบ้านดงอพยพมาจากสิบสองปันนาเขตลือเตนฮ่อ เป็นคำที่ผู้สูงอายุจำสืบทันมาและมาอยู่ที่ลาวภายหลัง เจ้าหลวงขาเป้ไปรบที่ลาวและได้ด่อนชาวบ้านดง(มปี)มาด้วยและให้ชาวบ้านดงเลี้ยงช้างและม้า พร้อมกันนั้นสร้างวัดให้ชาวบ้านดงด้วย

ประวัติวัดดงเหนือ

ประวัติความเป็นมาของวัดดงเหนือที่ได้รับฟังจากผู้เฒ่าผู้แก่เล่าให้ฟังสรุปแล้วได้เรื่องราวดังนี้ การสร้างวัดไม่ปรากฏแน่ชัดว่าสร้างขึ้นใน พ.ศ. ไตชัดเจน แต่เดิมบริเวณที่สร้างวัดเป็นป่าดงหนา มีต้นไม้หลากหลายชนิดขึ้นปกคลุมทั่วไป อาทิเช่น ไม้ آهن ไม้ เป้า ชาวบ้านเรียกกันว่า ปาดงเป้า

ต่อมามีกุลบุตรท่านหนึ่งซึ่งเป็นลูกหลานของชาวบ้านดงได้บวชเรียนอยู่ในสำนักวัดใกล้เคียงกับหมู่บ้านดงแล้วมีความแตกฉานในพระธรรมวินัยพอสมควร ได้กลับมาบ้านเกิดและชักชวนคณะศรัทธาชาวบ้านดงไม่กี่หลังคาช่วยกันถางป่า แล้วตั้งสำนักสงฆ์ขึ้น เป็นที่ทำบุญบำเพ็ญกุศลของชาวบ้านในขณะนั้น พระภิกษุรูปนั้นมีนามว่า พระกาวิ พระต่างถิ่นในละแวกใกล้เคียงมีความเคารพนับถือต่อ พระกาวิเป็นอย่างมาก โดยขนานนามพระกาวิว่า ท่านครูบา บัณนิต(ในธรรมพื้นเมืองเหนือภาษาล้านนา) ท่านครูบา บัณนิต ได้เขียนธรรมมหาชาติไว้หลายฉบับและธรรมอื่นๆอีกหลายเรื่อง จึงได้เก็บรักษาเอาไว้ในตู้พระธรรมที่วัดดงเหนือและมีพระพุทธรูปองค์ไม้สักปางมารวิชัย สูงประมาณ 1 เมตรลงรักปิดทองไว้ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปองค์แรกที่ได้นิมนต์มาจากต่างวัดมาเป็นพระประธานองค์แรกของวัดเหนือ ปัจจุบันได้ประดิษฐานอยู่ในพระอุโบสถวัดดงเหนือ

ลักษณะสังคมของชาวอิมปี

ชาวบ้านดงอยู่รวมตัวกันแบบสังคมประเพณี คือ การรวมตัวกันแบบเครือญาติมีผู้ชายเป็นผู้นำ สืบต่อกันมาตั้งแต่อดีต ซึ่งตำแหน่งนี้เรียกว่า ลำหู่ มักจะสืบทอดกันทางสายเลือด

เมื่อครั้งที่ชาวอิมปีตั้งหมู่บ้านดงใหม่นั้นไม่มีการไปมาหาสู่ระหว่างหนุ่มสาวละแวกหมู่บ้านใกล้เคียงเวลาชายหนุ่มต้องการหญิงสาวเป็นคู่ จะต้องเดินทางไปบ้านสะเก็น(อ. สองแคว จ.น่าน) แต่ปัจจุบันชาวบ้านดงกับชาวบ้านทั่วไปสามารถแต่งงานกันได้ เกิดการผสมกลมกลืนด้านขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมจนแยกกันแทบไม่ออก

ชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของชาวอิมปี หรือชาวบ้านดง

ลักษณะการแต่งกายของชาวอิมปี ผู้ชายใส่เสื้อผ่าอกไม่มีคอปกหรือผ่าข้าง แขนเล็ก เอวสั้น นุ่งกางเกงขายาว ใส่ผ้าสีขาวหรือสีอื่น โปกศีรษะ ส่วนผู้หญิงนิยมใส่เสื้อสีต่างๆ เช่น สีขาว สีแดง สีน้ำ

เงิน และเป็นแบบรัดตัว เสื้อผ้าอกก็มี ผ้าข้างก็มี คอกลม แขนทรงกระบอก และกระดุมทำด้วยเงินแท้ และจะมีกระดุมเงินประมาณ 30-50 เม็ด มาประดับติดหน้าอกสวยงามมาก และจะมีการเจาะรูที่ใบหูหรือ ดึงหูเป็นรูใหญ่ แล้วต่างหูเงินแท้ใส่ไว้ที่เจาะหู ทรงผมจะชอบไว้ผมยาวและมวยผมกันทุกคน นุ่งผ้าชิ้นดำ คาดเข็มขัดเงิน บางคนก็นุ่งผ้าชิ้นสีต่างๆ

ผู้ชายของชาวอิมปี นิยมสักเป็นลวดลายตามตัวและใช้สักยันต์เป็นตัวอักษรสมัยโบราณ ชอบ คาถาอาคม ไสยศาสตร์ เล่นของหรือคุณไสยมีอาจารย์หมอทางคุณไสย เวทมนต์ คาถาอาคม ที่เก่ง หลายท่าน

อาหารการกินของชาวอิมปีนั้น ชอบกินข้าวเหนียวเช่นเดียวกับผู้คนในภาคเหนือกับข้าวมีรสจัด คือ เปรี้ยวจัด เผ็ดจัด ไม่ชอบอาหารรสจืด มักทำอาหารเอง อาหารที่ชอบคือ แกงผัก หนึ่งผัก เนื้อ ปู หอย ปลา กุ้ง เอามาเผาหรือปิ้ง เหมือนกับคนในภาคเหนือทั่วไป

ประเพณีการทำศพของชาวอิมปีก็มีอยู่หลายแบบหลายอย่าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเพณีของการ ตายและประเพณีของบุคคลที่ตายเช่นกัน แต่เดิมการทำศพของชาวอิมปีนั้น การตายของเด็กเล็กๆตาม อายุแต่แรกเกิดถึง 15 ปี ตายวันนี้ต้องไปฝังศพวันนี้เลย ถ้าตายโหง คลอดลูกตาย เป็นโรคสังคมรังเกียจ ก็จะฝังหมด ถ้าเป็นพระภิกษุสงฆ์ สามเณร ถึงแก่กรรมภาพ ก็ใช้วิธีเผาศพแล้วนำเอาอัฐิบรรจุใส่โกศเก็บ ไว้ที่วัดสืบต่อไป

ปัจจุบันการทำมาปนกิจศพของชาวอิมปี จะเป็นลักษณะประเพณีของการตายหรือประเพณีของ บุคคลที่ตาย จะตายเช่นไรก็เผาเหมือนกันหมดทุกๆศพ (ยกเว้นเด็กแรกเกิดถึง 1 ขวบ ต้องเอาไปฝัง เหมือนเดิม)

1.3 ข้อมูลเรื่องศาลแม่หม่อน

ข้อมูลเรื่องการเข้าทรง (แม่หม่อน) ที่มิวิจัยได้ไปเก็บข้อมูลจาก นาง ลำดวน สีดี เกิดเมื่อ วันที่ 14 ตุลาคม 2514 อายุ 40 ปี ณ บ้านเลขที่ 113/1 ม.4 ต.สวนเขื่อน อ.เมือง จ.แพร่ ทำให้ได้ข้อมูล ว่า แม่หม่อนมาจากมณฑลยูนนาน สิบสองปันนา แม่หม่อนมีอายุ 113 ปี แม่หม่อนพูดภาษาอิมปี มี หน้าที่ คอยช่วยเหลือคนในหมู่บ้าน ลักษณะสำคัญของแม่หม่อนคือ แม่หม่อนจะกินผลไม้และไม่กินเนื้อ

การเข้าไปหาแม่หม่อนเพื่อขอความช่วยเหลือนั้นจะต้องใช้อุปกรณ์ ดังนี้ รูป 1 คู่ , เงิน 20 บาท, ดอกไม้ (มักจะใช้ดอกไม้สีขาว)

ประวัติความเป็นมาของแม่หม่อน

แม่หม่อนมาจากสิบสองปันนาและได้อยู่บ้านดงเป็นเวลา 2 ปี ก่อนเสียชีวิตได้ตั้งสัจจะว่าจะทำ หน้าที่เป็นร่างทรงเพื่อไม่ให้ร่างกายเจ็บป่วย เมื่อเสียชีวิตลงจึงได้เป็นแม่หม่อนเข้าร่างทรงเพื่อปัดเป่า ทุกข์ภัยให้แก่ชาวบ้านดง

สาเหตุที่แม่หม่อนจะจะมาเข้าร่างของ นางลำดวน สีดี เนื่องจากว่า ร่างนี้เป็นร่างสื่อจิต กับวิญญาณแม่หม่อนได้ง่ายและสามารถเป็นร่างทรงให้แม่หม่อนได้ เพื่อปัดเป่าทุกข์ภัยให้ชาวบ้านดง และมีที่พึ่งทางใจ

วันที่แม่หมอนเข้าร่างทรง คือวันอังคารและพฤหัสบดี ยกเว้นวันอังคารและวันพฤหัสบดีที่ตรงกับวันพระ ส่วนเวลาที่เข้าร่างทรง จะเป็นในช่วง 9นาฬิกา-11นาฬิกา ซึ่งถ้าอากาศร้อนจะออกจากร่างทรงก่อนเวลาปกติ

ก่อนที่จะเข้าทรง ร่างทรงจะสวมชุดขาวและภาวนาให้แม่หมอนเข้าร่างทรงสงบร่างกายเป็นเวลาประมาณ 5 วินาที ขณะเข้าทรง ร่างทรงจะหลับตาและน้ำตาจะไหลออกตลอดเวลาและจะเผลอเป็นพักๆ และจะไม่รู้สึกตัว ก่อนแม่หมอนจะออกจากร่างทรง จะขอให้วิญญาณของแม่หมอนออกจากร่างทรง และสงบร่างกายเป็นเวลาประมาณ 5 วินาที

4.2 รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปีด้วยพลังเยาวชน ในพื้นที่บ้านดง เทศบาลตำบลสวนเขื่อน อ.เมือง จ.แพร่

ผลที่เกิดขึ้นจากการวิจัยที่เป็นรูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมในการฟื้นฟูภาษาอิมปีด้วยพลังของทีมวิจัยเยาวชนในครั้งนี้ สามารถแบ่งออกได้ดังนี้

4.2.1 รูปแบบการฟื้นฟูภาษาด้วยการสื่อสารในชีวิตประจำวัน

การสื่อสารภาษาอิมปีในชีวิตประจำวันถือเป็นหัวใจสำคัญของการฟื้นฟูภาษา ทั้งนี้เนื่องจากการฟื้นฟูภาษาที่ประสบผลสำเร็จวัดได้จากการมีผู้พูดภาษามากขึ้น ซึ่งในกรณีของการทำงานโครงการวิจัยในครั้งนี้ หัวใจหลักของการทำงานคือการทำงานเรื่องภาษาอิมปี ทำให้กระบวนการวิจัยที่ทีมวิจัยดำเนินการแต่ละกิจกรรมล้วนแล้วแต่ต้องใช้ภาษาอิมปีในการขับเคลื่อนเพื่อให้กิจกรรมประสบความสำเร็จ ทั้งกิจกรรมการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ของชาวอิมปีบ้านดง กิจกรรมการรวบรวมนิทาน เรื่องเล่าชาวอิมปี และกิจกรรมการผลิตสื่อภาษาอิมปี

การได้ทำกิจกรรมที่ใช้ภาษาอิมปีในการขับเคลื่อน ทำให้ทีมวิจัยเยาวชนทุกคนมีทักษะในการใช้ภาษาอิมปีมากขึ้น ซึ่งก่อนหน้านี้จะทำโครงการ ทีมวิจัยเยาวชนสื่อสารกันด้วยภาษาเมือง (ภาษาล้านนา) เป็นหลัก แต่ในระยะหลัง ทีมวิจัยสื่อสารภาษาอิมปีกันมากขึ้น ทั้งในการสื่อสารระหว่างกันของทีมวิจัย การสื่อสารระหว่างการทำกิจกรรม การสื่อสารกับปราชญ์ท้องถิ่น และการสื่อสารในหอกระจายข่าวของหมู่บ้านเป็นภาษาอิมปี เป็นต้น จึงกล่าวได้ว่า การสื่อสารในชีวิตประจำวันด้วยภาษาอิมปี เป็นรูปแบบการสื่อสารเพื่อการฟื้นฟูภาษาที่เห็นผลจริงมากที่สุด

4.2.2. รูปแบบการฟื้นฟูภาษาด้วยการรวบรวมนิทาน – เรื่องเล่าภาษาอิมปี

ทีมวิจัยเยาวชนอิมปีได้ทำการรวบรวมนิทาน – เรื่องเล่าในชุมชนออกมาเป็นภาษาอิมปี จนได้จำนวนทั้งสิ้น 9 เรื่อง ได้แก่

2.1 นิทานเรื่อง น่านปูชา (ทำน้ำปู)

ง่าลาโมน่านปูชา (แม่ของฉันจะทำน้ำปู)

ง่าลาโมโก่เดีย ก้อเย (แม่ของฉันไปจับปู)

ง่าลาโมโก่เดีย โ่วเมี้ยว (แม่ของฉันจับปูได้หลายตัว)

ง่าลาโมโก่เตี้ย ซ่าทีโล (แม่ของฉันท่านปูไปล้าง)
ง่าลาโมโก่เตี้ย แฮซามีแฮดาพีเท่ ป้อย (แม่ของฉันท่าน ปูพริกและตะไคร้ มาตำรวมกัน)
ง่าลาโมน่า ปูเท็กี่แฮ (แม่ของฉันท่านปูจนละเอียด)
ง่าลาโมน่าปูยอซอญ์ แฮญ์ ดอแฮ (แม่ของฉันท่านเอาน้ำจากปูที่ตำกับพริกและตะไคร้ออก)
ง่าลาโมน่าปูอือทุโลมีว่า (แม่ของฉันท่านน้ำที่ไค้ไปเคี้ยว)
ง่าลาโมน่าปูซาไซแฮ (แม่ของฉันท่านเคี้ยวน้ำปูจนเสร็จ)

2.2 นิทานเรื่อง กำปูแป่(ปึงชะอม)

หมู่ญี่วางล่าโมกำปูโซแป่ (วันนี้แม่ของฉันท่านจะทำปึงชะอม)
ง่าลาโมแฮง์อืออ้อค่านอโซเย่ (แม่ของฉันท่านเดินไปหลังบ้าน)
ง่าลาโมกำปูซาล่าท่าซาล่าท่าโกว่ (แม่ของฉันท่านเก็บผักชะอมใส่ตะกร้า)
โง่ง่าลาโมยอกำปูไปท่า (ฉันท่านช่วยแม่เก็บผักชะอม)
ง่าลาโมตะพีซาล่าท่าโกว่ (แม่ของฉันท่านเก็บพริกใส่ตะกร้า)
โง่ง่าลาโมตะพีไปที่ (ฉันท่านช่วยแม่เก็บพริกใส่ตะกร้า)
โง่ง่าลาโมอยู่แฮญ์ ว่าอือคือว่า (แม่ของฉันท่านไปเก็บไข่ไก่ในเล้าไก่)
โง่ง่าลาโมว่าอือไปยู (ฉันท่านช่วยแม่เก็บไข่ไก่ในเล้าไก่)
โง่ง่าลาโมตาพีแฮว่าอืออยู่ ซุงซอญ์ กำปูแป่โล (ฉันท่านกับแม่นำพริก ไข่ไก่ กระเทียมและชะอม มาทำปึงชะอม)
โง่ง่าลาโม กำปูแป่ใจดีดี (ฉันท่านกับแม่รับประทานปึงชะอมอย่างเอร็ดอร่อย)

2.3 นิทานเรื่อง ซ้องโซตือเย (ไปดำหัวกันเถอะ)

โง่ง่าลาโมค่าโก้ง จะโก้งอั้งว่า (ฉันท่านเห็นแม่จัดของอยู่ในบ้าน)
โง่ง่าลาโมโนเตอ้อจะโซเค (ฉันท่านถามแม่ว่า แม่จัดของไปทำอะไร)
ง่าลาโมอ้อง์ฟี่ปูฟี่ไม่ซ้องโซตือเยปี (แม่ตอบว่า ไปดำหัวคุณตาคุณยาย)
ง่าลาโมเตอ้อจ๊ะจ๊ะโซแฮ (ฉันท่านถามแม่ว่า ของที่ต้องนำไปมีอะไรบ้าง)
นาโมโซเปียวแฮ (แม่ตอบว่า น้ำส้มป่อย)
จ๊ะจ๊ะโก้งจาโฮง่าโมล่าอ้อ เตโท (ฉันท่านถามแม่ว่า มีอะไรอีกบ้าง แม่ตอบว่า กล้วย)
จ๊ะจ๊ะโก้งจาโฮง่าโมล่าอ้อ แฮญ์จ่า (ฉันท่านถามแม่ว่า มีอะไรอีก แม่ตอบว่า ดอกไม้)
จ๊ะจ๊ะโก้งจาโฮง่าโมล่าอ้อ ค่าโก้งใจญ่า (ฉันท่านถามแม่ว่า มีอะไรอีก แม่ตอบว่า สิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็น)
โง่ง่าลาโมฟี่ปูฟี่ไม่ซ้องโซตือเย (ฉันท่านและแม่ไปดำหัวคุณตาและคุณยายด้วยกัน)

2.4 นิทานเรื่อง อ่าลาปุเย่(พิธีไหว้เทวดา)

1. จีบโดฟี่อั้งอ้ออุงฮ์สปีโซ (จิบเห็นยายจัดของอยู่ในบ้าน)
2. จีบโดฟี่ยอนเตอร์จ่าโซเคโดฟี่อ้อ อ่าลาปุเว้อเย่ (จิบถามยายว่ายายจัดของไปทำอะไร ยายตอบว่า ไปไหว้เทวดา)
3. จีบโดฟี่ยอนเตอร์จ่าจ่าโดฟี่อ้อ เตลิกู (จิบถามยายว่าของที่ต้องใช้มีอะไรบ้าง ยายตอบว่า รูป 4 คู่)
4. จีบโดฟี่ยอนเตอร์จ่าจ่าโดฟี่อ้อ ตาพาม่าล้องลี้กู (จิบถามยายว่าของที่ต้องใช้มีอะไรบ้าง ยายตอบว่า ใบพลู ม้วนหมาก)
5. จีบโดฟี่ยอนเตอร์จ่าจ่าโดฟี่อ้อ ต่าไฟแญลึญ (จิบถามยายว่าของที่ต้องใช้มีอะไรบ้าง ยายตอบว่า ดอกฝ้าย 4 ดอก)
6. จีบโดฟี่ยอนเตอร์จ่าจ่าโดฟี่อ้อ ค่านุงฮ์ (จิบถามยายว่าของที่ต้องใช้มีอะไรบ้าง ยายตอบว่า ขนม)
7. จีบโดฟี่ยอนเตอร์จ่าจ่าโดฟี่อ้อ ซองโซเปียวจื่อ (จิบถามยายว่าของที่ต้องใช้มีอะไรบ้าง ยายตอบว่า น้ำส้มป่อย)
8. จีบโดฟี่ยอนเตอร์จ่าจ่าโดฟี่อ้อ ซ่าแตงกุกุเบ้ง (จิบถามยายว่าของที่ต้องใช้มีอะไรบ้าง ยายตอบว่า เงิน 9 บาท)
9. ปาโงคำโกงโปฮ้องแฮ (จันหนูช่วยยายเตรียมของนะคะ)

2.5 นิทานเรื่อง ชั่งค่อเค (การสะเดาะเคราะห์)

1. หมูญี่กันล้าอั้งฮ์ชั่งค่อโซเค (วันนี้ที่บ้านของกันมีการทำการสะเดาะเคราะห์)
2. กันโดฟี่ยอนเตอร์เนอจ่าเนอโดฟี่อ้อ กางชั่ง (กันถามตาวานี้คืออะไร ตาตอบว่า สะตวง)
3. กันโดฟี่ยอนเตอร์เนอจ่าเนอโดฟี่อ้อ แญชื้อ (กันถามตาวานี้ในสะตวงมีอะไรบ้าง ตาตอบว่า กล้วย)
4. กันโดฟี่ยอนเตอร์เนอจ่าเนอโดฟี่อ้อ ต่าฟี่ (กันถามตาวานี้ในสะตวงมีอะไรบ้าง ตาตอบว่า พริก)
5. กันโดฟี่ยอนเตอร์เนอจ่าเนอโดฟี่อ้อ ซ่าต้อ (กันถามตาวานี้ในสะตวงมีอะไรบ้าง ตาตอบว่า เกลือ)
6. กันโดฟี่ยอนเตอร์เนอจ่าเนอโดฟี่อ้อ ปาฮ่า (กันถามตาวานี้ในสะตวงมีอะไรบ้าง ตาตอบว่า ปลาร้า)
7. กันโดฟี่ยอนเตอร์เนอจ่าเนอโดฟี่อ้อ อี้มซี่ (กันถามตาวานี้ในสะตวงมีอะไรบ้าง ตาตอบว่า อ้อย)
8. กันโดฟี่ยอนเตอร์เนอจ่าเนอโดฟี่อ้อ อี้มเปโตโลลือโล่ทง (กันถามตาวานี้ในสะตวงมีอะไรบ้าง ตาตอบว่า ดินเหนียวปั้นรูปสัตว์ คนต่างๆ)

9. กันโตพี่ยอโนเตอร์เนอจ้านอโตพี่อ้อ ฮีซำม้นตำ (กันถามตาว่าในสะตวงมีอะไรบ้าง ตาตอบว่า ข้าวคลุกขม้น)
10. กันโตพี่ยอโนเตอร์เนอจ้านอโตพี่อ้อ ฮัซปู้ป่องตำ (กันถามตาว่าในสะตวงมีอะไรบ้าง ตาตอบว่า ปูนแดง)
11. กันโตพี่ยอโนเตอร์เนอจ้านอโตพี่อ้อ ฮ้อมจีตำ (กันถามตาว่าในสะตวงมีอะไรบ้าง ตาตอบว่า ถ่าน)
12. กันโตพี่ยอทางซังโปอั้งฮ์ (กันจึงช่วยตาทำสะตวง)

2.6 นิทานเรื่อง โกปาคาโกตี(เครื่องแต่งกาย)

อัมปี ปีมาย ยู่ (หมู่บ้านดงจันทานปีใหม่เมือง)

จิบ โตโม จอแง จ้อฮ์ ซ้อฮ์ (จิบได้ชวนแม่ช่วยงาน)

จิบ โตโม ยออัมปี จอโช แด่ง ซ้อฮ์ (จิบได้ชวนแม่แต่งตัวด้วยเครื่องแต่งกายของชาวบ้านดง)

จิบ โตโม ลอ นอเตอร์ ญ้าฮ์ ปาคาจอตี โตโม อ้อ ปาคาม่มฮ้อม (จิบถามแม่ว่าใส่เสื้ออะไร แม่บอกว่าเสื้อหม้อฮ้อมแขนกระบอก)

จิบ โตโม ลอ นอเตอร์ จ้า โกง์ โก โตโมอ้อ ฮิมโก่งชาเล (จิบถามแม่ว่าใส่ส้นอะไร แม่ตอบว่าส้นแล้ว)

จิบ โตโม ลอ นอเตอร์ พ้า ป้อฮ์ จ้าพ้า โตโมอ้อ ปาย (จิบถามแม่ว่าผ้าสีขาวคือผ้าอะไร แม่ตอบว่าผ้าสไบ)

จิบ โตโม ลอ นอเตอร์ เนือฮ์ จ้า คำโย โตโม อ้อคำโย (จิบถามแม่ว่านุ่งอะไร แม่บอกว่านุ่งย่าม)

จิบ แฮ โตโม แต่งตัว เค เมาะ ปีมาย ยูเล (แม่และจิบจึงแต่งตัวและไปงานปีใหม่เมือง)

2.7 นิทานเรื่อง จ้าว ซ้อฮ์ ตือฮ์ (สรองน้ำพระ)

ที่ เซ แห่ ญี่ เมาะ ซ้อฮ์ จ้าว ยอ ซ้อง ตือ ปี (วันที่ 15 เม.ย เป็นวันที่ชาวบ้านต้องอาบน้ำพระ)

นุ่น ลอโตโม ปี จ้าว ลอ ซ้อฮ์ ซา ตือฮ์ (นุ่นจะไปอาบน้ำพระกับแม่)

นุ่น โตโม ลอ นอเตอร์ คามอ เวล่า เย โตโมอ้อ ฮิมกาเลอฮ์ (นุ่นถามแม่ว่า ต้องไปเวลาไหน แม่บอกเวลาเย็น)

นุ่น โตโม ลอ นอเตอร์ เจี้ย ซ้อฮ์ แย โตโมอ้อ เต้ แญ (นุ่นถามแม่ว่า ต้องเตรียมอะไรไปบ้าง แม่บอก ฐูป ดอกไม้)

นุ่น โตโม ลอ นอเตอร์ จ้า ซาฮ้อ โตโม อ้อ นาโม ซูเปีย (นุ่นถามแม่ว่า ต้องเตรียมอะไรไปบ้าง แม่บอก น้ำอบ น้ำหอม)

นุ่น โตโม ลอ นอเตอร์ จ้า ซาฮ้อ โตโม อ้อ มา จอฮ์ (นุ่นถามแม่ว่า ต้องเตรียมอะไรไปบ้าง แม่บอก ไม่มี)

นุ่น โตโม ยอเวีย ปี่จ้าว ซอธ์ ตีอธ์ ลอ ซอธ์ (นุ่นเลยชวนแม่ไปอาบน้ำที่วัด)

2.8 นิทานเรื่อง ก้อปูจาเค (บุชาแม่โพสพ)

1. ในท์ โตล่า อ่าฟี่ เมยาะ คาโก จ้า โกนี้ อั้งอัว(ในท์เห็นยายจัดของอยู่ในบ้าน)
2. ในท์ โตล่า อ่าฟี่ นอเตอธ์ อ่าฟี่ นอ จ้าเค (ในท์ถามยายว่า ยายจัดของไปทำอะไร ยายตอบว่า ไปบุชาแม่โพสพ)
3. ในท์ โตล่า อ่าฟี่ นอเตอธ์ จ้า จ้า โตโว จ้า โตฟี่ อ้อ ฮอธ์ คอธ์ กอธ์ (ในท์ถามยายว่า ของที่ต้องใช้มีอะไรบ้าง ยายตอบว่า ข้าว ก้อน)
4. ในท์ โตล่า อ่าฟี่ นอเตอธ์ จ้า จ้า โตโว จ้า โตฟี่ อ้อ ฮอธ์ พู คอธ์พู (ในท์ถามยายว่า ของที่ต้องใช้มีอะไรบ้าง ยายตอบว่า ข้าวต้มมัด มัด)
5. ในท์ โตล่า อ่าฟี่ นอเตอธ์ จ้า จ้า โตโว จ้า โตฟี่ อ้อ แก้อ้อ คอธ์ ซือ (ในท์ถามยายว่า ของที่ต้อง

ใช้มีอะไรบ้าง ยายตอบว่า กล้วยหั้น ธั้น)

6. ในท์ โตล่า อ่าฟี่ นอเตอธ์ จ้า จ้า โตโว จ้า โตฟี่ อ้อ คาฟาลอธ์ คอธ์ กู (ในท์ถามยายว่า ของที่ต้องใช้มีอะไรบ้าง ยายตอบว่า หมากพลู ธั้น)
7. ในท์ โตล่า อ่าฟี่ นอเตอธ์ จ้า จ้า โตโว จ้า โตฟี่ อ้อ เมียง คอธ์ อู (ในท์ถามยายว่า ของที่ต้องใช้มีอะไรบ้าง ยายตอบว่า เมียง ธั้น)
8. ในท์ โตล่า อ่าฟี่ นอเตอธ์ จ้า จ้า โตโว จ้า โตฟี่ อ้อ มีลี คอธ์ ป่อ (ในท์ถามยายว่า ของที่ต้องใช้มีอะไรบ้าง ยายตอบว่า บุหรี่ 6 มวน)
9. ทิลามา ในท์ แส โตล่า ฟี่ ญี่ ก้อปูจาเค โค้ กี่ เล (หลังจากจัดของเสร็จ ยายจึงชวนในท์ไปไหว้แม่โพสพด้วยกัน)

2.9 นิทาน เรื่อง แม่ เม่า (แมง เม่า)

แม่ เม่า โตโม โตโล่ โฟตอล่า (แม่ปลวกฟักแมงเม่าออกมา)

เม่า โตโลโม โตโล่ ยอ ปี่ จอธ์ เล (แม่แมงเม่าพาลูกแมงเม่าออกไปเที่ยว)

โตโล่ โตโม ยอ นอเตอธ์ โตโล่นาแล มื่อจอ นออี จ้า โตโล่ (ลูกแมงเม่าถามแม่แมงเม่าว่า ตัวดำๆมีปีกนี้คืออะไร)

โตโม อ้อ จี่จี่ (แม่บอกว่า แมงกุดจี่)

โตโล่ โตโม ยอ นอเตอธ์ โตซาลือโม เป เอาะยี่ นอธ์จ้าโตโล่ (ลูกแมงเม่าถามแม่แมงเม่าว่า ตัวยาวๆอยู่ในดินคืออะไร)

โตโม อ้อ โตซาเลอ(แม่บอกว่า ไส้เดือน)

โตโล่ โตโม ยอ นอเตอธ์ โตท่าลู อาอูจอ นอธ์จ้าโตโล่ (ลูกแมงเม่าถามแม่แมงเม่าว่า ตัวอ้วนๆมีค่อมตัวนี้คืออะไร)

โตโม อ้อ โฟค่างคา (แม่บอกว่าค่างคก)

โพค่างคา อ่าโล แม่่ว ดอล้า แม่เมาแต โตโลโตโม โจ้แซ่ (แล้วคางคกกัดวัดลั่นก็แมงเมาทั้งสอง และแมงเมาทั้งสองก็จบชีวิตลง)

4.2.3 การแต่งเพลงภาษาอิมปี

ทีมวิจัยเยาวชนชนอิมปีได้รวบรวมเพลงพื้นบ้านภาษาอิมปี และแต่งเพลงภาษาอิมปีขึ้นมาใหม่ รวมทั้งสิ้นจำนวน 3 เพลง เพื่อให้เป็นอีกหนึ่งรูปแบบของการสื่อสารเพื่อการฟื้นฟูภาษา ได้แก่

3.1 เพลงเพี้ยเล่

เอ่ละวาย เอ่ละวาย ให้มีน้ำตา ะสาอะสิแม่พายา
วาชาละซี ชาลาซี ชาลาซีซลละสะปั้งปะ ปะปู้หนูเอย คะเมี้ยหย่าเล่
เล่ เล เล เล เล เล กะเซียโงเกอร์ ปลาห่าซีโต้ ปลาทุโงโต้
(ซ้ำ 2 รอบ)

3.2 เพลงโล่ เล่อ กุยอ (โรงเรียนของหนู)

โล่ เล่อ อิมปี เล่อ เฮ้ โกม้อ คุณ นาโว มีอ กุยอ
นำเล่อ มาไล่ มา ทอ้อ นำเล่อ กุโค เซอกีเล่อเล
เซอกีเล เซอกีเล กุยอ

แปล เพลง “โรงเรียนของหนู”

โรงเรียนของเราน่าอยู่	คุณครูใจดีทุกคน
เด็กๆก็ไม่ซุกซน	พวกเราทุกคนชอบมาโรงเรียน
ชอบมา ชอบมา โรงเรียน	

3.3 เพลง อิมปี มาเค

มาจา มาเค มาจา มาคา มื่อๆ ญี่ป่า ซิโซ ก็ มา จา
ญี่ ซอ้อ นอ ก็ เล่อเล โงก็ เล่อเล ซือ เฮ แน ก่า
มา เค มามื่อ มาเค ซือเฮ เตเต้อ อ่าย่า มาสนมาใจ

แปล เพลง “ไมเอา ไม่มี”

ทุกวัน ฉันไปโรงเรียน	เธอ ไปโรงเรียนตั้งใจเรียนเต็มที่
ไม่เคยสนใจ เหล้ายา เสพติด	ไม่เคยยินดี

4.2.4 การผลิตสื่อเพื่อการฟื้นฟูภาษาอิมปี้ในรูปแบบอื่น ๆ

ในการผลิตสื่อเพื่อการฟื้นฟูภาษาอิมปี้ นั้น ทีมวิจัยได้มีการผลิตสื่อเพื่อการฟื้นฟูภาษาอีกหลายรูปแบบ ซึ่งจะเอื้อประโยชน์สำหรับการใช้สอนเด็ก ๆ อิมปี้ในหมู่บ้านให้ได้เรียนรู้ภาษาอิมปี้ที่มีความหลากหลายมากขึ้น

สื่อเพื่อการฟื้นฟูภาษาอิมปี้มีดังนี้

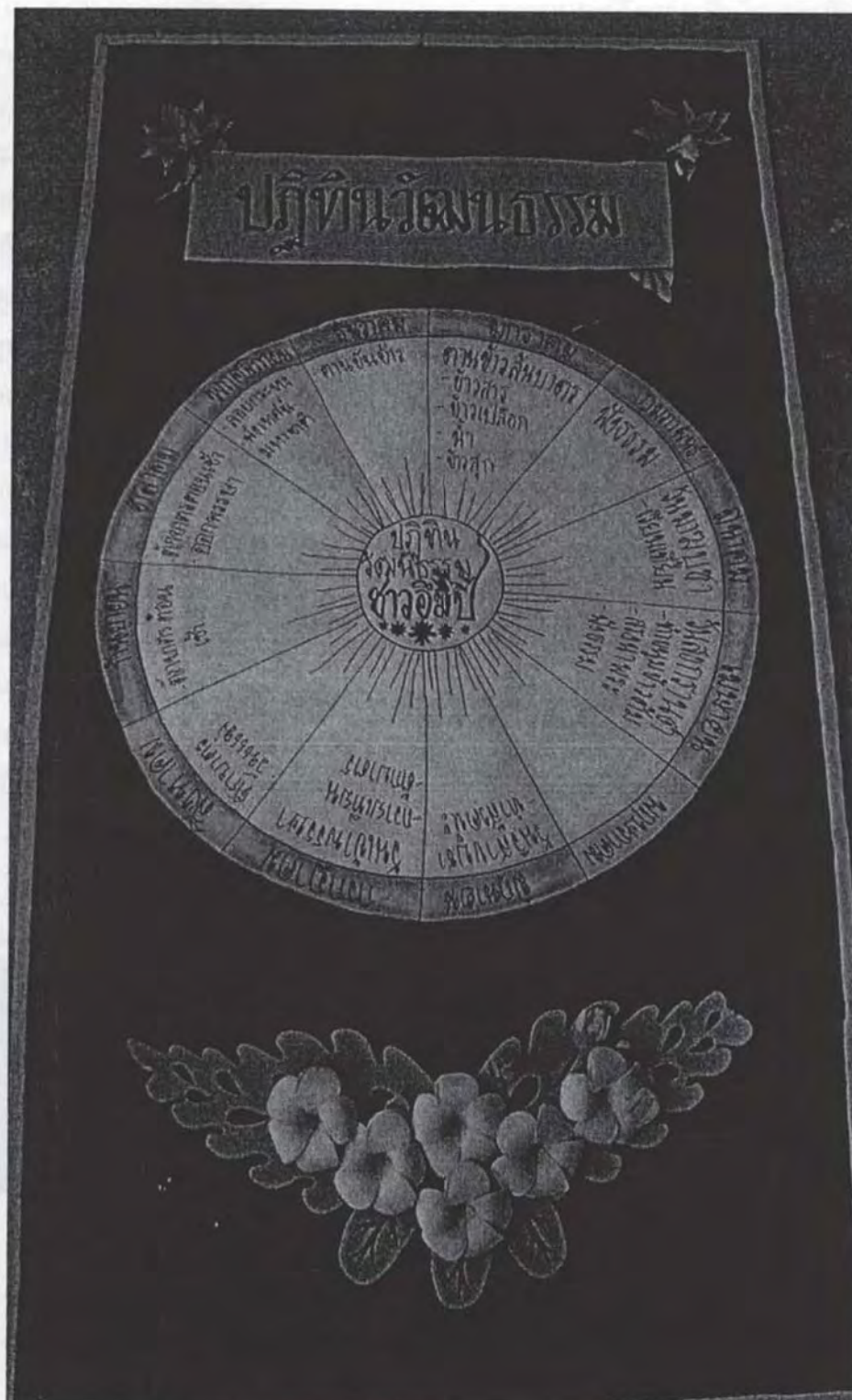
4.2.4.1 ฉากภาพวัฒนธรรมอิมปี้

4.2.4.2 บัตรคำประยุกต์

4.2.4.4 ปฏิทินวัฒนธรรมอิมปี

4.2.4.5 กลอนประวัติศาสตร์อิมปี

หากจะกล่าวถึงตำนานชาวอิมปี
ต่อไปนี้จะขอเล่าให้คลี่คลาย
วัฒนธรรมเอกลักษณ์ประจำชอง
ทั้งภาษาประเพณีมีชำนาน
ประวัติศาสตร์นานสามร้อยปีกว่า
ด้วยหนี่ภัยสงครามจำจากแดน
มาถึงปีสองพันสองร้อยห้า
เหตุด้วยเจ้ามารบต้องจำทน
บุญน้อยนักเขาพามาเป็นทาส
ระยะทางลำบากแสนยากเย็น
มาเป็นทาสเขาสั่งให้เลี้ยงสัตว์
อยู่บ้านดงตามสั่งเจ้าชาเค
บ้านดงนี้แต่ก่อนเรามีชื่อ
เขาเรียกว่าบ้านดงจัยบ้านเป้านา
เมื่อมาถึงสมัยรัชกาลห้า
เกิดกบฏปล้นฆ่าชาวเมืองพล
เมื่อเจ้าหลวงพิริยะได้หลบหนี
จึงเป็นเหตุแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

เป็นชื่อที่นำขึ้นชมอารมณ์หมาย
ความประวัติความเป็นไปและเป็นมา
ให้ได้ดูได้เห็นเป็นหลักฐาน
ต่างเล่าขานเป็นตำนานอิมปีมา
จากสิบสองปันนามาไกลแสน
ที่หวงแหนมายังลาว ณ เมืองพรม
ต้องจากถิ่นแดนลาวอีกหนึ่งหน
เพราะถูกเขาจับคนเป็นเชลย
ต้องลำบากลำบากจำทนเข็ญ
ไม่มีเช่นอิสระอย่างก่อนเคย
ทั้งแพะช้างม้าของเขาเจ้าชาเป
ทำหน้าที่ตามนายสั่งจะว่ามา
ที่ยึดถือตามเจ้าหลวงเขาสั่งหา
เพราะเหตุว่ามีต้นเป้าชุมเป็นดง
ได้เกิดเหตุอาเพศกลหลน
จึงมาผลเหตุการณ์ให้ตามมา
ด้วยกลัวความคดียะตามหา
ให้พ้นจากการเป็นทาสแต่นั้นเอย

4.2.4.6 หนังสือสะท้อนวิถีชีวิตเยาวชนอิมปีในปัจจุบัน เรื่อง "ลูกสาวบุญยง"

ตัวอย่างภาพจากหนังสือ

ภาพช่วงเปิดตัวหนังสือ

เนื้อเรื่องช่วงแรก เล่าถึงสถานการณ์การใช้ภาษาอิมปีของเยาวชนในหมู่บ้าน
(ในภาพยนตร์ใช้ภาษาอิมปีโดยมี Subtitle ภาษาไทยกำกับ)

การสะท้อนเรื่องการใช้ชีวิตในปัจจุบันของคนอิมปีผ่านภาพยนตร์

การเล่าประวัติศาสตร์อิมปีบ้านดงในช่วงท้ายของเรื่อง

4.3 สรุปผลการใช้กระบวนการสื่อสารเพื่อการฟื้นฟูภาษาอิมปี

สื่อ	ช่องทางการนำเสนอ / ผู้รับสาร	ผลตอบรับ	แนวทางพัฒนาต่อ
นิทาน	การบันทึก และการอ่าน หรือเล่าจากที่บันทึกด้วยระบบตัวเขียน ให้ผู้ที่สนใจฟังซึ่งอาจจะเป็นเด็ก หรือผู้ใหญ่ใน	เกิด ความเพ ลิด เพ ลิน สุนุกสนานเพราะ	พัฒนาเป็นหนังสือ นิทานประกอบภาพ /

สื่อ	ช่องทางการนำเสนอ / ผู้รับสาร	ผลตอบรับ	แนวทางพัฒนาต่อ
	ชุมชน ตลอดจนผู้ให้ข้อมูล	เป็นเรื่องราวในชุมชนและเป็นภาษาท้องถิ่น	E book
โมเดล	แหล่งเรียนรู้ภาษา – วัฒนธรรมอิมปีในชุมชน (กำลังมีการดำเนินการ) ผู้รับสารคือ คนในชุมชน นักเรียน ผู้ที่สนใจชุมชน	ชอบกันมาก เพราะเป็นการจำลองวิถีชีวิต	พัฒนาวัสดุให้มีความแข็งแรงคงทน
บัตรคำ	แหล่งเรียนรู้ หรือมุมความรู้ภาษาอิมปีในโรงเรียน / นักเรียน เด็กในชุมชน ผู้สนใจ	เด็ก ๆ และผู้ใหญ่ มาอ่านออกเสียงกันด้วยความสนุกสนาน	นำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนระดับต่าง ๆ
หนังสือ	ฉายในชุมชน เผยแพร่ในอินเทอร์เน็ต / คนในชุมชน คนอิมปีที่ไปทำงานต่างบ้าน และผู้สนใจภาษา – วัฒนธรรมอิมปี	สนุกสนาน เฮฮา เรียกความสนใจ และเสียงหัวเราะได้จากผู้ชม	เอาประสบการณ์ที่ได้ไปพัฒนาการถ่ายทำ อาจขยายผลเป็นการทำสารคดีเผยแพร่ความรู้ชุมชน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

โครงการวิจัย “รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปีด้วยพลังเยาวชน ในพื้นที่บ้านดง เทศบาลตำบลสวนเขื่อน อ.เมือง จ.แพร่” เป็นโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นโครงการที่ 2 ในชุมชนอิมปีบ้านดง และเป็นโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นโครงการแรกที่เยาวชนอิมปีได้เป็นผู้ลงมือปฏิบัติการวิจัยด้วยตัวเองอย่างเต็มตัว โดยมีทีมวิจัยเดิมในชุมชนเป็นที่ปรึกษาเรื่องของกระบวนการวิจัย ตลอดจนการบริหารจัดการโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น

โครงการวิจัยได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2553 การทำงานวิจัยอาศัยพลังเยาวชนเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการวิจัยให้บรรลุผลสำเร็จตามประเด็นคำถามวิจัยที่ตั้งเอาไว้ ซึ่งก็คือการหารูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปีด้วยพลังเยาวชน ทีมวิจัยเยาวชนได้มีการทำงานสืบเนื่องต่อกันหลายรุ่น ทั้งที่ศึกษาในมหาวิทยาลัย ศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และเรียนในชั้นประถมศึกษา ทำให้ในแต่ละกิจกรรมวิจัยมีทีมวิจัยและเยาวชนที่สนใจให้ความสนใจมาก การวิจัยจึงได้ดำเนินการเรื่อยมาและเสร็จสิ้นกิจกรรมวิจัยในโครงการวิจัยในเดือน ตุลาคม 2555 เป็นระยะเวลาในการดำเนินการทั้งสิ้น 2 ปีเต็ม

ในการทำงานวิจัยของทีมวิจัยเยาวชนอิมปีในตลอดช่วงระยะเวลา 2 ปีเต็มนี้ สามารถสรุปกระบวนการทำงานวิจัย ผลการวิจัย ผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงจากการวิจัย บทเรียนที่ได้จากการทำงาน ตลอดจนแผนการทำงานสืบทอดภาษาและภูมิปัญญาอิมปีด้วยพลังเยาวชนในอนาคต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยใช้การฟื้นฟูภาษาท้องถิ่นเป็นตัวขับเคลื่อน เครื่องมือที่ใช้ในการทำงานวิจัยจึงเป็นเครื่องมือการฟื้นฟูภาษาโดยชุมชนมีส่วนร่วม เป็นต้นว่า การระดมองค์ความรู้จากปราชญ์ท้องถิ่นและบันทึกด้วยระบบตัวเขียนภาษาอิมปี การสร้างวรรณกรรม (นิทาน) และแต่งเพลงภาษาอิมปีร่วมกันกับปราชญ์ผู้รู้ภาษาอิมปีในชุมชนให้มาร่วมคิดร่วมเขียน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม กิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้ทำในโครงการวิจัยนี้ล้วนแล้วแต่เป็นกระบวนการที่จะทำให้เกิดอรรถประโยชน์การวิจัยทั้ง 3 ข้อ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษา รวบรวม และจัดระบบข้อมูลทางภาษา วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์อิมปีในชุมชนบ้านดง เทศบาลตำบลสวนเขื่อน อ.เมือง จ.แพร่ 2) เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปีด้วยพลังเยาวชนในพื้นที่บ้านดง เทศบาลตำบลสวนเขื่อน อ.เมือง จ.แพร่ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขและผลกระทบของการสื่อสารในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาอิมปีด้วยพลังเยาวชน

5.1.1 กระบวนการวิจัย

ดังที่กล่าวในข้างต้นแล้วว่าการวิจัยนี้เป็นโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ดังนั้นกระบวนการวิจัยในหลายขั้นตอนจึงจำเป็นต้องอาศัยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยกระบวนการวิจัยเริ่มจากการจัดเวทีชี้แจง

โครงการวิจัยสู่ชุมชนให้ชุมชนได้ร่วมรับรู้รับทราบถึงกิจกรรมที่เยาวชนจะทำร่วมกัน ซึ่งในเวทีนั้นจะมีผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมรับฟังและให้ข้อเสนอแนะด้วย ต่อจากนั้นทีมวิจัยเยาวชนจะได้เริ่มปฏิบัติการวิจัยอย่างเต็มตัวโดยผ่านกิจกรรมการสร้างควมสามัคคีให้แก่หมู่คณะ และการอบรมให้รู้จักการวิจัย การเก็บข้อมูลการวิจัย และการสัมภาษณ์เชิงลึก เมื่อทีมวิจัยได้รับความรู้เรื่องกระบวนการทำงานแล้ว ทีมวิจัยก็ลงชุมชนเก็บข้อมูลใน 3 หัวข้อหลัก ได้แก่ เรื่องประวัติศาสตร์ชาวอิมปี ความเชื่อชาวอิมปี และ ศาลแม่หมอน โดยในขั้นตอนของการเก็บข้อมูลชุมชนนี้ ทีมวิจัยได้ลงไปเก็บข้อมูลพร้อมกันกับทีมงาน รายการสารคดีพันธุ์แสงรุ่งที่กำลังลงชุมชนถ่ายทำสารคดีในหมู่บ้านดงพอดิ

เมื่อลงพื้นที่เก็บข้อมูลชุมชนตามหัวข้อที่สนใจแล้ว ทีมวิจัยจึงนำข้อมูลมาสรุปร่วมกัน และเอาข้อมูลที่ได้ออกมาเป็นนิทานสั้น ๆ ภาษาอิมปีโดยเขียนด้วยระบบตัวเขียนภาษาอิมปี

หลังจากที่ได้ทดลองเก็บข้อมูลชุมชน และผลิตสื่อเพื่อสืบทอดภาษาได้แล้ว ทีมที่เลี้ยงจึงได้จัดกิจกรรมให้ทีมวิจัยเข้ามาศึกษาดูงานที่กรุงเทพมหานครใน 3 สถานที่ดูงานหลัก ได้แก่ สถานีโทรทัศน์ Thai PBS, บริษัทป่าใหญ่ ครีเอชั่น และศูนย์การศึกษาฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล กิจกรรมดังกล่าวทำให้เยาวชนได้แรงบันดาลใจในการผลิตสื่อและวางแผนที่จะทดลองทำ Music Vdo เพลงภาษาอิมปีต่อไป

ทีมวิจัยได้ทดลองแต่งเพลงภาษาอิมปี และวางแผนการถ่ายทำ Music VDO แต่ติดปัญหาเรื่องการใส่เสียงดนตรีประกอบเพลงและการถ่ายทำ Music VDO ให้ภาพสัมพันธ์กับเนื้อเพลง ทีมวิจัยจึงเปลี่ยนแผนมาเป็นการทำภาพยนตร์สั้นซึ่งทีมวิจัยมีความพร้อมในการทำมากกว่า

การทำภาพยนตร์สั้นเริ่มจากการประชุมวางแผนเรื่องโครงเรื่องของภาพยนตร์ร่วมกัน จากนั้นจึงเขียนบท เตรียมฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก แล้วจึงถ่ายทำจริงตามบทที่วางไว้ เมื่อถ่ายทำเสร็จแล้วจึงนำมาตัดต่อตามบท ใส่ Subtitle ใส่กราฟฟิกประกอบ และ Burn ภาพยนตร์ในรูปแบบ File ที่พร้อมสำหรับการเผยแพร่ต่อไป

นอกจากการถ่ายทำภาพยนตร์สั้นแล้ว ทีมวิจัยได้ร่วมมือกันทำสื่อเพื่อฟื้นฟูภาษาอิมปีเพิ่มเติม ซึ่งมีทั้งจากภาพวัฒนธรรม บัตรคำประยูกต์ โมเดลวิถีชีวิตอิมปี และกลอนประวัติศาสตร์อิมปีบ้านดง ซึ่งสื่อต่าง ๆ เหล่านี้ที่ทีมวิจัยผลิตขึ้นก็ได้นำมาเสนอต่อชุมชนในกิจกรรมเวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชน ซึ่งเป็นกิจกรรมสุดท้ายที่จัดขึ้นในชุมชนชาวอิมปี

หลังจากเสร็จกิจกรรมในชุมชนแล้ว ทีมวิจัยส่วนหนึ่งได้มีโอกาสนำเสนอผลงานวิจัยในโครงการต่อเวทีวันภาษาแม่สากล เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2556 ณ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล

5.1.2 ผลการวิจัย

จากกระบวนการทำงานวิจัยที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น ทำให้ทีมวิจัยได้ผลิตผลงานออกมาในรูปแบบสื่อเพื่อการฟื้นฟูภาษาอิมปี ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้ (รายละเอียดเพิ่มเติมในบทที่ 4)

5.1.2.1 ข้อมูลด้านภาษา วัฒนธรรม และภูมิปัญญาอิมปี

5.1.2.2 รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมในการฟื้นฟูภาษาอิมปีบ้านดง

มี 4 รูปแบบ ได้แก่

1. การสื่อสารในชีวิตประจำวัน

2. การฟื้นฟูภาษาด้วยการรวบรวมนิทาน - เรื่องเล่าภาษาอิมปี

นิทานเรื่องเล่าในวิถีชีวิตอิมปีจำนวน 10 เรื่อง ได้แก่

- เรื่องราวเกี่ยวกับบ้านดง (อิมปี)
- การสะเดาะเคราะห์ (ชู้จ๋ ค่อ)
- การบูชาแม่โพสพ (ก้อ ปูจา เค)
- การไหว้เทวดา (อ่า ล่า เว่อ)
- ช่อมบั้ง (กำ ปู แป)
- น้ำปู (นำ ปู ซ่า)
- ไปดำหัวกันเถอะ (ซ่ออี ตือ เล)
- แมงเม่า (แม่ เม่า)
- การแต่งกาย (โก่ ปาคา โก่ตี)
- อาบน้ำพระ (จ้าว ซ่ออี ตืออี)

3. การรวบรวมและการแต่งเพลงภาษาอิมปี

ได้เพลงภาษาอิมปี จำนวน 3 เพลงได้แก่ เพลงเพี้ยเล่, เพลง โล่ เล่อ กุยอ
(โรงเรียนของหนู) และเพลง อิมปี มาเค

4. การผลิตสื่อเพื่อการฟื้นฟูภาษาอิมปีในรูปแบบอื่น ได้แก่

- ภาพยนตร์สั้นโดยเยาวชนอิมปี
- นากภาพวัฒนธรรมอิมปีบ้านดง
- บัตรคำประยูกต์
- โมเดลวิถีชีวิตชาวอิมปี
- ปฏิทินวัฒนธรรมอิมปี
- กลอนประวัติศาสตร์อิมปี

5.2 ผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงจากการวิจัย

จากการทำงานวิจัยตลอดช่วง 2 ปีที่ผ่านมา นอกจากจะได้ผลการวิจัยเพื่อสืบทอดภาษาอิมปีอย่างมากมายแล้ว กระบวนการวิจัยยังมีส่วนที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อตัวทีมวิจัยและชุมชนอย่างเห็นได้ชัด ทั้งเรื่องการใช้ภาษาในชุมชน ศักยภาพของทีมวิจัย และชื่อเสียงของชุมชน

5.2.1 การใช้ภาษาในชุมชน

แต่เดิม การใช้ภาษาอิมปีในชุมชนอยู่ในสภาวะถดถอย เนื่องจากการใช้ภาษาอิมปีกันอย่างเข้มข้นในกลุ่มผู้สูงอายุและผู้ใหญ่วัยกลางคนเท่านั้น กลุ่มวัยรุ่น ตลอดจนกลุ่มเด็กและเยาวชน แม้ว่าจะฟังภาษาอิมปีเข้าใจ และสามารถพูดภาษาอิมปีได้ แต่ก็มักจะใช้ภาษาเมือง (ไทยเหนือ) เป็นหลัก และเลือกที่จะไม่ใช้ภาษาอิมปีในการสื่อสาร ทั้งในการสื่อสารระหว่างคนวัยเดียวกัน และการสื่อสารกับญาติผู้ใหญ่

แต่หลังจากที่มีการทำงานโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นทั้ง 2 โครงการแล้ว กลุ่มเยาวชนที่เข้ามาร่วมกระบวนการทำงานได้มีโอกาสใช้ภาษาอิมปีมากขึ้น ทั้งการสื่อสารกันเองระหว่างการทำงาน และการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้เนื่องจากในกระบวนการทำงานพื้นฟูภาษามีส่วนในการทำให้เยาวชนพูดภาษาอิมปีระหว่างการทำงาน ภาษาจึงค่อย ๆ แทรกซึมเข้าไปในชีวิตของทีมวิจัยเยาวชนที่ละน้อย จนกระทั่งเยาวชนสื่อสารภาษาอิมปีมากขึ้นโดยไม่รู้ตัว แต่ผู้ใหญ่ในชุมชนหลาย ๆ ท่านสามารถสัมผัสได้

5.2.2 ด้านศักยภาพของทีมวิจัย

พื้นฐานเดิมของทีมวิจัยเยาวชนหลาย ๆ คนเป็นนักเรียนที่ทำกิจกรรมร่วมกับโรงเรียนอยู่เป็นประจำ ทำให้ทีมวิจัยมีทักษะในการประสานงาน การทำงานเป็นทีม และการจัดเวทีประชุมอยู่เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว แต่เมื่อได้เข้าสู่กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นอย่างเต็มตัว ทีมวิจัยได้มีโอกาสคิดกระบวนการทำงาน ออกแบบกิจกรรม และปฏิบัติงานได้อย่างเป็นอิสระตามความคิดสร้างสรรค์ของเยาวชน ทำให้ทีมวิจัยเยาวชนมีความกล้าตัดสินใจในการทำงานมากขึ้น มีภาวะความเป็นผู้นำ สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี และมีทักษะในการประชาสัมพันธ์ได้มากขึ้น

ในช่วงการดำเนินการวิจัย มีหลายกิจกรรมที่ทีมวิจัยจะต้องดำเนินการด้วยตนเอง เช่น การนัดหมายและออกแบบกิจกรรมในการศึกษาดูงานที่กรุงเทพฯ ทีมวิจัยจะต้องนัดหมายทีมวิจัย กำหนดเป้าหมายในการดูงาน ตลอดจนการหารถตู้ การติดต่อประสานงานกับผู้ปกครอง ตลอดจนการบริหารจัดการระหว่างเดินทาง ซึ่งทีมวิจัยสามารถจัดการได้เองจนสำเร็จลุล่วงตลอดระยะเวลา 5 วันในการศึกษาดูงาน รวมไปถึงกิจกรรมการจัดเวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชน ทีมวิจัยดำเนินการด้วยตัวเองตั้งแต่การวางแผนการจัดเวที การจัดเตรียมสถานที่ และการดำเนินรายการในวันคืนข้อมูล ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ ทีมวิจัยเป็นหลักในการดำเนินการทั้งสิ้น และได้ประสานงานกับพี่เลี้ยงแค่เพียงเรื่องของกำหนดการต่าง ๆ เท่านั้น

5.2.3 ชุมชนอิมปีบ้านดงเป็นที่รู้จักมากขึ้น

จากการทำงานเพื่อการฟื้นฟูภาษาอิมปี ทำให้เยาวชนอิมปีได้เป็นที่รู้จักของผู้คนมากขึ้น ทั้งในระดับโรงเรียน ระดับจังหวัดแพร่ และในระดับของสื่อมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเสนอผลงานผ่านสื่อมวลชนทั้งในรายการพันแสงรุ่งตอน "อิมปีบ้านดง" วันที่ 6 สิงหาคม 2554, ตอน "สงกรานต์บ้านดง" ในวันที่ 13 สิงหาคม 2554, รายการเปิดบ้าน Thai PBS เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2555 และการนำเสนอผลงานผ่านเวทีวันภาษาแม่สากล เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2556 ที่สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล

เยาวชนอิมปีรายการพันแสงรุ่ง

เยาวชนอิมปีรายการเปิดบ้านทีวีไทย

การที่เยาวชนอิมปีเป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้น มีผลให้เยาวชนอิมปีเกิดความภาคภูมิใจในภาษา วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ของชาวอิมปีเพิ่มมากขึ้น เห็นได้จากการกล้าแสดงออกบอกว่าตัวเองเป็น "คนอิมปี" ได้อย่างภาคภูมิใจ นับเป็นอีกหนึ่งผลกระทบที่สำคัญอันเกิดจากการทำงานวิจัย

โลโก้เสื้อของชมรมอนุรักษ์รถโบราณเมืองแม่ : การแสดงออกถึงความภาคภูมิใจในความเป็น "อิมปี"

5.3 ปัจจัย / เงื่อนไข ของการทำงานเพื่อการฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมอิมปี

จากการดำเนินงานโครงการวิจัยอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาราว 2 ปี ทีมวิจัยได้พบถึงปัจจัยและเงื่อนไขในการทำงานดังนี้

5.3.1 การสืบทอดการทำงานฟื้นฟูภาษาในกลุ่มเยาวชน

การทำงานเพื่อการฟื้นฟูภาษาของกลุ่มเยาวชนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นมาเรื่อย ๆ เพื่อให้การฟื้นฟูภาษาในชุมชนไม่ขาดตอนและมีการทำกิจกรรมสม่ำเสมอ ทั้งนี้เนื่องจากเยาวชนอิมปีที่สามารถเป็นแกนนำในการทำงานฟื้นฟูภาษาได้อย่างเต็มที่มีศักยภาพสูงสุดจะอยู่ในช่วงมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4 - ม.6) ซึ่งจะเป็นกลุ่มตรงกลางระหว่างกลุ่มเด็กเล็ก (มัธยมศึกษาตอนต้นลงไป) และ กลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัย อีกทั้งเยาวชนกลุ่มนี้จะอยู่ในพื้นที่อยู่แล้วจึงเหมาะสมอย่างยิ่งในการทำงาน แต่เมื่อถึงเวลาที่เยาวชนกลุ่มนี้จะต้องเลื่อนชั้นไปเรียนในระดับมหาวิทยาลัยซึ่งอยู่นอกพื้นที่ เยาวชนรุ่นต่อมาก็จึงจำเป็นต้องขยับมาเป็นแกนนำในการฟื้นฟูภาษาในชุมชนต่อจากรุ่นพี่

กระบวนการสำคัญในการสืบทอดการทำงานจากรุ่นสู่รุ่นคือ การดึงเอาเยาวชนรุ่นเล็กเข้ามาร่วมทำกิจกรรมฟื้นฟูภาษาด้วยกัน ทั้งการทำกิจกรรมในชุมชน และการทำกิจกรรมนอกสถานที่ เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยกับกระบวนการทำงาน และเกิดแรงบันดาลใจในการทำงานฟื้นฟูภาษาจากกิจกรรมที่ได้มีโอกาสไปทำงานนอกพื้นที่หรือไปศึกษาดูงานในต่างจังหวัด ซึ่งเมื่อรุ่นเล็กต้องขยับเข้ามาเป็นแกนนำในการฟื้นฟูภาษาเองแล้วนั้น ก็จะสามารถดึงเพื่อนรุ่นเดียวกันที่สนใจมาทำงานฟื้นฟูภาษาร่วมกันได้อีกทอดหนึ่ง

การสืบทอดการทำงานเห็นได้ชัดตั้งแต่โครงการแรกที่เริ่มมีการดึงเอาเยาวชนเข้ามาร่วมกระบวนการฟื้นฟูภาษา ต่อมาเมื่อจบโครงการแรก เยาวชนที่อยู่ร่วมในโครงการแรกส่วนหนึ่งก็เข้ามาเป็นทีมวิจัยอย่างเต็มตัวในโครงการที่สอง โดยมีเยาวชนแกนนำเป็นรุ่นของ หนึ่ง เหมียว ผึ้ง แดท บั๊ยมะนาว นัท ฯลฯ เป็นแกนนำในการทำงาน และมีเยาวชนรุ่นเล็กรุ่นของ กัน พิกุล แยม พลอย ไนท์ ฯลฯ เป็นฝ่ายสนับสนุน จนกระทั่งต่อมาเมื่อรุ่นแรกไปเรียนในระดับมหาวิทยาลัย เยาวชนรุ่นที่สองก็ได้ขยับมาปฏิบัติงานมากขึ้นโดยมีรุ่นพี่เป็นที่ปรึกษา และได้ดึงรุ่นน้องที่เล็กกว่า (รุ่นของฝน ชนาภา) ให้เข้ามาร่วมกิจกรรมเป็นการสืบทอดการทำงานอีกด้วย

5.3.2 การบริหารจัดการเรื่องเวลา

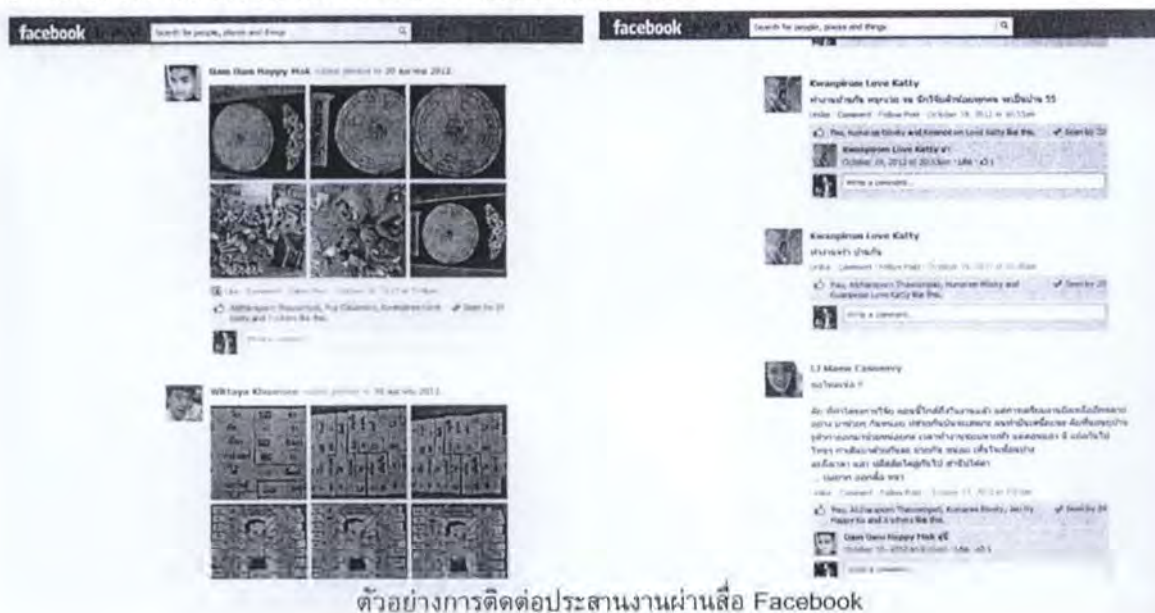
เนื่องจากหน้าที่หลักของทีมวิจัยเยาวชนคือการศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนตามระดับชั้น ประกอบกับการทำกิจกรรมของโรงเรียน และการทำงานพิเศษหารายได้ระหว่างช่วงปิดภาคเรียน ทำให้ทีมวิจัยจะต้องจัดสรรเวลาในการทำงานวิจัยให้เหมาะสมและสามารถขับเคลื่อนงานได้

ในการทำงานวิจัย เมื่อได้กำหนดวันเวลาในการทำงานแล้ว ทีมวิจัยก็จะแบ่งกันว่าใครจะสามารถมาร่วมกิจกรรมช่วงไหนได้บ้าง ถ้าเวลาว่างไม่ตรงกันก็จะสลับกันมาทำกิจกรรมตามหน้าที่รับผิดชอบ เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงได้ เว้นเสียแต่ในกรณีในการทำกิจกรรมใหญ่ เช่น เวทีชี้แจง-เวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชน กิจกรรมศึกษาดูงาน ซึ่งมีการกำหนดวัน เวลา ที่ชัดเจนแน่นอนแล้วก็ต้องมาร่วมกิจกรรมกันทุกคน

เพื่อแสดงผลในการทำงาน ยกเว้นว่าจะติดภารกิจสำคัญจริง ๆ เช่น การสอบปลายภาค การรายงานตัว เข้าศึกษาต่อ เป็นต้น

5.3.3 การติดต่อประสานงานผ่านสื่อ Social Network

นอกจากการติดต่อประสานงานโดยการนัดประชุม และ โทรศัพท์ติดต่อกันแล้ว ทีมวิจัยเยาวชน ยังมีช่องทางในการติดต่อสื่อสารกันเพิ่มเติมตาม Social Network หลายช่องทาง เช่น Facebook, Chat, BBM (BlackBerry Message), What's app, Line เพื่อติดต่อประสานงานและแจ้งความคืบหน้าของการดำเนินงานแต่ละช่วงให้ทั้งทีมวิจัยและทีมพี่เลี้ยงได้รับทราบไปพร้อมกันด้วย เนื่องจากสื่อ Social Network เหล่านี้สามารถติดตัวทีมวิจัยไปได้ทุกที่ผ่านโทรศัพท์มือถือ และสามารถส่งได้ทั้งภาพและเสียง อีกทั้งยังสามารถแบ่งปันให้รับทราบพร้อมกันในวงกว้างได้โดยไม่ต้องอยู่ด้วยกัน จึงเป็นช่องทางการประสานงานที่สะดวกและรวดเร็วอีกทางหนึ่ง ซึ่งแม้ว่าหลังกิจกรรมจะสำเร็จเสร็จสิ้นกันไปแล้ว ทีมวิจัยก็ยังติดต่อกันทางการสื่อสารผ่าน Social Network เหล่านี้ได้อีก

ตัวอย่างการติดต่อประสานงานผ่านสื่อ Facebook

5.3.4 ปัญหาเรื่องไวรัสคอมพิวเตอร์

การวางแผนงาน การออกแบบงาน และการทำงานต่าง ๆ ของกลุ่มเยาวชน โดยมากแล้วมักจะทำในคอมพิวเตอร์ เนื่องจากมีความสะดวก สามารถ Copy เผยแพร่ไปสู่ทีมวิจัยได้พร้อมกันได้ทีละหลายคน และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ยังอำนวยความสะดวกในเรื่องของการออกแบบและการผลิตงานได้เป็นอย่างดี แต่ก็พบปัญหาบ่อยครั้งว่า เมื่อเครื่องคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ของทีมวิจัยคนใดคนหนึ่งติดไวรัสที่ทำให้ข้อมูลสูญหายแล้วนั้น ไวรัสนี้ก็จะติดต่อไปสู่คอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ของทีมวิจัยหลาย ๆ คนทำให้ข้อมูลสูญหายพร้อมกันหมด ทำให้ไม่เหลือข้อมูลสำหรับการทำงานต่อ จึงต้องผลิตผลงานใหม่ซ้ำหลายครั้ง ซึ่ง กรณีเช่นนี้เกิดขึ้นกับ การบันทึกเพลงที่แต่ง การทำหนังสือใน 2 เรื่องแรก และไฟล์งานส่วนตัวของทีมวิจัย

วิธีการแก้ปัญหาเบื้องต้นของทีมวิจัยจากบทเรียนเรื่องไวรัสคอมพิวเตอร์ก็คือ การพยายามเก็บไฟล์ไว้หลาย ๆ ที่ กับ หลาย ๆ คน และการ Upload ไฟล์งานไปเก็บไว้ใน E-mail เพื่อที่จะรักษาข้อมูลการทำงานไว้ในระบบอินเทอร์เน็ตแทนที่จะเก็บไว้เป็นการส่วนตัว

5.4 แผนการทำงานสืบทอดภาษาและภูมิปัญญาอิมปีด้วยพลังเยาวชนในอนาคต

สำหรับการทำงานที่ต่อเนื่องหลังจากที่โครงการวิจัยนี้จบลง ทีมวิจัยส่วนหนึ่งจะได้เริ่มการทำงานโครงการนักวิจัยตัวน้อยสืบทอดภาษาและภูมิปัญญาอิมปีผ่านโครงการของสำนักงานกองทุนส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) ซึ่งจะเน้นการเก็บข้อมูลเรื่องประเพณีดั้งเดิมของชาวอิมปีและนำเสนอผ่านสื่อที่เหมาะสมตามแนวทางของเยาวชนต่อไป

ความท้าทายของการทำงานเพื่อสืบทอดภาษาและภูมิปัญญาอิมปีด้วยพลังเยาวชนในอนาคตอยู่ที่การสืบทอดกระบวนการทำงานจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งในปัจจุบันแม้ว่าจะมีการส่งผ่านการทำงานฟื้นฟูภาษาในชุมชนต่อเนื่องกันมา 2 รุ่น และกำลังเข้าสู่รุ่นที่ 3 แล้ว แต่ก็ยังจำเป็นที่จะต้องส่งต่อการทำงานให้ก้าวไปสู่รุ่นต่อไปอีกต่อหนึ่ง เพื่อไม่ให้งานขาดช่วงไป

หนังสืออ้างอิง

ธีรภาพ เชื้อนสี. รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัย “สร้างระบบตัวเขียน: สิบชะตาภาษา อิมปีบ้านคง ต.สวนเขื่อน อ.เมือง จ.แพร่”. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2552

สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ. แผนทีภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2544